

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
Doktora Tezi

**DUYGU DURUMU VE KİMLİK BAĞLAMINDA GÜNDELİK YAŞAMDA
MÜZİK DİNLEME BİÇİMLERİ**

Hazırlayan
Bekir Bora KUMPASOĞLU

Danışman
Prof. Dr. Fırat KUTLUK

İZMİR / 2024

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum DUYGU DURUMU VE KİMLİK BAĞLAMINDA GÜNDELİK YAŞAMDA MÜZİK DİNLEME BİÇİMLERİ adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

... / ... / ...

Adı SOYADI

İmza

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün/// tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisanüstü Öğretim Yönetmeliği' nin maddesine göre Müzik Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora öğrencisi Bekir Bora Kumpasoğlu'nun **“Duygu Durumu Ve Kimlik Bağlamında Gündelik Yaşamda Müzik Dinleme Biçimleri”** konulu tezi incelenmiş ve aday/// tarihinde, saat 'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyeleri tarafından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin olduğuna oy ile karar verilmiştir.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

ÜYE

ÜYE

ÖZET

Müzik, insan hayatının vazgeçilmez bir parçası olup, bireysel ve toplumsal düzeyde derinlemesine incelenmesi gereken zengin ve çok katmanlı bir alanı temsil eder. Kültürel kimlik ve aidiyetten sosyal etkileşim ve duygusal ifadeye kadar müziğin rolü, insanların kendilerini ifade etme ve topluluklarına aidiyetlerini pekiştirme yollarını şekillendirir. Bu çalışma müziğin, bireylerin günlük yaşamlarında nasıl çok yönlü ve esnek bir rol oynadığını ve farklı ihtiyaç ve durumları nasıl desteklediğini gösterme amacıyla 427 katılımcı ile gerçekleşmiştir. Herhangi bir ölçüt gözetmeksizin rast gele seçilen 340 katılımcı ile e-mail ve Google Form yoluyla, 87 katılımcı ile de yüz yüze ya da online şekilde görüşülmüştür. Çalışma müziğin insan deneyimi üzerindeki çok yönlü etkilerini kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır ve müziğin sadece bir sanat formu veya eğlence kaynağı olmanın ötesinde, bireylerin duygusal, sosyal ve kültürel yaşamlarında nasıl merkezi bir rol oynadığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu kapsamda müziğin bireylerin günlük yaşamlarındaki işlevselliği ve önemi yeniden tanımlanmakta, müzik tercihlerinin ve müzikle etkileşimin bireysel ve toplumsal düzeyde görünürlüğü incelenmektedir. Bu bağlamda, müzik dinlemenin bireylerin duygusal ihtiyaçlarını, stres yönetimini ve sosyal bağlantılarını nasıl etkilediği, ayrıca kişilik özellikleri, sosyal durum ve kültürel etkilerle olan karmaşık etkileşimleri incelenmektedir. Çalışma, müziğin sosyal ve kültürel işlevselliğine de dikkat çekmekte, bu kapsamda müziğin grup dinamikleri, sosyal yapılar ve kültürel normlar üzerindeki etkilerini vurgulamaktadır.

Müzik dinleme pratiği, duygusal tatmin, stres azaltma, motivasyon sağlama, sosyal bağlantı kurma, estetik beğeni ve geçmişle bağlantı kurma gibi çeşitli amaçlar için kullanılmaktadır. Katılımcıların tercihleri, bulundukları çevre, duygusal durum, günlük aktiviteler ve günün farklı zamanlarına göre değişiklik göstermektedir. Bu çeşitlilik, müzik dinleme alışkanlıklarının kişisel tercihlerden çok daha fazlasını temsil ettiğini göstermektedir. Müzik ve insan davranışı arasındaki karmaşık ilişkiyi daha iyi anlama bağlamında katılımcıların müzik tercihlerinin karmaşık ve çok katmanlı doğası, müziğin günlük yaşamdaki çeşitliliğini ve kişisel etkileşimini incelemektedir.

ABSTRACT

Music represents an indispensable part of human life, embodying a rich and multifaceted domain that warrants profound examination on both individual and societal levels. From cultural identity and belonging to social interaction and emotional expression, the role of music shapes the ways in which individuals articulate themselves and reinforce their connection to their communities. This study, involving 427 participants, aims to demonstrate the versatile and adaptive role of music in individuals' daily lives and how it supports various needs and situations. A randomly selected group of 340 participants was reached via email and Google Forms, while 87 participants were interviewed either face-to-face or online. The study endeavors to comprehensively examine the multifaceted impacts of music on human experience, aspiring to reveal how music plays a central role in individuals' emotional, social, and cultural lives, far beyond being merely a form of art or a source of entertainment. In this context, the functionality and significance of music in individuals' daily lives are redefined, examining the visibility of music preferences and musical interactions on individual and societal levels. The study investigates how listening to music affects individuals' emotional needs, stress management, and social connections, as well as the complex interactions with personality traits, social circumstances, and cultural influences. The study also draws attention to the social and cultural functionality of music, highlighting its effects on group dynamics, social structures, and cultural norms.

The practice of listening to music is utilized for various purposes, including emotional satisfaction, stress reduction, motivation, social connection, aesthetic appreciation, and connecting with the past. The preferences of participants vary according to their environment, emotional state, daily activities, and different times of the day. This diversity indicates that the habits of listening to music represent much more than personal preferences. In the context of better understanding the complex relationship between music and human behavior, the intricate and multilayered nature of participants' music preferences is examined to explore the diversity and personal interaction of music in daily life.

ÖNSÖZ

Bu doktora tezi, duygu durumu ve kimlik bağlamında gündelik yaşamda müzik dinleme biçimlerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Müzik, insanların hayatlarında vazgeçilmez bir yer tutmakta ve bireylerin duygusal tatmin, kimlik inşası, sosyal bağlar kurma, stres yönetimi gibi pek çok işlevi yerine getirmektedir. Bu bağlamda, müziğin bireyler üzerindeki çok yönlü etkilerini anlamak hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir araştırma konusudur.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında katkı sağlayan birçok kişi ve kuruma teşekkür etmek istiyorum. Öncelikle, bu tezin her aşamasında bana rehberlik eden, bilgi birikimi ve deneyimiyle yol gösteren değerli danışmanım Prof. Dr. Fırat Kutluk'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Onun yönlendirmeleri, eleştirileri ve desteği, bu tezin şekillenmesinde ve olgunlaşmasında büyük rol oynamıştır. Ayrıca tez sürecimde emek harcayan Prof. Dr. Feridun Öziş ve Prof. Dr. Aykut Barış Çerezcioğlu başta olmak üzere Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Anabilim Dalı'ndaki tüm hocalarıma desteklerinden dolayı minnettarım. Bu süreçte bana sağladıkları akademik destekler, çalışmamın ilerlemesinde önemli bir katkı sağlamıştır. Bu araştırmanın sahada gerçekleştirilmesi ve verilerin toplanması aşamasında yardımcı olan, değerli zamanlarını ayırarak anketlere ve görüşmelere katılan 427 katılımcıya da içtenlikle teşekkür ederim. Onların içten ve samimi yanıtları, bu çalışmanın bilimsel niteliğini ve kapsamını artırmıştır.

Ayrıca, çalışmam sırasında desteğini her zaman hissettiğim ve bana manevi güç veren başta sevgili eşim Behiye Yaltırık Kumpasoğlu ve kardeşim Dr. Güler Beril Kumpasoğlu olmak üzere tüm aileme teşekkür etmek istiyorum. Onların sabrı, sevgisi ve anlayışı, bu sürecin zorlu anlarında bana güç verdi. Son olarak, bu tezi okuyacak olan herkese müziğin gündelik yaşamlarımızdaki önemini bir kez daha hatırlatmasını ve yeni bakış açıları kazandırmasını dilerim. Umuyorum ki bu çalışma, müziğin bireylerin hayatlarındaki yeri ve etkisi konusunda daha derinlemesine bir anlayış sağlar ve gelecekteki araştırmalara ilham verir.

İÇİNDEKİLER

DUYGU DURUMU VE KİMLİK BAĞLAMINDA GÜNDELİK YAŞAMDA MÜZİK DİNLEME BİÇİMLERİ

YEMİN METNİ	ii
TUTANAK.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

MÜZİK ve KİMLİK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA GÜNDELİK YAŞAMDA MÜZİK

1.1 Müzik Araştırmalarında Müzik Algısı, Müzik Beğenisi, Gündelik Yaşamda Müzik Olgusuna Yaklaşımlar ve Literatüre Genel Bakış	5
1.1.1 Müzik Algısı.....	5
1.1.2 Müzik Beğenisi.....	11
1.1.3 Gündelik Yaşamda Müzik.....	17
1.2 Müzik Araştırmaları ile İlgili Literatüre Genel Bakış.....	29
1.3 Müzik ve Kimlik İlişkisi	34
1.3.1 Bir Kimlik Göstergesi Olarak Müzik	39

2. BÖLÜM
GÜNDELİK YAŞAMDA MÜZİK DİNLEME PRATİĞİ HAKKINDA
ALAN ÇALIŞMASI

2.1 Pilot Çalışma	43
2.1.1 İçerik	43
2.1.2 Veriler	44
2.2 Alan Çalışması	54
2.2.1 Veriler	54

SONUÇ	80
--------------------	-----------

KAYNAKÇA	93
-----------------------	-----------

ÖZGEÇMİŞ

GİRİŞ

Müziğin tarihsel süreci müzik ve birey arasında çok geniş, karmaşık ve etkin ilişkiler bütünüdür. Müzik fenomeni salt olarak estetik bağlamı ve müziksel içerikler özelinde değerlendirilemez. Kültürel değerleri ortaya koyma, toplumsal uzlaş, kültürel aktarım, kolektif kimlik bilinci oluşturma, siyasi propaganda, iletişim, müzik – duygudurum ilişkisi, müzik psikolojisi, müzik algısı, müzik beğenisi gibi çok çeşitli kolektif ve bireysel sosyo-kültürel olgu, müziğin aktif olarak kullanıldığı alanların başında gelir. Sosyolojik, antropolojik, psikolojik, toplumsal, bireysel, kültürel pek çok artalandaki müzik etkin bir araçtır. Dolayısıyla müzikoloji ve etnomüzikoloji disiplinleri, yukarıda bahsedilen bu bağlamlar ve müzik arasındaki ilişki üzerine çalışma alanlarını ortaya koymuştur.

Çalışmanın temel kavramı olan “gündelik yaşamda müzik” olgusu, müzik algısı, beğenisi ve tercihi bağlamında müziğin, bireyin günlük sosyal yaşamını düzenlemede etkisi olarak açıklanabilir. Kavram ilk olarak DeNora’nın (2000) *Gündelik Yaşamda Müzik* çalışması ile detaylı olarak ele alınmıştır. Gündelik yaşam pratiklerinde müzik ile kurulan ilişki, müziği sadece kültürel bir kimlikle değil benlik kimliği ile ilişkili olarak da kapsar. Dinleyicilerin gündelik hayat pratiği içindeki müzikle birlikte “sıradan” deneyimlerinin duygu durumu, algı, bilinç, kimlik, mod gibi olgularla ilişkisi önemlidir. Bu bağlamda müziğin etkin rolü, bireylerin yaşamlarındaki işlevi olarak değerlendirilebilir.

Gündelik yaşam pratiklerini gerçekleştirmede müziğin etkin olarak kullanımı, bireylerin günlük sosyal yaşamını düzenlemede müzik algısı, beğenisi ve tercihi bağlamında müziğin rolü olarak açıklanabilir. Müzik dinleme eylemi, benlik ve kimliğin oluşturulmasında müziğin işlevselliği açısından önemli rol oynar. Bu bağlamda müzik dinleme eylemi, müzik algısı ve beğenisi ve müzik tercihleri gibi olgular, belirli duygu durumları yaşama, pekiştirme, değiştirme gibi psikolojik eylemler ve benlik inşasının (kişiyi tarif eden müzikler vb.) gösterimi, pekiştirilmesi, anlamlandırılması

gibi olgular açısından önemlidir. DeNora'ya göre müzik, kimliklerin netleştirilmesi için bir referans ve sosyal hayatı düzenleyen önemli bir güçtür (2000: 43). Kısaca müzik, müziksel olmayan olguları (sosyal koşullar, kimlik, duygudurum seviyeleri) açıklamak için güçlü bir araçtır. Dolayısıyla müzik fenomeninin insan yaşamındaki etkisine ait bütüncül yaklaşımlar, müziğin tek başına bireysel etkilerini değerlendirmeye engel olur. Bu bağlamda Certeau (2008) gündelik yaşam pratikleri içinde müziksel her olguda bireylerin etkin bir biçimde rol oynadığını savunur. Hem üretim hem de tüketim sürecinde bireyin edilgen bir yapıda olmadığını ve kendine özgü eylem modelleri geliştirdiğini savunur.

Gündelik yaşamda müzik algısı üzerine yapılan çalışmalar, müziğin sadece teknik içerikleri ile ilgili değil (tonalite, armoni, ritim, tını vb. müzikal bileşenler) daha ziyade müzik fenomeninin tüm anlam boyutlarının zaman içinde diyalektik bir birleşimi, çağrışımlar, koşullar ve durumlar arasında süregelen bir bağlantı aracı olarak betimler. Durumlar, biyografik konular, dikkat kalıpları, varsayımlar gibi müzik dışı materyallerin tümü, müziğin semiyotik gücünün açıklığa kavuşturulmasında rol oynar (DeNora, 2000:46). Bu yaklaşım duygusal bağ kurma, günlük işleri ve görevleri kolaylaştırma, anımsatma gibi müziğin pragmatik kullanımının bireyselliği ile ilgilidir. Dolayısıyla müzik fenomeni gündelik hayatın vazgeçilmez dinamiklerinden biridir. Ancak bu bağlamda müzik algısı, müzik beğenisi, müzik tercihi, müzik ve duygu – durum ilişkisinin bireysel boyutlarını da ele almak gerekir.

Gündelik yaşamda müzik, teknolojik gelişmelere paralel olarak belirginleşen bir kavram olarak da karşımıza çıkar. Kişisel müzik çalarların ve çok seçmeli müzik listelerine ulaşımın kolaylaşmasıyla müzik ve gündelik yaşam arasındaki ilişki daha da ön plana çıkar. Çerezcioğlu 1970'ler ve 1980'ler boyunca popüler müzik çalışmaları geniş biçimde üretim (production), icra (performance) ve metin (text) konuları merkezinde geliştiğini ancak 1990 sonrasında kişisel müzik çalarlar ile müziğin, bireyin tüm gün ve her gün yanında taşıyabildiği, bir “eşya” konumuna geçtiğini belirtir (2013:161). Bu bağlamda DeNora ile birlikte, Sloboda ve Frith de müziğin kullanım

biçiminin bireyselliğine işaret eder. Böylece bireyler müziği, gündelik hayat pratiklerine yönelik organizasyon ve motivasyon için rutin biçimde kullanır.

Müzik algısı ve müzik beğenileri üzerinden gündelik yaşam pratiklerinde müziğin kullanım biçimleri ve amaçları incelenen bu doktora çalışmasının ilk amacı, katılımcıların kendi müzik deneyimleri üzerine belli verilerin gözden geçirilmesi ve bireysel bağlamda müziği nasıl kullandıklarının sorgulanmasıdır. Bu amaçla, katılımcıların müzikle kurduğu ilişkiler üzerinden, gündelik yaşamda müziği ne için, ne kadar ve hangi araçlarla kullandıkları saptanmaya çalışılmıştır. Ek olarak, müzik tercihlerini belirleyen etkenler ve müziğin hangi amaçlarla kullanıldığı üzerine bir inceleme hedeflenmiştir. Ayrıca müzik ve duygu durumlar arasındaki ilişki tartışılmıştır.

Çalışmanın bir diğer amacı ise bireylerin müzik ve gündelik yaşam olguları arasında kurduğu ilişkiler biçimini incelemektir. Bu bağlamda katılımcıların müziği hangi araçlar ile dinledikleri ve günlük rutinlerinde müzik beğenileri ya da dinleme tercihlerini hangi kriterlere göre oluşturduklarının saptanması amaçlanmıştır. Ayrıca dijital müzik dinleme/kullanım biçimleri ve bu mecradaki tercih sebepleri incelenecektir.

1. BÖLÜM

MÜZİK ve KİMLİK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA GÜNDELİK YAŞAMDA MÜZİK

1. BÖLÜM

MÜZİK ve KİMLİK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA GÜNDELİK YAŞAMDA MÜZİK

1.1 Müzik Araştırmalarında Müzik Algısı, Müzik Beğenisi, Gündelik Yaşamda Müzik Olgusuna Yaklaşımlar ve Literatüre Genel Bakış

1.1.1 Müzik Algısı

Ağırlıklı olarak 1960'lerden itibaren popüler müzik araştırmalarında incelenen çalışma alanları, müziğin sosyal, kültürel ve toplumsal dizgeleri özelinde nasıl bir gösterge olduğuna ağırlık verir. İngiliz Kültürel Çalışmalarını temel alan bu çalışmaların ilk örnekleri, popüler kültürü ve bu kültüre ait ürünleri, sınıfsallık anlayışı üzerinden ideolojik bağlamda ele alır. Ancak özellikle 1980'lerden sonra popüler müzik çalışmaları salt ideolojik bağlamda ilerlemez. Müziğin etnisite, yaş, cinsiyet, alt-kültür, kimlik, kültürel kimlik gibi olgular üzerinden ilişkisi başlıca araştırma konuları haline gelir.

Ancak 1930'lerden itibaren müzik üzerine yapılan çalışmalar sadece kültürel ve sosyal boyutlarda kalmaz. Müziğin nasıl algılandığı temelinde, müziğin hissettirdiği duygu, bu duyguların ifade ediliş yöntemleri, duygu değişikliği ya da var olan duygunun pekiştirilmesi, müziğin hatırlatıcı etkisi, müziksel bellek, müzik beğenisi gibi pek çok bağlamda müziğin işlevselliğini barındıran ve temelde bilişsel müzikoloji olarak tanımlanan çalışma alanı daha da görünür olmuştur. Müzik yapma ihtiyacından, müziğin nasıl duyulduğu ve algısal farklılıklarının nedenlerine, müziksel haz ya da beğenmeme gibi pek çok duruma sahip alan, özellikle 1950'li yıllardan itibaren giderek değer kazanan ve genişleyen bir çoklu disiplin haline gelir. Bireyin müzik algısı ve müzik fenomeninin insan psikolojisindeki etkisi gibi sorunsallıklarla ilgilenilirken, sosyoloji, psikoloji, nöroloji gibi farklı disiplinlerle birlikte hareket edilir. Müzik ve duygu durum ilişkisi, müzik algısı, müzik beğenisi, müzik tercihi, müzikal kimlik,

müzik belleği, müzik – beden ilişkisi, müzik ve beyin ilişkisi gibi pek çok alt kategori, bilişsel müzik çalışmaları içinde yer alır.

Bilişsel müzikoloji, müziğin anlaşılması, işlenmesi ve deneyimlenmesi süreçlerini incelerken, müzik algısını merkezi bir kavram olarak ele alır. Bu disiplin, müziğin bireyler üzerindeki etkilerini anlamak için bilişsel psikoloji, nörobilim, dilbilim ve müzik teorisi gibi çeşitli alanlardan yararlanır. Müzik algısı, bir bireyin müziği duyduğunda ona nasıl tepki verdiği, müziği nasıl anladığı ve bu deneyimi nasıl işlediğiyle ilgili kapsamlı bir kavramdır.

Müzik algısının temel unsurları arasında işitsel işleme, müzikal bellek, duygusal tepkiler, dil ve semantik anlam, motor işleme ve zaman algısı yer alır. İşitsel işleme, müzikteki melodi, ritim ve harmoni gibi öğelerin beyin tarafından nasıl işlendiğini ve yorumlandığını ifade eder. Müzik algısı aynı zamanda, bireyin geçmiş müzik deneyimleri ve tanıdık müzikal öğeleri hatırlama ve tanıma yeteneği üzerinden şekillenen müzikal bellekle yakından ilişkilidir.

Duygusal tepkiler, müziğin bireyler üzerindeki duygusal etkilerini kapsar. Müzik, mutluluk, hüzn, heyecan veya rahatlama gibi duygusal durumları tetikleyebilir ve bu duygusal algı, müziğin bireyin içsel dünyasına nasıl etki ettiğini gösterir. Müzik algısı, dilbilimsel ve semantik unsurları da içerir; müziğin sözlerinin anlamı ve melodik yapıların ifade ettiği duygusal ton bu süreçte önemli bir rol oynar. Motor işleme açısından, müzik bireyin motor sistemlerini etkileyebilir ve ritmi takip etme, dans etme veya enstrüman çalma gibi motor tepkileri tetikleyebilir. Müzikteki ritim ve zaman, bireyin müzik algısını etkileyen önemli faktörlerdendir. Zaman algısı, tempo, vuruşlar arası ilişki ve ritmik desenleri anlama becerisini içerir.

Bilişsel müzikoloji, müzik algısını daha iyi anlamak ve açıklamak için bilişsel süreçlere odaklanır. Bu alandaki araştırmalar, müzik dinleme süreçlerini, müziği anlamlandırmayı, müziğin bellek üzerindeki etkilerini ve müzikal performansı kapsar. Ayrıca, bireylerin kişisel özellikleri, kültürel bağlam, eğitim düzeyi ve deneyimleri gibi

faktörlerin müzik algısına nasıl etki ettiğini inceleyerek, bu farklılıkları anlamak ve müzik algısını genel bir çerçevede açıklamak için çeşitli yöntem ve yaklaşımları birleştirir.

Sonuç olarak, bilişsel müzikoloji, müziğin bireyler üzerindeki çok yönlü etkilerini anlamak için kritik bir rol oynar. Müzik algısı, bireyin müziği nasıl işlediği, anladığı ve deneyimlediği süreçlerin bütünüdür ve bu süreçler, müzikle ilgili bilişsel süreçleri ve mekanizmaları anlamak için temel teşkil eder. Bilişsel müzikoloji disiplinin inceleme alanlarının temel dayanak noktalarından biri ise bir olgu, nesne ya da objenin belirli simgesel, estetik ve pragmatik anlamlarla tanımlanıp, özne tarafından algılanmasıdır. Bu bağlamda algılamamanın önemi açıktır. Bir şeyin var olması için algısal süreçlerden geçip tanımlanması gerekir. Algı kısaca duyular tarafından anlamlı hale getirilen uyaranlar bütünü olarak ifade edilebilir. Morgan da benzer bir tanımla algıyı, o andaki yaşantı sırasında elde edilen duyusal bilginin beyinde örgütlenip yorumlanarak anlamlı hale getirilmesi olarak ele alır (Morgan, 1993:55). Nesneler, kavramlar ya da olgular algıyla anlam kazanır ve sistematik, anlamlı bir bütün olarak kavranır.

Hartmann, algının sadece duyu organlarıyla belirlenen bilgilerden çok daha fazlası olduğunu ifade eder. Buna örnek olarak bir insanın yüzünü ya da hareketlerini gördüğümüzde o insanın ruhsal yaşamı, karakteri hakkında pek çok çıkarımlar yaptığımızı öne sürer (aktaran Tunalı, 1996: 34-35). Dolayısıyla duyusal algıyla sadece nesneleri tanımlarken, gündelik algıyla maddi olanın ötesinde bir anlam bütünü kavramış oluruz.

Bu bağlamda algı sabit bir olguyu ifade etmez. Bireysel değişime paralel olarak algı da bir gelişim sürecindedir ve bu süreçler bireyin sosyo-kültürel, fizyolojik, duyusal ve motivasyon değişimlerine göre zaman içerisinde farklılaşabilir. Hergerhahn (1988) algı ile tanımını, bu alanla ilgili çalışmalar yapan Gestalt psikologların yaklaşımıyla, uyarıcıları anlamlı bir bütün olarak görme olarak tanımlar ve algısal bütünlüğün, onu meydana getiren parçaların toplamından daha çok anlam ifade ettiğini belirtir (aktaran Sazak, 2008: 2). Merleau-Ponty ise algıyı, insan bilinci ile dünya (dış çevre) arasında

sistematik ve girift bağlantının kurulduğu, değişken ve sürekli bir zemin olarak ele alır (aktaran Gürsoy, 2007:34). Erdoğan (2002:163-164) algının değişkenliği ile ilgili, sosyal yapı içinde yaratılmış seçenekler ve olasılıklar çerçevesinde, bireyin sosyo -kültürel ve ruhsal durumuna göre oluşup, değişikliğe uğradığından bahseder. Bu bağlamda algısal farklılıklar belli yer ve zamandaki sosyal yapıların ürettiği kültürel, seksüel, ekonomik, siyasal ve sosyal psikolojiler ile sınırlıdır (Erdoğan, 2002:164).

Algının, müzik fenomeni ile ilişkisinden bahsettiğimizde ise kabaca müziği nasıl algıladığımız sonucu ortaya çıkar. Bu bağlamda müzik algısı, anlam bütünlüğüyle birlikte beyne gelen seslerin, sosyo-kültürel, ekonomik, fizyolojik pek çok artalana sahip öğrenilmiş anlamlı kalıplar içinde anlamlandırılması olarak tanımlanabilir. Müziksel uyaranların/girdilerin sistematik bir biçimde düzenlenmesi, tanımlanması ve anlamlandırılmasıdır. Müziksel algı bireyselliğin, tını, armoni, ses, ezgi gibi müziksel uyaranlar ile etkileşime girdiği hem psikolojik hem de nörolojik bir olgudur.

Knoblauch (1888) tarafından ilk kez geliştirilen bilişsel müzik modeli, duyuşsal algılamamanın sesleri alan işitme merkezi, seslerin harekete dönüştüğü motor merkez, düşünme merkezi, görme sistemi ve nota yazma becerileri motor merkezinden oluşan beş süreçte gerçekleştiğini ortaya koyar. (aktaran Sezer, 2019:13) Ancak bu süreç salt nörolojik veriler ile açıklanacak bir yapı değildir. Bu bağlamda müziksel algılama süreci, müziksel uyaranı anlamlandırdığımız bir sistematik süreçtir. Dışarıdan alınan ya da maruz kalınan uyaranlar (stimuli, işitsel veriler) bilişsel ve öznel bir anlamlandırma sürecine tabi tutulur. Bu süreç ilk olarak duyulur, daha sonra algılanır. Var olan öznel deneyim ve sosyo-kültürel birikimler ile müziksel bir anlam yapısı oluşturulur. Bu bağlamda müzik algı duyuşsal birikim, bellek ve anlamlandırma ile üç temelde var olur.

Koelsch (2005:578) müzik dinlemede, işitsel uyaranların algılanması, tepki verilmesi ve müzikal algının bilinçli hale gelme süreçlerine vurgu yaparak müziğin bilişsel sürecinden bahseder. Swanwick (1988:66) seslere verilen tepkilerin belirli anlamlar ile şekillendiğini ifade eder. Bu bağlamda müziksel algının tamamlanması sadece sesi duymak değil ona yüklenen anlamlar bütünü ile gerçekleşir. Bu nedenle Swanwick belirli müzik türlerine yatkınlığın, müziksel değerlerden çok sosyo-kültürel normlarla

ilişkili olduğunu savunur. Dolayısıyla bireye ait müzik tercihleri, giyim tarzı, imaj gibi pek çok olgu, davranışların bütünü ile de ilişkilidir (Swanwick, 1988:67). Bu yaklaşıma paralel olarak Kemp de belirli tür ya da şarkılara yönelik tercihlerin hem dinleme biçimleri hem de algılama süreçleri açısından bireysel farklılıkları ortaya koyan önemli bir gösterge olduğunu belirtir. (aktaran Şenel, 2013:12). Bu bağlamda müziksel algısı açısından farklı müzikler, farklı kişiler için aynı amaca hizmet edebilir (Rentfrow ve Gosling, 2003: 1237).

Gaunt, Feld & Keil (2000:179) müzik fenomeninin sosyal bir olgu olduğunu ve bu bağlamda bireylerin dinledikleri müzikler ile yoğrularak müziği algıladıklarını belirtir. Bireylerin sosyo-kültürel davranışları ve müzik dinleme geçmişleri, müziği nasıl algıladıkları ile doğrudan ilişkilidir. DeNora da (2000:17) müziğin sosyo-kültürel normlarda ve toplumsal organizasyonlarda, bireylerin bilinçli ya da bilinçsiz şekilde davranış biçimlerinde belirleyici olduğunu ifade eder. Meyer (1956) müziksel algının, ait olunan toplumun yapısal özelliklerine bağlı olduğunu ve bu kültürel birikimlerin, bireylerde yapısal bir düzen algısı oluşturduğunu ifade eder (aktaran Lowell, 1958:176). Walker (1996:112) bireylerin, kültürel bir pratik olan müziğin algılanmasının, o kültüre ait pek çok olguyu deneyimlemesine bağlı olduğunu ve müziğin ait olduğu kültürün teknolojik gelişimine, düşünce yapısına ve yaratıldığı ortama göre anlamlandırılabilirliğini öne sürer. Hobsbawm (2006: 675-676) teknolojik gelişime paralel olarak sanatsal her türlü ürünün, herkes tarafından kolayca ulaşılabilirliğinden dolayı, algılanma biçimlerinin de değişimine olanak sağladığını belirtir. Bu bağlamda örneğin müziğin kaydedilmesi, görüntü kaydı, metinlere ulaşılma imkânı, algının birkaç saniye içinde harekete geçirilmesine neden olduğundan dolayı estetik bağlamda algının farklılaşmasına yol açar.

Müzik algısı, bireylerin müziği duyma, anlama ve deneyimleme şeklinin bir yansımasıdır ve bir dizi karmaşık faktörün etkileşimiyle şekillenir. Bu algı, kişiden kişiye büyük ölçüde değişiklik gösterir ve bireysel, kültürel, sosyal ve eğitimsel faktörlerin bir araya gelmesiyle oluşur. Öncelikle, bir bireyin müzik algısı üzerinde büyük bir etkiye sahip olan kültürel bağlamı ele almak gerekir. Bir kişinin büyüdüğü kültür, belirli müzik türlerine, ritimlere ve melodilere olan ilgisini ve bunlara verdiği

tepkileri şekillendirir. Bu kültürel etkiler, bireyin müziği nasıl algıladığını ve değerlendirdiğini belirlemede önemli bir rol oynar.

Sosyal deneyimler de müzik algısını etkileyen önemli bir faktördür. Bir bireyin arkadaşları, ailesi ve topluluğu, belirli müzik türlerine olan ilgi ve tercihlerini şekillendirir. Bu sosyal etkileşimler, bireyin müzikle kurduğu ilişkiyi derinlemesine etkileyebilir ve müzikal keşifleri ve tercihleri üzerinde belirleyici olabilir. Müzik eğitimi ve müzik teorisi bilgisi de bireyin müzik algısını derinleştiren unsurlardandır. Müzikal bilgi birikimi, kişinin müzikal unsurları ayırt etme ve analiz etme yeteneğini artırarak, müziği daha zengin ve katmanlı bir şekilde deneyimlemesine olanak tanır. Bireyin yaşadığı duygusal deneyimler de müzik algısını etkiler; müzik, duygusal ifade ve iletişim aracı olarak kullanıldığında, kişinin müziği algılama şeklini değiştirebilir.

Kişisel tercihler ve zevkler, her bireyin müzik algısını belirleyen temel unsurlardandır. Bu tercihler, bireyin belirli türleri, sanatçıları veya müzikal öğeleri nasıl algıladığını ve değerlendirdiğini etkiler. Ses renkleri ve enstrüman tercihleri de müzik algısını etkileyen faktörler arasındadır. İnsanlar genellikle belirli ses renklerini ve enstrümanları tercih eder ve bu tercihler, müzik algısını ve tercih edilen müzik türlerini belirleyebilir. Kişisel deneyimler ve anılar da müzikle kurulan bağlantıda önemli bir role sahiptir. Özel anılar, bireyin belirli şarkıları veya müzik türlerini özel ve anlamlı bulmasına neden olabilir ve bu da müzik algısını etkileyebilir. Sanatçıların ve müzisyenlerin tarzları ve performansları da bireyin müzik algısını etkileyen önemli faktörlerdendir. Sanatçının ifade tarzı ve müziğin sunumu, müziğin birey üzerindeki etkisini belirleyebilir.

Sonuç olarak, müzik algısı, genellikle bu faktörlerin bir kombinasyonu olarak şekillenir ve bireyin benzersiz müzikal kimliğini oluşturur. Kişisel geçmiş, kültürel bağlam ve sosyal etkileşimler, müzik algısını zenginleştiren ve çeşitlendiren önemli etkenlerdir. Bu çeşitlilik, müzik algısının sadece bireysel bir deneyim olmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal ve kültürel bir olgu olarak da ele alınmasını gerektirir. Müzik algısı, bireylerin müzikal tercihlerini ve deneyimlerini anlamak için çok boyutlu

bir yaklaşım gerektirir ve bu süreç, müziğin insan yaşamındaki karmaşık ve zengin rolünü anlamamıza yardımcı olur.

Genel olarak değerlendirildiğine müzik algısı, işitsel ve akustik çözümleme, işitsel bellek, müziksel sözdizimi ve anlamlandırma gibi birçok girift yapıyı barındıran bilişsel bir süreçtir. Bu bağlamda müziği anlamlandırma ve değer atfetme olgusu, bireylerin algısal, düşünsel ve anlamlandırma çabalarını sorunsallaştıran bir yönelimdir. Algılama süreci sürekli ve döngüsel bir mekanizmadır. Algılama sürecinde nesnesel ya da olgusal işlemler incelenir ve sosyo-kültürel, psikolojik, bireysel, duygusal pek çok olguyla bir araya getirilerek daha geniş bağlamlar elde edilir. Algısal çıkarımlar belleğe depolanır ve ister aynı ister farklı olgular üzerine her yeni anlamlandırma sürecinde bu durum döngüsel olarak tekrar eder.

Birbirinden farklı çözümleme süreçleri ile algıya dahil olan her anlamlandırma türü farklı aşamalarda gerçekleşir. Her yeni süreçte bu durum tekrar eder ve süreklilik sağlanır. Müzik algısına dahil olan süreçler temelde işitme ve anlamlandırmadır ancak farklı paradigmlar (duygusal, sosyo-kültürel vb.) algılamayı ve bilişi ‘sürekli ve yeniden’ hale getirir. Dolayısıyla bir müzik aynı birey tarafından farklı zamanlarda dinlenildiğinde, farklı algılama ve anlamlandırma süreçleri oluşabilir. Bireyler bu algısal süreçler aracılığıyla müzikal kimlik ve davranış biçimlerini oluşturur ve müzik algısına dahil olan bu mekanizmalar müzik davranış çeşitliliğinin ortak noktasıdır.

1.1.2. Müzik Beğenisi

Bourdieu (2017:353) beğeni kavramını “birbirine yakın ve karşılıklı olarak birbirine uygun olan eşya ve kişileri eşleştiren ve yakınlaştıran şeyler” olarak tanımlar. Beğenileri oluşturan bireyler (failler), çeşitli olgular, olaylar, nesneler ya da durumlar için seçim yapar. Örneğin giysi kodları, siyasi parti seçimleri, müzik tercihleri vb. tercihler bütünü ve bu tercihleri oluşturan motivasyonlar beğeni kavramını oluşturur. Beğeni bireyin kişisel ya da kolektif konumunu belirler ve bu bağlamda diğer konumlarla ilişkisini kurar.

Beğeni olgusu, insan hayatının tüm süreçlerinde ve her evresinde var olan bir olgudur. Beğeni en temel anlamıyla iyi-kötü, güzel-çirkin gibi ayrıcalıkları belirtme çabasıdır. Erinç (2011:79) beğeniyi, “kişinin bir şey için, güzel/çirkin, iyi/kötü, doğru/yanlış gibi olumluyu olumsuzdan ayıracak bir yargıya varmasını sağlayan yeti” olarak tanımlar. Bir olguyu, duyguyu, objeyi ya da kişiyi, kendi sınıfı içinde ayrı yere koyma, seçme ve ayrıcalık tanıma sürecinin bütünüdür. Dolayısıyla algı süreci ile paralellik gösterir. Bu bağlamda bir şeyin beğenilmesi için önceden algılanıp, duygusal doyum (haz) yaratması gerekir.

Bu bağlamda müzik beğenisi de bir müziği algılayıp, duygu-durumu ile ilişkilendirme ve o müziğe olumlu tutum sergileme ile gerçekleşir. Müziğe yüklenen güzel-çirkin ya da iyi-kötü yargılarıyla beğenilen müziği, diğer müziklerden ayırma sürecidir. Bu sürece etki eden sosyo-kültürel, ekonomik, psikolojik, estetik haz ve kişilik özellikleri gibi kültürel ve bireysel birçok etmen, müzik beğeni ve tercihleri ile de doğrudan ilişkilidir. Ancak Kaçmaz (2017:145) beğeni ve tercih kavramları arasında, müzik beğenisini daha uzun vadeli (geniş zamanı kapsayan) seçimler olarak değerlendirirken müzik tercihlerini ise daha işlevsel ve kısa süreli seçimler olarak ifade eder. Bu yaklaşım müzik beğenisini etkileyen unsurların bütününe kapsamaktadır.

Kaçmaz (2017:150) müzik beğenisini incelemenin çok yönlü olgular bütünü olduğunu ve bu bağlamda kişilik özellikleri ve sosyal kimlik bağlantılı, fizyolojik temelli ya da dinleme ortamından yola çıkılan yaklaşımlardan bahseder. Bu yaklaşımlara göre müzik beğenisi, anlık duygu duruma göre müziğin bir arka plan unsuru olarak, sosyal kimlik oluşturmak, değiştirmek ya da pekiştirmek ve/veya kişilik özelliklerini yansıtmak, çeşitli nörofizyolojik süreçler ve mutlak şekilde açıklanamayacak çeşitli karmaşık sebepler bütününden oluşmaktadır (Kaçmaz, 2017:150).

Ayas (2015:82) müziğin bir toplumsal eylem olduğunu ve bu bağlamda da bireylerin müziksel algılarının, anlamlarının ve beğenilerinin de bu toplumsal eylem içinde inşa edildiğini belirtir. Bu bağlamda bireysel ve kolektif müzik kimlikleri,

beğenileri ve anlamları, ait olunan sosyo-kültürel, ekonomik, psikolojik ve politik bağlamlar ve toplumsal dinamiklerle sürekli bir temas halinde ve iç içedir. Attali de (2017:17) müziğin, toplumsal ve kültürel dinamikler ile ilişkili, kültürel üretim ve tüketim parametreleri, eğlence ve sosyalleşme pratikleri, ekonomik ilişkiler, iktidar biçimleri gibi olguları bünyesinde barındıran toplumsal olgularla şekillendiğini öne sürer. Bu bağlamda Attali'nin yaklaşımı, müzik beğenisinin de benzer çerçevede değerlendirilmesine neden olur.

Müzik beğenisi, bireyin duygu durumu ile doğrudan ilişkilidir. Konecni (1982:498) bireylerin duygu durumları ile sosyal olguların doğrudan ilişki içinde olduğunu ve bu ilişkiler bütününe bireylerin müzik beğenisinde güçlü bir belirleyiciliğe sahip olduğunu belirtir. Sosyal olgular için aile, arkadaş, okul, medya, sosyal statü, iş ortamı gibi pek çok unsur sayılabilir. Bu bağlamda benzer sosyal statülere sahip bireyler, benzer müziksel beğenileri paylaşabilir.

Boer ve diğerlerine göre, müzik beğenileri ve politik değerler bağlantılıdır. Bu bağlamda muhafazakâr değerleri reddeden, değer değişimine açık kişiler rock ve punk; açıklık yanlısı ve kendini geliştirmeye açık olanlar hip-hop, uluslararası pop, popüler müzik; kendilerini başkalarından üstün görenler caz ve klasik müziğe karşı sempati duyar (aktaran Albayrak: 2015:8).

Stokes (2016:181) bireysel müzik dinleme eylemini “yapısal olarak bireyi, birlikte olduğu grubu ve bu birlikteliğin yer aldığı mekânı tanımlayan bir davranış” olarak değerlendirir. Bu bağlamda kişisel müzik çalarlar ve müzik listeleri ile “paylaşılan”, “kolay ulaşılan ve dağıtılan”, “görüntülenen”, “yorum yapılan” müzikler, dinlerkitleler arasında meşruluk ve aidiyet bağları yaratmakta ve bireysel olarak failin bir tür konum bilgisine dönüşmektedir.

Müzik beğenisine ait çalışmaların ilk zamanları, müzik beğenisini doğrudan etkileyen sosyo-kültürel normlar ile ilgilidir. Cinsiyet, yaş, sınıf, etnik köken gibi bu normlar, popüler müzik çalışmalarında beğeni olgusunun öncül açıklayıcılarıdır. Bu

bağlamda özellikle Bourdieu, beğeni olgusunun hiyerarşik (sınıfsal), sosyo-kültürel, ekonomik ve politik temelleri üzerinden sanatsal üretimlerin toplumsal pratiklerle ilişkisini tartışmıştır. Gedik (2007:10) çalışmasında Frith'in (2000) müzik deneyimlerinin aynı zamanda kimlik deneyimleri olduğu yaklaşımını benimser. Bu bağlamda bireyler bir şarkıya tepki verirken icracı ve icracının hayranlarıyla duygusal ittifaklar kurar. Aynı zamanda şarkıların bireylerin yaşamsal pratikleri ve bellekleri içine depoladığı şeyler olduğunu belirtir. (aktaran Gedik 2007:10) Bu bağlamda Frith'in müzik beğenisi yaklaşımı, soyut özellikleri nedeniyle bireysel ancak sosyo-kültürel bağlamlarda da kolektiftir.

Ancak DeNora (2002) ve Frith (2003) ile birlikte gündelik yaşamda müzik olgusu incelenmeye başlandığında müzik beğenisinin, bireylerin yaşamsal pratikleri ile ilgili işlevsel rolü ve bu bağlamda müzik tercihleri ile ilgili olduğu yaklaşımı öne çıkar. Özellikle kişisel müzik çalarlar ile birlikte müzik, günün her anında ulaşılabilen ve anlık duygu-durum ve psikolojik etkenler ile ilgili motivasyon sağlayacak bir araçtır.

Bu bağlamda Juslin (2004) gündelik müzik dinleme pratiklerini etkileyen, müzik beğeni ve tercihleri ile duygu-durum ilişkisini araştırdığı çalışmada, müziğin bireylerin mevcut duygu-durumlarını değiştirme, pekiştirme ya da müzik aracılığıyla anıları tekrar yaşama (bellek) amacıyla kullanıldığı sonucuna ulaşır. Bu bağlamda katılımcıların "Müziği hangi amaçla dinliyorsunuz?" sorusuna, %47 duyguları ifade etmek, rahatlatmak ve etkilemek, %33 rahatlamak ve duyguları yatıştırmak, %33 eğlence ve zevk, %16 fon müziği olarak, %13 kendimi iyi hissettirdiği, %12 müziği sevdiği, %9 enerji almak, %4 anıları çağrıştırmak, %11 diğer amaçlar nedeniyle müzik dinledikleri yanıtını verir (aktaran Gedik 2007:19)

DeNora, bireylerin gündelik yaşam pratikleri içinde müziği, duygu-durum düzenleyici yani bir "öz-düzenleme(self-regulation)" aracı olarak kullanma eğiliminden bahseder (DeNora, 2000:46). Bu eğilimin temel sebebi, DeNora'nın yaklaşımıyla müziğin bir "benlik teknolojisi" olarak insanların hafıza, kimlik ve bireysel özerkliklerini organize etme ve sürdürme ihtiyacıdır. Bu bağlamda DeNora kişiliği

genel olarak sosyo-kültürel ve biyolojik etkenlerle gelişen, davranışlar, algılar, bilişsel ve duygusal tepkiler bütünü olarak ele alır. Dolayısıyla müzik beğenisi ve müzik tercihleri de bu ihtiyaçlar ekseninde bireysel olarak şekillenir. Şenel de (2013:47) bireysel müzik beğenileri ile alakalı olarak değerlendirilen değişkenlerden en çok dikkat çekenin, bireyin içe dönük (introvert) ya da dışadönük (extrovert) olma durumunu ifade eder.

DeNora ve Frith'in müzik beğenisi yaklaşımlarından yola çıkarsak, bireyler hem duygu-durumlarını hem de habituslarını sürekli ve yeniden üretme eğilimindedir. Bu bağlamda bireyler bu durumlarını her zaman ve her ortama taşır. Müzik beğenileri de bu ortamlar içinde hem bireysel hem kolektif anlam ilişkilerini oluşturur. Müzik türlerine yaklaşım ve müzik tercihleri de bu bağlamda değişkendir. Dolayısıyla aynı müziğin farklı zamanlardaki tercihi, DeNora'nın duygu-durum düzenleme aracı olarak gördüğü "benlik teknolojisinin" oluşma motivasyonu ile doğrudan ilişkilidir. Örnek olarak beğenilen bir rock parçası, her dinlemede farklı motivasyon ya da duygu durumları etkileyebilir.

Teknolojik gelişmelere paralel olarak kişisel müzik çalarlar ve müziğe erişme kolaylığı ile yeni medya ağı içindeki hızlı etkileşim müzik beğenilerini değişken ve heterojen bir yapıya sokar. Bu durum aynı zamanda müziğin kullanım alanlarını da çeşitlendirir ve müzik beğenilerini etkileyen bu dinamiklere paralel olarak bireysel kimlikler ve roller, gündelik yaşam pratikleri içinde farklı anlamlar kazanır. Ayas (2015:134) bu süreci müziğin belli bir mekâna, bağlama ya da kişiye bağımlı olmaktan kurtulması ile tanımlar. Bu durum da gündelik yaşam içinde bireysel müzik beğenileri ile şekillen kolektif ilişkileri, ayrıcalıkları, aidiyetleri, sınırları ve karşılıkları etkiler.

Müzik algısı ve müzik beğenisi arasındaki ilişki, bireysel deneyimler, duygusal tepkiler, müzikal eğitim, kültürel ve toplumsal etkileşimler gibi bir dizi karmaşık faktöre dayanır. Müzik algısı, bireyin müziği duyumsama, anlama ve yorumlama yeteneğini ifade ederken, müzik beğenisi, bireyin belirli müzik türlerine, sanatçılara veya eserlere ne kadar olumlu veya olumsuz yaklaştığını belirtir. Bu iki kavram

arasındaki ilişki, bireyin müziği nasıl algıladığı ve bu algılamaların duygusal tepkileriyle nasıl bağlantılı olduğunu ortaya koyar.

Müzik algısının bir bileşeni olarak duygusal tepkiler, müziğin birey üzerinde uyandırdığı duygusal yanıtları içerir. Bireyler, melodinin, ritmin veya sözlerin aracılığıyla müziği hissedebilir ve bu duygusal deneyimler, müzik beğenisini etkileyebilir. Müzikal bilgi ve eğitim düzeyi de müzik algısını etkileyen önemli faktörlerdendir. Müzikal terimleri anlama, enstrümantal teknikleri tanıma veya müzik teorisi hakkında bilgi sahibi olmak, bireyin müziği daha derinlemesine anlamasına ve böylece müzik beğenisini şekillendirmesine katkıda bulunabilir.

Kişisel deneyimler ve geçmiş, müzik beğenisinin oluşumunda önemli bir rol oynar. Bireylerin çocukluk veya gençlik dönemlerinde maruz kaldıkları müzik türleri, belirli müzik türlerine veya sanatçılara karşı olumlu bir tutum geliştirmelerine yol açabilir. Kültürel ve toplumsal bağlam, müzik algısını ve beğenisini şekillendiren başka bir faktördür. Bir bireyin yaşadığı kültür, belirli müzik türlerine maruz kalma şeklini ve bu türler hakkındaki tutumunu etkiler. Toplumsal normlar ve moda, bireylerin müzik tercihlerine yön verir ve belirli dönemlerde veya topluluklarda popüler olan müzik türleri, bireylerin beğenilerini etkileyebilir.

Estetik tercihler, bireyin müzik beğenisinde önemli bir yere sahiptir. Kişisel estetik beğeniler, bireyin hoşlandığı melodileri, harmonileri, ritimleri ve enstrümantasyonları belirler. Belirli bir müzik türünün veya tarzının bireyin estetik beklentileriyle uyumlu olması, olumlu bir müzik beğenisi oluşturabilir. Ayrıca, toplumsal kabul ve modanın etkisi altında, bireyler bazen popüler olan müzik türlerini veya sanatçıları daha olumlu bir şekilde değerlendirebilirler.

Sonuç olarak, müzik algısı ve müzik beğenisi arasındaki ilişki, bireyin müziği nasıl duyduğu, anladığı ve hissettiği ile beğenisini şekillendiren kişisel, kültürel ve toplumsal faktörler arasındaki karmaşık etkileşimlerin bir sonucudur. Bu ilişki, bireyler arasında büyük ölçüde değişiklik gösterir ve kişisel tercihlere, deneyimlere ve eğitim

düzeyine bağlı olarak farklılık gösterir. Bu şekilde, müzik algısı ve müzik beğenisi, bireyin müzikal deneyimini ve müziğe olan yaklaşımını anlamak için çok boyutlu bir çerçevede ele alınmalıdır.

1.1.3. Gündelik Yaşamda Müzik Olgusu

19. yüzyıl sonlarına kadar sosyal bilimler alanında sosyo-kültürel olgular, bireysellik üstü bir yaklaşımla, bütünleyici, genelleştirici ve kapsayıcı biçimde ele alınmıştır. Gardiner (2014:17) ancak 19. yüzyıl sonlarında bireyin ve bireyselliğin göz ardı edilemeyeceğini, sosyo- kültürel dinamikleri incelemede bireylerin öznel ve yaratıcı özelliklerinin göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade eder. Öznel yaklaşımlar, düşünce ve pratikler, bu bağlamda da bireylerin gündelik yaşam deneyimleri önemlidir.

Lefebvre'ye göre (2010:15) 20.yy. ortalarından itibaren ise gündelik hayat; daha girift, dinamik, çoğul ve çekişmeli bir alan olarak kavramsallaşmaya başlamıştır. Teknolojik gelişmelere paralel olarak hızla endüstrileşen medya ve kültür dinamikleri, post endüstriyel toplumların yapısında var olan değişimler bağlamında aktörlerin/bireylerin öznel bakış açısına göre günlük tecrübenin bağlamsal yönleri ile ilişki kurarak açıklama amacı taşımıştır. Schutz da sosyo-kültürel olayların gündelik bilginin etrafında gelişen istikrarlı bir yapıya sahip olduğu yaklaşımından yola çıkarak, sosyo-kültürel ve toplumsal olaylarda öznelerin yaratıcı ve aktif bir biçimde rol oynadığı için, toplumsal gerçekliğin gündelik yaşam içinde bireylerin eylemleri ile yeniden üretildiğini söyler (aktaran Swingewood, 2010: 289-293).

Gardiner (2016:14) bu çalışmanın temel dinamiklerinden biri olan gündelik yaşam olgusunu, insanın 'soyut bilişsellik' ve 'pratik nesneleştirme' etkinlikleri bütünü olarak gizemli ve üretken bir alan yaklaşımıyla kavramlaştırır. Ancak bu alan bireyler tarafından çoğu zaman gizli tutulma eğilimindedir (Gardiner, 2016: 14). Lefebvre (2013: 49-63) ise gündelik yaşam kavramını, döngüsel zaman (doğal, hala somut olan) ile doğrusal zaman (sonradan edinilmiş, soyut ve rasyonel olan) arasındaki iç içe geçişler, bu etkileşimden kaynaklanan her türlü olguyu incelemek olarak ifade eder.

Gündelik yaşam kavramı, bireylerin hem birbirlerinden etkilenip hem de birbirlerini etkiledikleri öznel pratikler, davranışlar ve düşünceler bütünüdür. Kavram aynı zamanda bireylerin gerçekleştirdikleri etkinlikler ve yaşadıkları somut ve soyut toplumsallıklara dair anlamlar ürettikleri, şekillendirdikleri ve değerlendirdikleri bir zemini ifade eder. Toplumsal, ekonomik ve sosyal her alanda var olan ideolojiler ve eylemlerle sürekli ve yeniden üretilen bir etkileşim içindedir.

Popüler kültür çalışmalarında da 1990'lara kadar hâkim bu anlayış, daha önce de belirtildiği gibi müzik fenomeninin sosyo-kültürel boyutunun ağırlıklı olarak toplumsal ve kolektif kimlikler ile ilişkisine işaret eder. Bennet de (2010) 1990 öncesi müzik çalışmalarında dinlerkitle (audience) üzerine yapılan çalışmaların, ağırlıklı olarak alt kültür, gençlik kültürü gibi kültürel bütüncü yaklaşımlarla birlikte ele alındığını belirtir. (aktaran Çerezcioğlu, 2013:160) Ancak DeNora Gündelik Yaşamda Müzik çalışmasında, bireylerin gündelik yaşamlarında müziği kişisel bir duygu düzenleyicisi (self-regulation) aracı olarak kullandığını ifade eder (DeNora, 2000:67). Dolayısıyla bu araç, salt kolektif bir kimlik ile ilgili değil bireysellik ve duygu-durumlar ile yakın ilişkidir.

Bu çalışmanın temel kavramı olan “gündelik yaşamda müzik” olgusu, müzik algısı, beğenisi ve tercihi bağlamında müziğin, bireyin günlük sosyal yaşamını düzenlemede etkisi olarak açıklanabilir. Gündelik yaşamda müzik, insanların günlük rutinleri, etkileşimleri ve duygusal deneyimleri içerisinde önemli bir yer tutan bir fenomendir. Müziğin bireylerin yaşamlarına entegrasyonu, duygusal durumlarını düzenleme, sosyal bağlar kurma, kimlik oluşturma ve günlük aktivitelerini zenginleştirme gibi süreçleri içerir. Bu olgu, kişisel tercihler, sosyal bağlam, günlük ritüeller, duygusal ifade ve teknolojik gelişmeler gibi çeşitli faktörlerden etkilenir. Kişisel deneyimler, bireylerin müzik tercihlerini ve kullanım şekillerini belirlerken, sosyal bağlam ve kültürel etkileşim, müziğin topluluklar içinde nasıl bir rol oynadığını ve bireylerin kimliklerini nasıl ifade ettiğini şekillendirir. Günlük rutinler ve aktiviteler, müziğin yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak entegre edilmesine katkıda bulunur.

Duygusal ifade ve düzenleme, müziğin duygusal ihtiyaçları karşılama ve duyguları yönetme konusundaki rolünü vurgular. Teknolojik gelişmeler, müziğin daha erişilebilir hale gelmesini sağlayarak, müziğin gündelik yaşamda daha yaygın bir şekilde kullanılmasına imkan tanır. Toplumsal normlar ve moda, bireylerin müzik tercihlerini ve gündelik yaşamda müziğin nasıl tüketildiğini etkiler.

Kavram ilk olarak DeNora'nın (2000) Gündelik Yaşamda Müzik çalışması ile detaylı olarak ele alınmıştır. Benlik ve kimliğin oluşturulmasında müziğin işlevselliği, belirli duygu durumları yaşama, pekiştirme, değiştirme gibi psikolojik eylemler için müzik dinleme ve benlik (kişiyi tarif eden müzikler vb.) inşası, gösterimi, pekiştirilmesi, anlamlandırılması gibi eylemler için, müzik dinlemede yatar. DeNora'ya göre (2000: 43) müzik, kimliklerin netleştirilmesi için bir referans ya da sosyal hayatı düzenleyen önemli bir güçtür. Kısaca müzik, müziksel olmayan olguları (sosyal koşullar, kimlik, ruh hali, duygu-durum seviyeleri) açıklamak için güçlü bir araçtır. Dolayısıyla DeNora'nın müzik fenomeninin insan yaşamına etkisine ait bütüncül yaklaşımı, müziğin tek başına sosyal, bireysel ya da psikolojik etkilerini değerlendirmeye engel olur. İnsana dair her türlü sosyal, bireysel ve psikolojik etki ile müzik girift bir ilişki biçimi oluşturmaktadır.

Bu bağlamda DeNora'nın kitap açılışında Nijeryalı bir kadının müziğe yaklaşımı aslında yukarıda bahsedilen açıklamalara paralel olarak, bu çalışmanın da dayanak noktasıdır. Bu yaklaşıma göre Afrika'da bireyler, müziği sosyal yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak görürler. Örneğin bir kadın bazı şarkıları, görevlerinin veya günlük işlerinin, hatta yemek pişirme işlemlerinin bir parçası, anımsatıcısı ya da motivasyon kaynağı olarak söyler ve farklı pratikler için farklı ritimler kullanır. Nijerya'da, insanların müziğin güçlerine dair daha zengin bir anlayışa sahip oldukları ve bu “müzik güçlerinin” nasıl kullanılacağına dair bilginin sağduyunun önemli bir parçası olduğunu belirten DeNora buna karşılık, çoğu Amerikalının “müzik” çalmayıp (pratik, icra vb.) müzik dinleyip ve dans ettiklerini öne sürer. (DeNora, 2000:9)

DeNora'nın amacı, müzikal bir anlam yaratmada dinleyicinin rolünü sorunsallaştırmaktır. Özellikle, müzik algısını, müziğin sadece teknik içerikleri ile ilgili

değil (tonalite, armoni, ritim, tını vb. müzikal bileşenler) daha ziyade müzik fenomeninin tüm anlam boyutlarının zaman içinde diyalektik bir birleşimi, çağrışımlar, koşullar ve durumlar arasında süre gelen bir bağlantı aracı olarak tasvir eder. DeNora'ya göre durumlar, biyografik konular, dikkat kalıpları, varsayımlar gibi müzik dışı materyallerin tümü, müziğin semiyotik gücünün açıklığa kavuşturulmasında rol oynar. Tersine, ancak ve eşzamanlı olarak müzik, onu açıklığa kavuşturmak için kullanılan şeyleri netleştirmek için kullanılır (DeNora, 2000: 49).

DeNora, müziğin bireylerin kendilerini ifade etme, duygusal durumlarını düzenleme, toplumsal etkileşimde bulunma ve kimlik oluşturma gibi çeşitli nedenlerle kullanıldığını vurgular. Bu bağlamda, insanların müziği gündelik hayatlarında kullanma biçimleri ve nedenleri üzerine bir dizi anahtar nokta sunar. DeNora'ya göre, insanlar duygusal ifade ve düzenleme için müziği etkin bir araç olarak kullanırlar. Özellikle, belirli bir ruh hali veya hissiyatı ifade etmek veya değiştirmek amacıyla müzik seçimleri yaparlar. Örneğin, hüzünlü bir günün ardından rahatlatıcı bir müzik dinlemek, bireyin duygusal dengeyi sağlamasına yardımcı olabilir. Bu süreçte müzik, duygusal anlamda bir katalizör işlevi görür. Ayrıca, müzik bireylerin kişisel ve kültürel kimliklerini ifade etmelerine olanak tanır. İnsanlar, belirli müzik türleri veya sanatçılar aracılığıyla kendilerini ifade ederler ve bu müzikal tercihler, kişisel kimliklerini güçlendirir ve onlara anlam katar. Müzik, bireyin kimlik oluşturma sürecinde önemli bir rol oynar.

Müzik, toplumsal bağlar kurma ve iletişim kurma aracı olarak da işlev görür. Ortak müzik tercihleri, insanların birbirleriyle bağlantı kurmalarını ve topluluklarını güçlendirmelerini sağlar. Konserlere katılım, müzik etkinlikleri ve paylaşılan müzik deneyimleri, topluluk içinde birlik ve bağlılık hissi oluşturabilir.

DeNora'nın çalışmaları, müziğin günlük ritüeller ve rutinlerde nasıl kullanıldığını da gözler önüne serer. İnsanlar, günlük yaşamlarının bir parçası olarak müziği çeşitli biçimlerde kullanırlar. Sabahları enerjik bir müzikle güne başlamak, işyerinde odaklanmak için arka planda müzik dinlemek veya günü rahatlatıcı bir melodi ile sonlandırmak gibi günlük ritüeller, müziğin yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğunu

gösterir. Müzik, sağlıkla ilgili bağlamlarda da terapötik bir araç olarak kullanılır. Hastanelerde, kliniklerde veya kişisel sağlık pratiğinde müziğin kullanılması, bireylerin iyileşme süreçlerine katkıda bulunabilir ve duygusal rahatlama sağlayabilir. DeNora, müziği sosyal pratikler ve göstergebilim açısından inceler ve müziğin bireylerin toplumsal normlara uygun davranışlarını belirleme ve ifade etme şekillerini etkilediğini belirtir. Belirli müzik türleri veya stilleri, toplumsal bağlamlarda bireylerin konumlarını ve kimliklerini ifade edebilir.

DeNora'nın yukarıda belirtilen yaklaşımları ile vurgulanması gereken, motivasyon, duygusal bağ kurma, günlük işleri ve görevleri kolaylaştırma, anımsatma gibi müziğin pragmatik kullanımının bireyselliği ile ilgilidir. Dolayısıyla müzik fenomeni gündelik hayatın vazgeçilmez dinamiklerinden biridir. Ancak bu bağlamda müzik beğenisi, müzik tercihi, müzik ve duygu – durum ilişkisinin bireysel boyutlarını da ele almak gerekir. Müzik algısı çalışmalarında müziğin salt kolektif pratikler ve toplumsal dizgeler bağlamında incelenmesi yerine teknolojik gelişmelere paralel olarak gündelik hayatta bireysel müzik edimlerinin de incelenmesi önemlidir.

Gündelik yaşamda müzik, teknolojik gelişmelere paralel olarak belirginleşen bir kavram olarak da karşımıza çıkar. Kişisel müzik çalarların ve çok seçmeli müzik listelerine ulaşımın kolaylaşmasıyla müzik ve gündelik yaşam arasındaki ilişki daha da ön plana çıkar. Çerezcioğlu 1970'ler ve 1980'ler boyunca popüler müzik çalışmaları geniş biçimde üretim (production), icra (performance) ve metin (text) konuları merkezinde geliştiğini ancak 1990 sonrasında kişisel müzik çalarlar ile müziğin, bireyin tüm gün ve her gün yanında taşıyabildiği, bir “eşya” konumuna geçtiğini belirtir (Çerezcioğlu, 2013:161).

Bu bağlamda DeNora ile birlikte, Sloboda ve Frith de müziğin kullanım biçiminin bireyselliğine işaret eder. Böylece bireyler müziği, gündelik hayat pratiklerine yönelik organizasyon ve motivasyon için rutin biçimde kullanır. Frith, gündelik yaşam pratiklerinde müzik kullanımındaki dinamiklerin, “kontrol ihtiyacıyla ilişkili olduğunu, bunun da duygusal ve estetik kontrolün tümleştirilmesi anlamına geldiğini, yani

duyguları uygun biçimde sergileme düzenlemeleri yaratmakla ilgili olduğunu belirtir (aktaran Çerezcioğlu 2013:161).

Gündelik yaşamda müzik üzerine DeNora, Hargreaves, North, Sloboda ve diğerlerinin çalışmalarının temel dayanak noktalarından biri müzik ve dinlerkitlenin, teknolojik gelişmelerle birlikte nasıl bir ilişki içinde olduğunu anlamadır. Bu bağlamda müziği dinleme, müzikle etkileşim kurma, değer atfetme ve kullanım biçimleri son iki yüzyılda dramatik bir şekilde değişmiştir. Cook’a göre 19.yy. boyunca, "duyabildiğiniz tek müzik, ister halka açık bir konser salonunda ister ev salonlarında olsun, canlı müziktir” ve buna muhtemelen tiyatrolar, tavernalar ve diğer sosyal toplantılar da dahildir (aktaran Hargreaves ve diğerleri, 2004: 43). Bu bağlamda besteci, 'temel ürünün' oluşturucusu olarak bir statü hiyerarşisinin zirvesindedir. Bu hiyerarşinin diğer basamaklarında icracı gelmekte ve icracının rolü de hiyerarşinin en alt seviyesinde pasif olarak görülen tüketiciye (dinler kitle) müziği aktarmak olan bir "aracı" olarak görülmektedir (Hargreaves ve diğerleri, 2004: 44). 20.yy’da ise kitle iletişim araçlarının gelişimi, müziğin çok daha yaygın ve kolay ulaşılabilir hale gelmesi, bireylerin müzik dinlediği bağlamların çok daha çeşitli hale gelmesine neden olmuştur.

Kafe, restoran, spor salonu, mağaza gibi çeşitli ticari mekanlarda müziğe maruz kalmanın yanı sıra kişisel tercihler ile hemen her ortamda müzik kullanımı yaygınlaşmıştır. Bu bağlamda bireylerin farklı ruh halleri yaratmak ya da belli duygudurumların uyarılma seviyelerini değiştirmek gibi farklı psikolojik sonuçlara ulaşmak için bunu yapmaları beklenebilir. Bu durum müziğin sadece bir meta değil, etkin bir kaynak olmasına yol açar. Bireyler bu kaynakları çeşitli durumlarda bilinçli ve aktif olarak kullanabilir. Bu durum dinleme biçimleri ve bağlamları açısından bireysel dinleyici için müzik deneyiminin değerini belirler. Aynı zamanda bilinçli tercih ve kullanım, müzik fenomeni içinde dinlerkitlenin edilgen bir rolde olduğu varsayımlarını da geride bırakır.

John Sloboda, Susan O’Neill ve Antonia Ivaldi (2001) gündelik yaşamda müzik deneyiminin ortaya çıkan bölümlerini belirleme aracı olarak Deneyim Örnekleme

Yöntemi ile elde edilecek bulguları karşılaştırarak, müzik dinlemenin gerçekleştiği durumların tutarlılığını uygulanabilirliği üzerine bir çalışma yapar. Çalışma, müziğe karşı kişisel seçimlerin derecesinin ve ruh hali değişikliği gibi parametrelerin, katılımcıların müziğin işlevlerine ilişkin açıklamalarıyla karşılaştırmayı hedeflemiştir. Çalışmanın temel amacı, DeNora'nın öncüsü olduğu gündelik yaşam müzik ilişkisinde, katılımcıların bir laboratuvar ortamında ve çalışmayı yapan kişilerce belirlenen ve belirli kalıplarla yönlendirici alan çalışması olmamasıdır. DeNora'nın çalışmasına değinerek, algısal kapasiteyi araştırmak ve günlük müzik hayatını müdahale olmaksızın doğrudan gözlemlemek ve doğru sonuçlar elde etmek daha olasıdır.

North ve Hargreaves ilk olarak 1999 yılında *The Functions of Music in Everyday Life: Redefining the Social in Music Psychology* çalışmasında, müziğin kendi içinde yaşadığı sosyal ve teknolojik değişimler nedeniyle kültürel ve estetik bağlamda sürekli değişime uğraması, bireylerin müzik algısını psikolojik etkenlerin değişimi üzerinden yeniden incelemeyi gerekli kıldığını öne sürer. Araştırma bulguları, müziğin sosyal işlevlerinin birey için öz kimlik, sosyal ilişkiler ve ruh hali olarak üç temel biçimde ortaya çıktığını ifade eder. Bu bağlamda müziğin sosyal boyutu da disiplinlerarası bağlamı dikkate alan müzik psikolojisi için yeni bir yaklaşımı zorunlu kılar.

Daha sonra Hargreaves, North ve Hargreaves'in (2004) yaptığı çalışmanın önerisi ise Sloboda'nın çalışmasına paralel olarak bireylerin günlük yaşamlarındaki müziğin değeri, müzik kullanımları ve onunla ne ölçüde etkileşimde bulunduklarına bağlı olduğu üzerinedir. Bu değerleri saptamanın yolu ise müziği duydukları tüm bağlamları incelemeye yöneliktir. Bireylerin kimlerle ne dinledikleri, (ve bu müziğe karşı duygusal tepkilerinin ne olduğu), ne zaman, nerede ve neden dinlediklerini hakkında bazı ilk normatif veriler saptamayı amaçlamıştır. Cep telefonuna sahip 346 kişi ile 14 günlük bir çalışmadır. Katılımcıların telefonuna günde bir kere ve çeşitli saatlerde mesaj bırakılmış ve katılımcılardan gün içinde dinledikleri veya maruz kaldıkları herhangi bir müzik hakkında bir anket doldurmaları istenmiştir.

DeNora da (2000:61) dinlerkitlenin aktif rolü ile ilgili müziğin etkisinin uyaranlarla olmadığını ve müziğin etkilerinin uyaranlardan değil yönelimden geldiğini ortaya koyar. “Müzik nesnel bir 'güç' ya da 'uyarıcı' değildir” (200:107) ancak “bireylerin ona yönelme biçimlerinden, onu nasıl yorumladıklarından ve kişisel müzik haritalarına nasıl yerleştirdiklerinden gelir” (2000:61). Bu bağlamda DeNora müziğin benlik üzerindeki etkilerini, bireylerin müzikle yönelimleri ve bu yönelim ve anlamlandırma dinamiklerini ürettikleri bağlamlar aracılığıyla olduğunu öne sürer.

Müzik endüstrisinde dinler kitlenin rolü, sadece müziği tüketme, anlama ve deneyimleme süreçleri bağlamında değil, aynı zamanda müzik endüstrisinin dinamiklerini ve gelişimini şekillendiren bir faktör olarak da ele alınır. Bu bağlamda DeNora müzik endüstrisinin sadece bir üretim ve pazarlama süreci olmadığını, aynı zamanda dinler kitlenin etkileşimlerine ve müziği nasıl tükettiğine odaklanır. Dinler kitle, müzik endüstrisinin dinamik bir bileşeni olarak düşünülür ve müziği sadece tüketen değil, aynı zamanda ona anlam katan ve şekillendiren aktif katılımcılardır. Müzik dinleme alışkanlıkları, tercihleri ve pratikleri, müziği endüstri tarafından sunulan biçimlerle nasıl etkileşimde bulunduğunu belirler. Bu süreç, müzik endüstrisinin üretim ve dağıtım stratejilerini şekillendiren önemli bir faktördür.

Sanatçı ve müzik üreticisi etkileşimi açısından, dinler kitlesi, sanatçılar ve müzik yapımcıları ile etkileşimde bulunabilir. Sosyal medya, konserler veya diğer etkinlikler aracılığıyla dinleyiciler, sanatçılara ve müzik endüstrisinin temsilcilerine doğrudan geri bildirimde bulunabilirler. Bu etkileşimler, müzikal üretim sürecine katkı sağlar ve sanatçıların eserlerini şekillendirmede önemli bir rol oynar. Konser ve canlı performanslar, dinler kitlenin müziği deneyimleme biçimlerinden biridir. Bu, müziği sadece kaydedilmiş bir formda değil, aynı zamanda doğrudan sanatçı ile etkileşimde bulunarak deneyimleme fırsatı sağlar. Konser deneyimleri, müzik endüstrisinin bir parçası olarak dinler kitlenin katılımını ve etkisini vurgular.

Müzik tüketimi ve kimlik inşası açısından, dinler kitle, müziği kendi kimliklerini ifade etmek, belirlemek ve inşa etmek için kullanır. Belirli müzik türleri veya sanatçılarla özdeşleşme, bireylerin kendilerini diğerleriyle ilişkilendirmelerine ve ifade

etmelerine olanak tanır. Bu süreç, müziğin bireyler için sadece bir eğlence kaynağı olmanın ötesinde, kişisel ve toplumsal kimliklerin oluşumunda kritik bir rol oynadığını gösterir.

Hesmondhalgh (2002) popüler müzik çalışmalarında dinleyicinin edilgen olarak değerlendirilmediği ve bu bağlamda popüler müzik dinleyicileri üzerine ampirik çalışma sayısının çok az olduğunu ifade eder (aktaran Gedik, 2007:13). DeNora'nın çalışmasına işaret ederek dinleyicilerin müzikle ilgili "sıradan" deneyimlerinin yani gündelik hayat pratiği içindeki müzik deneyimlerinin incelenmesi gerekliliğini vurgular (aktaran Gedik, 2007:13).

Dinlerkitlenin edilgen olmadığını gösteren parametreler ise bilinçli seçim ve reddetme, sahiplenme ve kullanma hakkıdır. "Bir şeyler yapmak" ve "işleri halletmek" için müziği kullanmakla ilgilidir. Bu bağlamda müzik tüketimi ile ilgili pek çok eleştirel görüşe göre DeNora'nın bakış açısı farklıdır. Müziğin önemi bireylerin sadece kültürel örüntüleri nasıl deneyimledikleri değil, aynı zamanda sosyo-kültürel bağlamda "var olmak", "yapmak" ve "hissetmek" için nasıl harekete geçirdiklerine dair etkisidir. DeNora için müzik bir kişi, olay ya da olguyu değiştirme veya etkileme açısından düzenleme aracıdır. Bu bağlamda düşünmek için bile müzik kullanılır ve bireyler pragmatik bir biçimde müzikal işlevlerde ve yapılarda kendileri için metaforlar üretir. Müzik, günlük eylemlere eşlik etmekten daha fazlasıdır. Müzik bu faaliyetlerin kurucusu ve aynı zamanda bir "protez teknolojisidir" ve vücudun kapasitesini genişletir (2000:107). Müzik hem bireysel hem de kolektif düzeyde çalışan bir sosyal organizasyon malzemesi olarak tanımlanabilir.

DeNora'ya göre (2000) müzik, duygu durum ilişkisi ile birlikte olarak hafıza, kimlik, sosyal yaşam gibi pek çok olguyu düzenlemede etkindir. Müziği tanımlamak ya da anlamlandırmak için duygular en önemli olgulardan biridir. Frith de (2000) müzik beğenisi ile ilgili çalışmasında, müziğin kimliksel tanımlamaları içinde gündelik yaşamda duygusal ilişkiler bütünü düzenleme aracı olarak kullanıldığını belirtir. Bu bağlamda bir şarkı ya da müzisyen ile kurulan bağ, aynı hissi taşıyan herkesle duygusal

ittifaklar oluşturur. Aynı zamanda bu bağ, bireysel yaşantılar, hatıralar, kişiler ya da olaylar gibi pek çok soyut olguyla öznelir. Dolayısıyla müzikle hem kolektif hem de öznel bir ilişki biçimi mümkündür (Frith, 2000:120).

Gündelik yaşamla müzik ilişkisini ele aldığı çalışmasında ise Frith (2003), kişisel alanlara müziğin nasıl ve neden dahil edildiği sorusunu araştırır. Frith'e göre müzik, DeNora'nın belirttiği gibi "benlik teknolojisi" bağlamında öz kimlik, hafıza ve duygusal bir düzenleme (self-regulation) aracıdır (Frith, 2003:96). Ayrıca bu durum sadece halka açık yerlerde müzik meselesi değil; müziğin sosyolojik bir perspektiften, yani, müzik zevklerini sosyal değişkenlere göre açıklayabileceğimizden, müzikal kullanım kalıplarını haritalayarak, yakınlık ve uzaklık, dominantlık ya da pasiflik ve sevginin bireyler arası ilişkilerini daha iyi anlaşılabilir (Frith, 2003:96). Kimlik olarak ortaya konan duygu durumları müzikle daha iyi açıklanır. Dolayısıyla hem Frith hem de DeNora'ya göre (2000) müzik sosyal ve bireysel kimliklerin oluşumu, anlamlandırılması, sürekli halde yeniden inşa edilmesi ve dışavurumunda en önemli araçtır.

Frith'e göre, müzik dinleme alışkanlıkları, duygusal ihtiyaçlardan kimlik inşasına, sosyal normlardan kişisel tercihlere kadar bir dizi faktör tarafından şekillenir. Bu faktörlerin her biri, bireylerin müzikle olan ilişkilerini ve müzik tercihlerini etkileyen önemli unsurlardır. Frith, müziğin duygusal ifade ve düzenleme aracı olarak kullanılmasının yanı sıra, bireylerin kimliklerini ifade etme ve toplumsal bağlar kurma süreçlerinde de önemli bir rol oynadığını vurgular. Bu süreçlerde müzik, bireylerin sosyal kimliklerini güçlendirmelerine ve benzer müzik zevklerine sahip topluluklarla bağlantı kurmalarına yardımcı olur.

Frith, müziğin günlük yaşamın bir parçası olarak entegre edildiğine dikkat çeker. İnsanlar, günlük rutinlerinde müziği kullanarak iş yapma, ev temizleme, spor yapma gibi aktiviteleri zenginleştirirler. Ayrıca, müzik dinleme alışkanlıkları, sosyal normlar ve modaya bağlı olarak şekillenebilir. Belirli bir dönemde veya toplulukta popüler olan müzik türleri, bireylerin müzik tercihlerini etkileyebilir.

Bireysel tercihler ve ilk müzikal deneyimler, müzik dinleme alışkanlıklarının temelini oluşturur. Frith, özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerinde edinilen müzikal deneyimlerin, bireylerin belirli müzik türlerine yönelmelerinde etkili olduğunu belirtir. Teknolojik ilerlemeler ve müziğe erişimdeki kolaylıklar da bu alışkanlıkları etkileyen önemli faktörlerdir. Müziğe erişimdeki bu gelişmeler, bireylerin istedikleri müziği istedikleri zaman dinleme özgürlüğünü artırır.

Simon Frith'in müzik dinleme alışkanlıklarına yönelik perspektifi, müzik dinleme süreçlerinin kişisel, sosyal ve kültürel dinamiklere dayandığını vurgular. Frith'in analizi, müzik dinleme alışkanlıklarının yalnızca bireysel tercihlerden ibaret olmadığını, aynı zamanda toplumsal etkileşimler, kültürel pratikler ve duygusal ihtiyaçlarla iç içe geçmiş karmaşık bir süreç olduğunu gösterir. Bu açıdan bakıldığında, müzik dinleme alışkanlıkları, bireyin yaşamındaki çeşitli boyutları yansıtan ve müziğin sosyal bağlamlarda nasıl işlediğine dair geniş bir anlayış sunan zengin ve çok katmanlı bir fenomendir.

Frith'in, müziğin günlük yaşamdaki rolü ve bir bireyin kimliğini nasıl şekillendirdiği ve yansıttığı yaklaşımına paralel olarak DeNora da alışveriş merkezleri, egzersiz dersleri ve karaoke gibi ortamlarda müziği nasıl kullandıklarını incelemek için yaptığı çalışmasında, günlük yaşamda müziği bir düzenleme aracı olarak görmekte ve bireyin iç ve sosyal dünyasının müziğin çeşitli aktivitelerin arka planından daha fazlası olduğunu, bunun yerine bu aktivitelerin amaçlarını sürekli olarak yeniden inşa etmeye yardımcı olduğunu savunmaktadır (DeNora, 2000:56) Kısacası 'müzik' bir nesneden çok bir süreç olarak görülmektedir. Bu sürecin en önemli aktörü ise dinleyicidir. Dolayısıyla daha önceki müzikoloji ve etnomüzikoloji çalışmalarında dinleyiciyi edilgen kılan yaklaşım tamamen terk edilmiştir.

Sicilliano (2013) DeNora'nın çalışmasını, müziğin sanatsal estetiğin değil, sosyal yaşamın duygusal dışı vurumu olarak vurgular. Dolayısıyla gündelik yaşamda müzik dinleme tercihleri açısından incelenecek olgular müziksel öğelerden çok bireysel

parametrelerdir. Müzik bu noktada en işlevsel araçtır. Müziğin en önemli işlevi, bireyler tarafından ruh hali üzerinde kontrol uygulamak, anlamı iletmek, ifade kimliği oluşturmaktır. Bu bağlamda müzik maddi bir deneyim ve yaşam malzemesidir. Müzik bir sosyal organizasyon aracı olarak hareket eder ve bu nedenle duygusal deneyimler müzikle kaydedilir.

Cavicchi (2002:6) DeNora'nın argümanlarının gücünü, müzik için "alımlama teorisi" olarak tanımlanabilecek bir yaklaşımla açıklar. Hesmondhalgh (2002) yaklaşımına paralel olarak müzik disiplinlerinin çoğu, izler-dinler kitle davranışlarını ele almak söz konusu olduğunda zayıftır. Müzikte izler-dinler kitle üzerine yaklaşımların önündeki engellerden biri, bu kitlenin müzik fenomenine (veya DeNora'nın tartıştığı gibi eleştirmene/müzik profesyonellerine) göre “ikincil” olduğu, geleneksel müzikolojideki metne dayalı analizin sağlamlaştırılmasıdır. Diğer bir engel, disiplinin mesleki eğitime kurumsal bağlılığıdır. Denora'nın günlük yaşamda müziği araştırmaya yönelik etnografik yaklaşımı ise bu engellerden kurtulmak adına, “müziğin ne anlama geldiğiyle ilgili bir sorunsallaştırma ve sosyal varoluşun dinamik bir malzemesi olarak “ne yaptığı” ile ilgili bir yaklaşımı benimser.

DeNora'ya göre müziksel haz, müziğin işleviyle alakalıdır. Müzik gündelik yaşamı ve bireysel duygu-durumu düzenleme, pekiştirme, anlamlandırma gibi pek çok işleve sahiptir. Bireyler müzik sayesinde gündelik hayat rutinlerinden uzaklaşma eğilimi gösterir. Aynı zamanda yaşadıkları duygu durumları ve düşünceleri değiştirme ya da pekiştirmek için müziğe ihtiyaç duyarlar. Böylece müzik olgusu, bireylerin kimliklerini şekillendirdiği, farklılaştırdığı ya da belli bir kollektiviteye aidiyet bilinci oluşturdukları önemli bir yapı haline gelmiştir. Çerezcioğlu, teknolojik gelişimlere paralel olarak müziğin gündelik yaşamda kullanımıyla alakalı Bull'un (2010), bireylerin gün içerisinde kulaklıklarından gelen müzikle gündelik yaşam akışına “sinematik” ya da başka bir deyişle “görsel” bir yapı kazandırdıkları yaklaşımını belirtir (aktaran Çerezcioğlu, 2013: 170).

DeNora ve diğerlerinin bu bağlamda müzik yaklaşımı, müziğin “kullanımıyla” ilgilidir. Müziğin kullanım bağlamlarından soyutlanmış 'güçlerinden' söz etmenin imkânsız olduğunu öne süren DeNora, bu bağlamda dinlerkitlenin edilgen olduğu bir yaklaşımı redderken, müziğin sadece işlevsel kullanımıyla ilgili olarak müziği edilgen bir yapı içine sokar. DeNora’nın (2000), Nijeryalı bir kadın ile yaptığı alan görüşmesinde batılıların müziğin gücünü anlamamasının altını çizmesi önemlidir. Burada “batılıların” anlamadığı “müziğin gücü”, müziğin gündelik yaşamda kullanım biçimine işaret eder. Ancak DeNora’nın müziğe işlevsel yaklaşımı, müziksel unsurları ve müziğin estetik anlamını göz ardı eder. Ayrıca müziğin kullanım biçimleri kadar üretim biçimlerini de bütün olarak değerlendirmek gerekir. Dolayısıyla müzik üzerine yapılan çalışmalar, üretim ve kullanım olarak birbirinden bağımsız düşünülemez.

DeNora’nın alan çalışması ile ilgili bir eleştiri de Cavicchi’nin müzik profesyonelleri haricinde, müzik sanatsal bağlamından kopararak sadece gündelik yaşamda mı deneyimlenir yaklaşımıdır. Cevicchi, DeNora’nın ve benzer çalışmaların tamamında katılımcıların müzik profesyonelleri haricindeki kişilerden oluşmasına vurgu yapar. Bu bağlamda sadece belirli bir katılımcı profili ile çalışmak da müziğin gündelik yaşamdaki yerini anlamada yeterli olmayabilir.

1.2. Alan ile İlgili Literatüre Genel Bakış

Alana ait yapılan çalışmalara örnekler bilişsel müzikoloji disiplini özelinde, müzik algısı, müziğin anlamı ve ifade gücü, müziğin duygu-durum üzerine etkisi, müzik ve beyin ilişkisi, müzik belleği, müzik beğenisi ve tercihi gibi olgular üzerine yürütülür. Alanı daha iyi kavramak için, bilişsel müzikoloji disiplini içinde yer alan alan çalışmalarına kısaca değinmek gerekebilir.

Örnek olarak Hayner 1936 yılında gerçekleştirdiği çalışmasında müzik eğitimi almış ve almamış denekler arasında müzik algısının farklılıklarını saptamayı hedefler. Heyner’in amacı müziğin ifade ettiği anlamın duyuşsal olarak dışavurumunu saptamaktır (Heyner, 1936: 247). Smith ise (1994) 1920 ile 1970 yılları arasında doğan

katılımcıların müzikal beğenilerinin değişim sürecini ve etkenlerini inceler. Çalışmada ortaya konulan veri, 1920 – 1970 arasında doğan katılımcıların müzikal beğeni ve tercihleri, kendinden önceki kuşaktan çok etkilenmez. Katılımcılar gençlik dönemlerinin popüler türlerini dinlemeye eğilimlidir. Katılımcılar yaşlandıkça mevcut dönemin popüler müziklerine mesafeli olur ve gençlik döneminde beğendikleri müzikal örnekleri dinlemeye daha yatkındır.

Juslin ve Lindström (2010) Hayner'in çalışmasına paralel olarak perde, mod, ezgi, ritim, tempo, gürlük gibi çeşitli müziksel özelliklerin, müzik ve duygu durumu arasındaki ilişkisini incelemiş ve müzik eğitimi almış 16 katılımcıda, farklı müzikal özelliklerin farklı duygular için önemli olduğunu öne sürmüştür. Müziksel özelliklerden bazılarının (örneğin tempo) diğerlerine göre daha güçlü duygulanım ortaya çıkardığını saptamıştır. Geoffrey Collier 2007 yılında Güney Carolina Üniversitesi'nde öğrenci olan toplam 329 katılımcının kısa, alışılmadık enstrümantal seçimlere ne kadar iyi uyguladıklarına göre duygu dizilerini sıralamayı amaçlamıştır. Katılımcılardan toplam 183 farklı, 16 aynı duygu ifadesi ortaya çıkmış ve müziğin duyguları ifade etmede ortak bir yansıtıcı olduğu saptanmıştır.

Timmers (2006), Scrabin Etüdü'nün 3 varyasyonu ile müzik ve duygusal yargılarındaki çeşitliliğini araştırmıştır. 24 dinleyiciye video ve ses kayıtları sunulmuş, performans verileri ile dinleyicilerin tepkileri arasındaki ilişki ve müzik eğitimi, görsel ve müzikal yapının etkileri analiz edilmiştir. Özellikle müziksel performansın dinamikleri, dinleyicilerin duygusallık yargılarıyla ilişkilidir. Rentz (1994) 242 koro öğrencisine, The King's Singers tarafından icra edilen çeşitli koro müziği tarzlarının (popüler, halk ve sanat müziği) 15 örneğini dinletmiş ve müzik türü ve tercihleri arasındaki ilişkiyi incelemek istemiştir. Popüler müziğin diğer türlere göre daha ön planda olduğu ortaya konmuştur. Benzer bir çalışma olarak LeBlanc ve diğerleri (1996) ise müzik tercihi ve yaş ilişkisi bağlamında üç farklı türde 18 parça özelinde ve çeşitli yaş gruplarından 2262 katılımcının müzik tercihlerini incelemiştir. Sonuç olarak genç yaştaki katılımcıların müzik tercihleri arasında daha esnek geçişler olduğu, daha ileri yaşlardaki katılımcıların ise müzik tercihlerinde daha ısrarcı ve sabit olduğu saptanmıştır.

Rodero, 2015 yılında yaptığı çalışmada 10 kadın ve 10 erkek üniversite öğrencisine, katılımcıların ilgi alanlarına göre görsel ve işitsel öğeler üzerinden belirledikleri sekiz reklam filmini izletmiştir. Bu reklamlar görsel ve işitsel açıdan incelenerek ortaya veriler sunulmuş ve daha sonra reklam müziklerinin görsel öğe olmadan hangi ürüne ait reklam olduğu ve hangi markayı çağrıştırdığı incelenmiştir. Elde ettiği bulgularda, reklam müzikleri söz konusu olduğunda dinleyicilerin dikkat ve hatırlama düzeyini önemli ölçüde artırdığını göstermiştir.

Thompson ve Day ise *Measuring the Onset of Experiences of Emotion and Imagery in Response to Music* (2019) çalışmasında, müzik dinleme eylemi sırasında dinleyicinin zihninde görsel görüntüler oluşturduğunu ve bu görüntülerin müziğe duygusal tepkileriyle ilişkili olduğundan yola çıkarak, duygusal çağrışımı algılamanın, duygusal bir durumu deneyimlemenin ve görsel görüntüleri tecrübe etmenin tepkisel olarak ortaya konmasının, görsel imgeler ile müziğe duygusal tepkiler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu bağlamda katılımcıların müziğe ne zaman tepki verdiği ve bu tepki süresinin etkenleri araştırılmıştır. Bunun için üç denek grubu yapılmış ve birinci grupta 49 katılımcıya 30 farklı müzik dinletilmiş, bu müzikleri dinlerken müziğin duygusu, müziğin dinleyicide yarattığı his ve dinleyicinin aklında bir imge ya da görsel oluştuğunda butona basılması istenmiş ve bu tepkiler ölçülmüştür. Duygu durumların, aşinalığın ve müzikal yapının özelliklerinin birlikte görsel imgelerin üretilmesine elverişli bir psikolojik ortam yarattığı sonucunu ortaya koyan araştırmacılar, müzik dinleme esnasında oluşturulan imgelerin bir duygusal deneyimi güçlendirebilir veya değiştirebilir olduğunu açıklamışlardır.

Konecni ve Wanic (2008), tarafından yapılan çalışma California Üniversitesi'nden 107 kadın, 37 erkek toplam 144 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Katılımcılardan geniş bir laboratuvar odasında kulaklıklarla 3 dakika gözlerini kapatarak Vivaldi, Albinoni gibi bestecilerin müziklerini dinlerken, yaşamlarındaki mutlu ve hüzünlü anlarını düşünmeleri istenmiştir. Çalışmanın hüzünlü melodilerin hüzne itmediği ama üzüntülü anların hatırlandığı katılımcıların ifadelerinde ortaya

çıkmiştir. Ayrıca ortaya çıkan veriler, karmaşık metodolojik sorunlar nedeniyle müzikal duygular kavramının yerine 'harekete geçirme' ve 'estetik hayranlık' kavramlarının alması önerildi.

Kallinen (2005) çalışmasında iki farklı deney yaparak, ilkinde 500 kişilik senfoni orkestrası müzisyenine e-mail yoluyla bir anket gönderilmiş ve belirlenen 65 tane bestecinin eserlerinden istediklerini seçip dinledikten sonra katılımcılardan hissettiklerini ifade eden bir kelimeyi ankete yazmaları istenmiştir. Bu yanıtlanan anketlerden 50 tanesi seçilerek ki-kare testi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre en çok akla getirilen üzüntü, sevinç öfke, korku duyguları olmuştur. İkinci deneyde bu katılımcılar bir laboratuvara alınarak onlara yukarıda belirtilen duyguları hissettirecek bazı müzikler dinletilmiştir. Bu müzikleri dinlerken katılımcılardan hissettiklerini yüzlerine yansıtmaları istenmiştir. Hissedilen duyguların yüzlerde belirtildiği anda katılımcıların yüz fotoğrafları çekilmiştir. Sonuçlar, genel olarak temel duyguların müzikte farklı duygusal boyutlar olarak kabul edilebileceğini, sevinç ve üzüntü duygusunun korku, öfke ve şaşkınlıktan daha kolay ifade edildiğini ortaya koyar. Ayrıca popüler müziklerdeki duygusal çağrışımların, Klasik Müzik örneklerinde (Barok, Klasik ve Romantik) olduğu kadar iyi kurulmadığını göstermektedir.

Houston ve Haddock (2007), Cardiff Üniversitesi'nde okuyan 19 erkek 41 kız toplam 60 öğrenciye, müziğin hatırlatıcı etkisini ortaya koymak için bir araştırma yapmışlardır. Katılımcılardan şarkıları dinlerken geçmişlerindeki olumlu veya olumsuz durumları düşünceleri istenmiştir. Daha sonra dinletilen şarkılar karıştırılarak yeniden dinletilmiş ve tekrar sınıflandırma yapmaları sağlanmıştır. Çalışmanın sonucunda katılımcıların olumlu olarak belirledikleri müzikleri dinlerken olumlu düşüncelere, olumsuz olarak tanımladıkları müzikleri dinlerken olumsuz düşüncelere yönelmiş ve olumlu-olumsuz şarkıları birbirlerinden ayırt edebildiği saptanmıştır. Rawlings ve Leow (2008), tarafından Melbourne Üniversitesi'nde Psikoloji Bölümü birinci sınıf öğrencilerinden 64 kadın 27 erkek toplam 91 üniversite öğrencisine klasik müzik eserleri dinletilerek, gerilim, endişe, üzüntü, mutluluk ve neşe duygularını nasıl algıladıkları ve bu bağlamda müzik tercihlerini araştırmayı amaçlar. Sonuç olarak,

katılımcıların haz duyulan ve rahatlatan olarak tanımladıkları ve bu sebeple müzik tercihlerinin sebebini ortaya koyar.

Ülkemizde ise Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde, Prof. Dr. Fırat Kutluk'un danışmanlığında, Gülay Karşıcı, 2007 yılında yayınladığı doktora çalışmasında, 4 farklı türde müzik örneğini yirmi dört katılımcıya fMRI (fonksiyonel manyetik rezonans görüntüleme) çekilirken dinletilerek, bir müzik parçasını "beğenip beğenmediğini" ifade etmesindeki etkenleri incelenmiş ve bu esnada aktif olan beyin bölgeleri belirlenerek katılımcıların görüşmeler ile ifade ettiği müziksel tercihler ve dinletilen müzik örneğini beğenme durumu ile fMRI taramasından çıkan beyin görüntülerinin sonuçlarını karşılaştırmıştır. Barbaros Bozkır (2009) profesyonel müzisyenlerin daha önce performans olarak gerçekleştirmediği ve bilmediği bir müzik türü ile aşinalık ve aidiyet olgularını üzerine saptamalarda bulunmuştur. Profesyonel müzisyenlerin müzik algısı üzerine 26-48 yaş aralığında sağ el baskın Türk Halk Müziği ve rock müzik olmak üzere iki farklı türde profesyonel olan toplam on erkek katılımcıya, bu iki türe ait müzik örnekleri fMRI çekim sırasında dinletilip, oluşan beyin aktivasyonları incelenmiştir. fMRI çekimlerinden sonra katılımcılar ile yapılan görüşmelerde müzisyen kimliğine ait kültürel geçmişleri saptanarak, görüşme sonuçları ve katılımcılara ait fMRI görüntüleri karşılaştırılmıştır.

Başak Çallı 2011 yılındaki tez çalışmasında, nöroloji ve müzikolojinin hem metodolojisi hem de yöntemsel araçları ile tonal ve atonal müziğin beyinde yarattığı etkileri gözlemlemiştir. Çalışmanın bulguları özelinde tonal ve atonal müziklerin beyinde farklı bölgelerde algılandığı ve beynin sol yarısında atonal müzikte daha fazla aktivasyon olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Onur Şenel (2013) müzik tercihi ve müzik algısında oluşan önyargı ve kalıpyargıları oluşturan etkenleri, 5 farklı şehirden 566 katılımcıya örnekler dinleterek açık uçlu anket sorularıyla ve birebir görüşmelerle ele edilen verileri incelemiştir. Çalışma insanların kendileriyle aynı ya da kendilerinden farklı tür müzik dinleyen başkalarına karşı ne gibi düşüncelere sahip olabileceğine ilişkin tahminlerini ortaya koymaktadır.

Aslı Galioğlu (2015) ise tonal müziklerin atonal müziklere göre daha olumlu duygular yaratır hipotezi ile yola çıkarak, müzisyen olmayan kişilerin akor algısı üzerine çalışma yapmıştır. Hem katılımcıların tonal ve atonal akorları yorumlamaları istenmiş hem de elde edilen bulgularla EEG ölçümlerinden çıkan beyin yanıtlarının sonuçları karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak katılımcılar için beğeni ve tercihin tonalitenin yarattığı aşinalık etkisi vurgulanarak doğrulanır.

Barış Erdal (2009) halk müziği ve geleneksel sanat müziği ile rock ve klasik müzik dinleyicilerinin müzik beğenilerini etkileyen faktörleri, kişilik, yaş, cinsiyet, sosyal çevre, cinsiyet gibi değişkenler özelinde incelemiş ve belirli türlerin müzikal özellikleri ile kişilik ve müzik tercihi arasındaki sosyal ve kültürel etkenler bağlamında ilişki biçimini saptamaya çalışmıştır. Çalışma İzmir ilinde müzik eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir.

Ali Cenk Gedik ise (2007) müzik beğenisine dair nörolojik ve kültürel bulguların uyumluluğunu araştırmaya yönelik çalışmasında 10 katılımcıya fMRI tekniği ile kendi seçtikleri en sevdikleri ve en sevmedikleri müzik örnekleri dinletilerek beyin görüntü verileri ile yüz yüze görüşmeler yapılarak müzik beğenilerine dair kültürel verileri karşılaştırmıştır.

1.3. Müzik ve Kimlik İlişkisi

1960'lı yıllarda popüler kültür çalışmalarında yer almaya başlayan ve özellikle 1980'li yıllarda sosyal bilimlerde giderek daha fazla iş gören kimlik kavramı, sosyoloji ve sosyal antropolojinin ilgi alanına girmesiyle birlikte etnomüzikoloji çalışmalarında da sıklıkla yer almaya başlamıştır. Sosyoloji, psikoloji, felsefe gibi disiplinlerce ilgi gören kimlik kavramı, etnomüzikolojik çalışmalarda da benzer bir çerçeve kazanmıştır. Daha önceki müzikoloji çalışmalarının aksine müziğin estetik bağlamı haricinde sosyo-kültürel etkileri ağırlıklı olarak inceleme konusu olmuştur. Bu durumun önemli etkeni sosyal bilimlerin tüm alanlarının birbiriyle yakın ilişki içinde olmasıdır.

Kimlik, kişinin kendini tanımladığı düşünceler, imajlar, anlamlar ve aidiyetler bütünü olarak ele alınabilir. Erol (2005: 213) kimlik kavramını, bireyin kendisi, davranışları, ihtiyaçları, motivasyonları ve ilgileri belirli bir şekilde tutarlılık gösteren, kendi kendine sadık, diğerlerinden ayrı bir varlık gibi algılamasını içeren, bilişsel ve duygusal nitelikte bileşik bir zihinsel yapı olarak tanımlar. Özdemir ise kimliği sadece ne olduğu yaklaşımıyla değil ne olunmadığını da ortaya koyarak, aynı anda ait olunan ve ait olunmayan hem benzer hem farklı olunan bir yeri, bir konumu bağlam olarak tanımlar (Özdemir, 2010: 10).

Fitzgerald (1993:4) kimlik kavramını, sosyal bilimler alanının tanımını yapmaya çalıştığı, birçok disiplini ilgilendiren bir kavram olarak niteler. Fitzgerald'a göre kavram zamanla ne salt kolektif bir yapıyı ne de salt benliği tanımlamaktan çıkmış, her iki yönü de kapsayan çok boyutlu, girift ve sürekli bir anlayışa evrilmiştir. Güvenç (1994:9) kimliği, varlığın kendi kendisini tanımlaması olarak ele alır ve bireyin sosyo-kültürel statü ve rollerinin değişimi ile kimlik değişiminin paralel olduğunu vurgular. Bunun nedeni aidiyet refleksi ile dahil olmak istenilen toplulukların iç dinamiklerine uyma çabasıdır. Bu edimsellik ile müzik ilişkisini değerlendiren Frith (2000:108), kimliğin süreç yönünü vurgular. Müzik ve kimlik arasındaki girift ilişki bir oluş değil bir süreçtir.

Kimlik kavramı sosyoloji, antropoloji, felsefe ve kültürel çalışmaları kapsayan sosyal bilimler disiplinlerinde çeşitli yaklaşımlarla ele alınır. Kavrama özellikle 1980'li yılların başından itibaren sosyal bilimler alanını temel alan etnomüzikoloji disiplini de sıkça yer verilmiştir. Rice (2007) bunun nedeninin ilkinin, 1960'ların başında sosyal bilimler literatürlerinde değer kazanan bir çalışma alanı olmasıyla açıklar. Dolayısıyla kimlik kavramı etnomüzikoloji için de yükselen bir değerdir.

Rice'a göre ikinci sebep, 1970'lerde kimlik üzerinden yapılan ırk, etnik köken propagandalarıdır. Özellikle bu durum üniversitelerin kültürel yaşamında yer edinmeye başlamıştır. Üçüncü sebepse etnomüzikoloji alan çalışmalarında elde edilen verilere dayanır. Buna göre globalleşen dünya düzeninde, etnik, kültürel, ulus, cinsiyet ve sosyal

sınıfa bağı kimlik kategorileri haricinde, coğrafi, ekonomik, kültürel ve sosyal değişkenlik olanaklarının ortaya çıkmasıdır (2007:20). Bu bağlamda Rice'ın sınıflandırması, müziğin hem kimlik özelinde duygu durum niteliklerine direkt etkisi hem de bireye birden fazla kimlik kazandırabilmesi özelliğine vurgu yapmaktadır.

Rice'ın ortaya koyduğu üçüncü sebep aslında kimlik kavramının bireysel bağlamda ele alınmasına işaret eder. Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalar kimliği bireysel (personel) ve sosyal kimlik olarak iki farklı biçimde ele alır (Hogg ve Vaguan 2017:149). Bireyselliği odak noktası olarak kişisel özellikleri ön plana çıkaran olgu öz/kişisel kimlik olarak değerlendirilir. Psikoloji alanında benlik ile ilişkilendirilen bu yaklaşım bireyin kendisine atfettiği sosyo-efektif değerler bütünü olarak 'kim olduğunu' tanımlamasıdır (Bilgin, 1994:208). Bu bağlamda kimlik oluşumu, bireyin soyut ve somut toplumsallıklar üzerinden ait olma, ayrışma, kendini tanımlama gibi ihtiyaçlarından meydana gelir. Burada temel motivasyon sorunsallıkları tanımlama çabasıdır.

Sosyal bilimler kuramcıları kimlik inşasını “özcü” ve “yapılandırmacı” olarak iki farklı yaklaşımla açıklar. Bu yaklaşımlar temel olarak “aynı olma” ve “farklı olma” durumunu ele alır. Bireylerin ve toplulukların sahip oldukları değişmez birtakım pratikler, düşünceler ve imajlar, yapısal, simgesel ve anlamsal benzerlikler yaklaşımıyla özcü kimlik olarak tanımlanır. Ancak tek başına bu yaklaşım kimliği durağan bir yapı olarak görülmesi ve kimliğin oluşmasında var olan faktörlerin ve etkileşimlerin değişme durumunu görmezden gelme problemine yol açar. Kimliğin oluşmasında hem aynı hem de farklı olmanın bütünlüğü göz ardı edilemez. Hall'a göre (1996:23) kimlik, birbiriyle çelişkili/çatışmalı olabilecek aidiyetlerin öne çıkartılması ve yeniden tanımlanmasıyla sürekli kurulmaktadır. Kimliklerin ortaya konma süreci hem kimliğin temsili ve ifadesine hem de kimliğin yeniden ve sürekli tanımlanıp, anlam kazandırılıp kurulmasına işaret etmektedir.

Hall'ın tanımlamasına paralel olarak Rice, kimlik kavramını yapılandırmacı perspektifle ele alır. Bu bağlamda belirli bir zamanda, var olan çeşitli sosyo-kültürel ve

ekonomik birikimlerle inşa edilen kimlik olgusu kalıcı ve değişmez değil; rastlantısal, kırılgan, sabit olmayan ve her zaman değişen bir yapıdadır (Rice 2007: 24). Kimlik kavramı girift yapıya sahip, sürekli devinim gösteren bir olgudur. Kimlikleri belirleyen parametreler zaman içinde farklılık gösterebilir. Dolayısıyla kimliklenme süreci de sürekli ve değişkendir.

Daha önce belirtildiği gibi özellikle 1980’li yıllardan itibaren sosyal bilimler alanında sosyo-kültürel olguları tartışırken kimlik kavramına sıkça değinilmesi, kavramın etnomüzikoloji disiplini için de kaçınılmaz bir öge haline gelmesine neden olmuştur. Müziğin sosyo-kültürel dizgede işlevsel rolü ve toplulukların bir arada olma ve diğer topluluklardan farklılaşma bağlamında müziği tanımlayıcı/işaretleyici olarak kullanmaları, alanın temel çalışma konularından biri haline gelmiştir. Frith (2000:10) kimliğin müzik aracılığı ile inşa edilen bir yapı olduğunu ve bütün bu inşa sürecinde gelişen kültürel değerler bütünü’nün, kolektif aidiyetin meşrulaşmasına imkân verdiğini belirtir. Bu bağlamda yukarıda yer alan tanımlar ile birlikte değerlendirildiğinde, disiplinin kimlik kavramı ile ilişkisi temel olarak bireysel ya da grup kimliği şeklinde ele alınır.

Rice (2007:22) kimlik ve müzik ilişkisinin, araştırmaların inceleme olgularına göre dört biçimde sınıflandığını belirtir. Bu sınıflandırmalardan ilki, müziğin gelişen ya da varlığını sürdüren bir kimlik yapısını sembolik olarak şekillendirmesi ve varlığını sürdürmesine olan etkisidir. İkincisi ise kültürel pratiğin bir görüngesi olan müziğin, somut toplumsallık bağlamında grup kimliği oluşumu, oluşan ilişki ağları ve müzik pratikleri üzerinden bireylerin birbirleri ile bağ kurmasında sağladığı faydadır. Daha sonra detaylı olarak bahsedilecek üçüncü ve dördüncü çalışma alanları ise müzik ve kimlik ilişkisinin bireysel yönü ile ilgilidir. Bu alanlardan biri müzik ve duygu-durum arasındaki ilişki yapısı, diğeri ise kimlik – benlik ve müzik arasındaki etkileşim sürecidir.

Hem kişisel hem de sosyal kimlik olgularını kapsayan bu yaklaşım bağlamında müzik fenomeninin etkisi belirgindir. Bireylerin müzik aracılığı ile kişisel yaşantılarını

tanımlaması ve çeşitli kimlikler oluşturmalarının yanı sıra başkalarına kendini ifade etme ve aidiyet ya da farklılıklarını ortaya koyma çabası önemlidir. Frith (2000:108) bu bağlamda kimlik ve müzik ilişkisini deneyimsel bir süreç olarak tanımlar ve kimliği tanımlama, oluşturma gibi süreçlerde en önemli öğelerden biri olan müziğin, benlik ve toplumsallık olguları yaratımında önemli bir role sahip olduğunu vurgular. Rentfrow ve Gosling'in (2003) müzik ve kimlik ilişkisi üzerine çalışmasını aktaran Şenel (2014: 3) bireylerin televizyon, kitap, müzik, film, hobiler ve aktiviteler içinde kendilerinin ve başkalarının kimliklerini en çok hangisinin yansıttığı sorulduğunda en çok verilen cevabın müzik tercihleri olduğunu belirtir.

Denora (2000) bireyin hem kendini hem de var olduğu sosyo-kültürel ilişkiler ağını tanımlaması ve anlamlandırmasında müziğin öneminden bahseder. Denora'ya göre müzik ve kimlik ilişkisinin temel yansıması, kimi zaman bireyin hem kişisel hem de sosyal yaşamını organize etme çabasında kimi zaman da bu çabadan kaçma kolaylığı sağlamasında yatar (Denora, 2000:44). Müzik, kimliklerin netleştirilmesi için bir referans ya da sosyal hayatı düzenlemede önemlidir. Bu bağlamda, bireylerin geçmiş ve bugün arasında var olan kimliklerini hatırlamak, anlamlandırmak ve güçlendirmelerinin yanı sıra sosyo-kültürel yaşamda kimliklerini onaylamada da aktif rol oynar. Kısaca müzik, müziksel olmayan olguları (sosyal koşullar, kimlik, ruh hali, duygu-durum) açıklamak için güçlü bir araçtır.

1.3.1. Bir Kimlik Göstergesi Olarak Müzik

Kimlik olgusu salt bir kavram olarak sosyo-kültürel parametrelerden bağımsız tanımlanamaz. Öznel ve nesnel hem somut hem de soyut etkenler, kimliğin ortaya çıkmasında ve sürekliliğinde önemli rol oynar. Bilinçli bir ötekileştirme, kabul görme, ait olma, farklı olma gibi pek çok durumu kapsar. Dolayısıyla hem aynılığı hem farklılığı belirleyen etkenlerden biri kimliklerdir. Bu bağlamda kimliğe meşruluk kazandırmanın ve sınırlamanın yolu diğer kimlikler ile ilişki biçimlerine bağlıdır. Bu ilişki biçimlerini ifade etme araçları ise semboller, kodlar ve anlatılardır.

Müzik bir kimlik göstergesi olarak ele alındığında sadece “ötekiler” ile sınırları çizmeye değil bireyin kendi kimliklerini onaylaması ve sürdürmesi için de çok önemlidir. Bu bağlamda müzik, kimliğin en önemli ifade araçlarından biridir. Ne dinlediğimiz, neden dinlediğimiz, nerede dinlediğimiz gibi pek çok müziksel ve müzik dışı etken birer kimlik anlatısı olarak kabul edilebilir. Hargreaves ve diğerlerinden (2012) aktaran Şenel, bu bağlamda bireylerin kişisel ve sosyal müzikal davranış ve ifadelerinin kendilerini başkalarından ayırmak ve hem bireysel hem de grup kimliklerini onaylamak için kullanıldığını ifade eder. Bu süreç çocukluktan başlar ve insanların kimlikleri ve müzikal kimlikleri diğer insanlarla kendilerini kıyaslamaları ile sürekli inşa ve yeniden inşa olur (aktaran Şenel, 2013:14). Cook da müzik tercihlerine karar vermenin sadece kim olduğumuzu göstermediğini, bu duruma karar vermenin ve kimliği ilan etmenin önemli bir parçası olduğunu ifade etmiştir (aktaran Şenel, 2013:14).

Frith’e (2000:109) göre müzik, bireylerin hem öz hem de kolektif kimliklerini nasıl inşa ettiğinin anlaşılması için önemli bir etkidir. Bu bağlamda Frith, müziğin bir kimlik göstergesi olmasını, bir şarkıyı dinlediğinde bireye yaşattığı duygu durumların tümü olarak ifade eder. Örneğin başkalarıyla aynı grubu sevmek, aynı şarkıya olumlu/olumsuz tepkiler vermek kolektif bir yapıya ait olmayı işaret eder. Aynı zamanda müzik, bireyin geçmişten bugüne yaşadığı deneyimleri hatırlama, öz kimliğini onaylama, anlamlandırma ve yeniden üretme gibi süreçlerde de aktif rol oynar. Müzik, hafıza, kimlik ve duygu-durumlar birbiriyle doğrudan ilişkilidir. Frith’e göre olguları, olayları aslında müzik olarak duyarız ve bu durum kontrol dışıdır. (Frith, 2000:110)

Attali (2014) müziğin salt estetik değerine karşı kutsallık atfedilmesinin yeterli olmadığını ve müziğin bir kimlik ihtiyacına dönüştüğünü ifade eder. Yeni üretim ve tüketim mekanizmalarının gerçekliğine göre, bireysel ve kolektif kimlikler dolaylı olarak müzik pratiklerini dizayn etmekte ve müzik üretiminin bağlamı da bu çerçevede gelişmektedir (Attali, 2014: 125).

Attali'nin yaklaşımı, müzikoloji ve etnomüzikoloji disiplinlerinin ilk zamanlarda müzik üzerine yaptıkları çalışmalara bir eleştiridir. Müziğin estetik değerleri üzeri yapılan teknik çalışmalar (armonik, ritmik, ezgisel, tartımsal vb.) üzerine yapılan ilk çalışmalar müziğin kendi özellikleri üzerine kurulmuştur. Bu yaklaşımdaki problem, dinleyicinin tamamen edilgen bir yapıda olduğunu varsayarak hareket etmesidir. Dolayısıyla müzik ve müziğin işitsel tüm özellikleri etken kabul edilir.

Giles ve diğerleri (2009) (aktaran Şenel 2014:11-12) kimlik ve müzik ilişkisini sınıflandırma, tanımlama, sosyal karşılaştırma ve ayırt edilme olarak dört başlıkta sınıflar. Bu bağlamda sınıflandırma, bireylerin kendileri ve başkaları tarafından müziksel kimliklerine göre kategorize etmesidir. Tanımlama ise bireylerin hem kendilerini hem de başka birey ya da kolektif yapıları müziksel tercihler ve ifadeler ile nitelendirmesidir. Sosyal karşılaştırma, kolektif yapıların birbirlerini kıyaslayarak, kendi topluluklarını davranışsal ve fikrinsel olarak üstün kılma çabasıdır. Grup içi aidiyet bilinci yüceltilir. Ayırt edilme yaklaşımı, bireylerin kendilerini ya da ait oldukları grupları başkalarından belirli sosyo-kültürel dizgeler aracılığı ile kesin olarak farklılaştırma isteğidir.

Müzik, bireyin hem kendini hem de başkalarını anlamlandırma, tanımlama, sınıflandırma, karşılaştırma ve ayırt etmede önemli bir araçtır. Bu bağlamda tüm bu bireysel ve sosyal kimliklerin sınırlarını ve içeriklerini belirlemede aktif rol oynar. Müziksel her türlü ifade ve pratik, bireysel ya da kolektif yapıların değerlerini ifade etmede önemlidir. Bu yüzden müziğin neden, nasıl, kimle, ne zaman, nerede dinlenildiği aynı zamanda kimliksel bir göstergedir.

Bu bağlamda müzik bir ifade aracı olarak önemli bir figürdür. Kimliği oluşturan parametreler ile birlikte müzikal kimlikler de değişkenlik gösterebilir. Kimlikleri etkileyen biyolojik, fiziksel, coğrafik, kültürel etkenlerin yanı sıra aile, yaş, cinsiyet, sosyal statü, ekonomik durum gibi pek çok sosyo- kültürel ve ekonomik değişkenler müzikal kimlikleri de etkiler. Dolayısıyla bu değişim bazen mevcut olana karşı duyulan farklılığı ortaya koyma isteği iken bazen de bu durumu daha da pekiştirmek üzerine

çeşitli faktörlere bağılı olarak gerçekleşebilir. Bu bağlamda müzik fenomeni hem sosyalleştirme hem de bireyselleştirme özelliğine sahiptir. Müziğin ne zaman, nerede, nasıl, kimlerle dinleneceğı kararının yanında müzik türleri de kimlik göstergesi olarak önemlidir.

2. BÖLÜM

GÜNDELİK YAŞAMDA MÜZİK DİNLEME PRATİĞİ HAKKINDA ALAN ÇALIŞMASI

2. BÖLÜM

GÜNDELİK YAŞAMDA MÜZİK DİNLEME PRATİĞİ HAKKINDA ALAN ÇALIŞMASI

2.1. GÜNDELİK YAŞAMDA MÜZİK DİNLEME PRATİĞİ HAKKINDA PİLOT ÇALIŞMA

Ana çalışma öncesi gündelik yaşam pratikleri içinde müziğin kullanım amaçlarını anlama ve yorumlamayı hedefleyen bu pilot çalışmada, müzik tercihlerini belirleyen etkenler ve müziğin hangi amaçlarla kullanıldığı üzerine bir inceleme hedeflenmiştir. Ayrıca müzik ve duygu durumlar arasındaki etkiler saptanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda katılımcıların müziği hangi araçlar ile dinlediği ve günlük rutinlerinde müzik beğenisi ya da dinleme tercihlerini hangi ölçütlere göre oluşturduğu incelenmiştir. Ayrıca dijital müzik dinleme/kullanım biçimleri araştırılmıştır. Çalışma, cinsiyet, yaş ya da herhangi belirli sosyal ve kültürel değerler gözetmeksizin 50 kişi ile yapılmıştır. Katılımcılardan 10'u ile yüz yüze görülmüş, 40 kişi e-mail ve Google Form yoluyla çalışmaya katılmıştır (gerek görüldüğü durumlarda birden fazla yazışma yapılmıştır).

2.1.1 Pilot Çalışma İçeriği

Bu çalışmanın amacı, gündelik yaşam pratikleri içinde müziğin kullanım amaçlarını anlama ve yorumlamayı hedeflemektedir. Müzik tercihlerini belirleyen etkenler, müzik listelerinin hangi parametrelere göre oluşturulduğu inceleme konusudur. Ayrıca müzik ve ruh hali üzerindeki etkiler saptanmaya çalışılacaktır.

1. Neden müzik dinlersiniz?
2. Hangi müzik türlerini dinlemeyi tercih edersiniz?
3. Gün içerisinde saatlere göre müzik dinleme alışkanlıklarınız var mı? Evet ise tercihleriniz nasıldır?
4. Müzik tercihlerinizi etkileyen faktörler nelerdir?

5. Gündelik işlerinizi yaparken müzik dinler misiniz?
6. Yukarıdaki soruya cevabınız evet ise, yaptığınız işlere göre müzik türleri tercihleriniz nelerdir? Neden bu tercihleri yaparsınız? (Örneğin temizlik yaparken rock müzik tercih ederim ya da duş alırken klasik müzik dinlerim vb.)
7. Ruh halinize göre hangi türleri tercih edersiniz? Neden?
8. Ruh halinizi değiştirmek için müzik dinler misiniz? Eğer cevabınız evet ise hangi durumlarda hangi müzik türlerini dinleyerek bu değişimi sağlarsınız?
9. Müziği sıklıkla nasıl (hangi araçlar ile) dinlersiniz? (Örn, pikap, cd player, mp3 player, spotify, itunes, youtube, deezer, radyo vb.)
10. Dijital dinleme platformlarını kullanıyor iseniz, müzik dinleme tercihlerinizi neye göre belirlersiniz?
11. Hangi dinleme durumunu tercih edersiniz?
 - A- Belirli sanatçılar ya da albümler
 - B- Hazır çalma listeleri
 - C- Belirli türe ait karışık parçalar
 - D- Kendi oluşturduğum listeler
12. Dinlemeyi en çok tercih ettiğiniz üç albüm, çalma listesi ya da sanatçı nelerdir?
13. Kendi oluşturduğunuz müzik listeleri var mı? Varsa bu listeleri oluşturma amacınız nedir?

2.1.2 Pilot Çalışma Verileri

Neden Müzik Dinlersiniz?

DeNora (2000) ve Frith (2003), gündelik yaşamda müzik olgusu incelenmeye başlandığında müzik kullanımının bireylerin yaşamsal pratikleri ile ilgili işlevsel rolü ve bu bağlamda müzik tercihleri ile ilgili olduğu yaklaşımını öne çıkarır. Özellikle kişisel müzik çalarlar ile birlikte müzik, günün her anında ulaşılabilen ve anlık duygu-durum ve psikolojik etkenler ile ilgili motivasyon sağlayacak bir araçtır. DeNora, (2000) bireylerin gündelik yaşam pratikleri içinde müziği, duygu-durum düzenleyici yani bir “öz-düzenleme(self-regulation)” aracı olarak kullanma eğiliminden bahseder. Bu

eğilimin temel sebebi, DeNora'nın yaklaşımıyla müziğin bir “benlik teknolojisi” olarak insanların hafıza, kimlik ve bireysel özerkliklerini organize etme ve sürdürme ihtiyacıdır. Çalışmanın belki de en temel sorularından biri olan “Neden müzik dinlersiniz?” sorusu da genel olarak müzik dinlemede dinleyicinin rolünü sorunsallaştırma üzerine sorulmuştur.

Katılımcıların çoğu bu soru karşısında müziğin gücünden etkin olarak yararlanma amacıyla müzik dinleme eyleminde bulunduğunu ifade etmiştir. Genel olarak “eğlenme, enerji arttırma, iş yerinde sıkılmama, iş yapmak için gerekli motivasyonu sağlama, kötü ruh halini değiştirme, dünyadan uzaklaşma, düşünmeme, huzur bulma, dertlerden sıkıntılardan uzaklaşma” gibi amaçları taşıyan cevaplar verilmiştir. Bunun yanı sıra “dertlenme, var olan sıkıntıları daha da derinlemesine yaşama, acı çekmeye yardımcı olma” gibi mevcut negatif duygu durumları pekiştirmeye yönelik müzik kullanımı amaçları da belirtilmiştir. Ancak katılımcıların belli bir bölümü bugüne kadar neden müzik dinlediği üzerine hiç düşünmediğini ifade etmiş, müzik dinlemenin kendileri hakkında ne ifade ettiğine dair açıklama yapmanın çok zor olduğunu belirtmişlerdir. Bazıları ise “neden müzik dinlediği üzerine düşünürse müzik dinlemenin büyüünün kaybolacağını ve müziğin kendileri için artık eskisi kadar çok şey ifade etmeyeceği” üzerine korktukları için hem soruyu cevaplamayı hem de müzik üzerine düşünmeyi reddettiklerini bildirmişlerdir. Bir kısım katılımcı ise müzik dinleme eylemini, müzik dinlemenin ya da dinlediği müziğin çok önemli olmadığını vurgulayarak, “sadece fonda ses olması”, “zaman geçirme”, “iş ya da arkadaş ortamını bozmama” amacıyla yaptıklarını belirtmişlerdir.

Hangi Müzik Türlerini Dinlemeyi Tercih Edersiniz?

Yukarıda yer alan ilk soruya muğlak cevap veren ya da cevap vermemeyi tercih edenler dahil tüm katılımcılar, müzik türleri üzerine müzik beğenilerini net biçimde ifade etmişlerdir. Katılımcıların tamamı birden fazla müzik türünü beğendiklerini belirtmişlerdir.

Gün İçerisinde Saatlere Göre Müzik Dinleme Alışkanlıklarınız Var Mı? Evet İse Tercihleriniz Nasıldır?

Bu soru, katılımcıların müzik dinleme eylemlerini gün içerisinde aktif olarak hangi zamanlarda gerçekleştirdiklerini ve buradan yola çıkarak müziği hangi amaçlarla kullandıklarını saptamaya yardımcı olması amacıyla hazırlanmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu müziği gün içerisinde aktif olarak kullanmaktadır. Gündelik yaşam pratikleri özelinde çoğu katılımcı müziği ağırlıklı olarak sabah ve akşam saatlerinde dinlemektedir. Çok sayıda katılımcı “Güne güzel ve enerjik başlamak, işe giderken can sıkıntısını gidermek, sabah ağırlığını üstünden atmak” gibi nedenlerle sabah saatlerinde ağırlıklı olarak müzik dinlemektedir. Bunun yanı sıra işte, evde ya da bulundukları yerde yaşam pratiklerini kolaylaştırmak adına öğle saatlerinde de aktif olarak müzik dinlediklerini belirtmişlerdir.

Bir kısım katılımcı ise sabah müzik dinlemenin kendileri açısından doğru bir eylem olmadığını, tam tersi “kafa şişirerek” yapılması gereken işleri yaparken motivasyon ve odak kaybı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların belli bir bölümü aslında öğle saatlerinde ve mesai ortasında müzik dinlemek istediklerini ancak öğlen saatlerinde müzik dinlemenin iş verimini düşürdüğünü ifade etmişlerdir. Bu katılımcılar aynı zamanda müzikle birlikte çalışmanın zorluğundan bahsetmiş, müzik dinlemenin başlıca bir “iş” olduğunu belirtmişlerdir. Yine katılımcıların çoğu akşam saatlerinde iş çıkışı sonrası yolculukta ağırlıklı olarak müzik dinlediklerini ifade etmiştir. Katılımcılar akşamları müzik dinlemelerini ise genel olarak bulundukları ortama ya da yapılan aktivitelere göre tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Örneğin çoğu katılımcı akşam evde ailesi ile birlikteyse müziği daha az dinlediğini, ancak tek başına ya da belirli arkadaş gruplarıyla birlikteyse daha fazla müzik dinlediklerini ifade etmiştir. Gün içerisinde müzik dinleme tercihleriyle alakalı olarak ise katılımcıların büyük çoğunluğu sabah saatlerinde sevdikleri türlere ait hareketli ve ritmik parçaları tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Tercih edilen türler arasında büyük çoğunluğu rock, pop ve elektronik türler oluşturmaktadır.

Katılımcıların çoğu, güne enerjik başlamak, modlarını yükseltmek, mutlu olmak amacıyla bu tercihleri yaptıklarını belirtmiştir. Diğer katılımcıların büyük çoğunluğu ise sabah daha yavaş ve daha akustik müzikleri tercih ettiklerini ifade etmiştir. Bunun nedeni ise gün içerisinde enerjilerini ve bu bağlamda müzikleri yavaştan hareketliye doğru arttırmaktır. Bazı katılımcılar sabah müzik dinlemek istemediklerini belirtmiştir. İş saatleri içerisinde katılımcıların çoğu daha yavaş tempolu, soft, akustik şarkılar dinlediklerini ifade etmişlerdir. Amaçları ise hem iş saatlerini daha hızlı geçirmek ancak iş yaparken de motivasyon ve dikkatin dağılmamasını sağlamaktır. Ayrıca katılımcıların bir kısmı ofis ortamında dinledikleri müzikler hakkında, çalışan diğer kişilerden çekinceleri, rahatsızlık vermek istememeleri, iş ortamında yalnız kalma ya da ötekileştirilme korkuları gibi nedenlerle müzik tercihleri konusunda tam olarak özgür olmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar genel olarak akşam saatlerinde ise ağırlıklı olarak müzik tercihlerini tamamen yaptıkları aktiviteler, arkadaş çevresi ya da bulundukları ortamların belirlediğini ifade etmiştir.

Müzik Tercihlerinizi Etkileyen Faktörler Nelerdir?

Katılımcılar bu soruya genel olarak müzik tercihlerini etkileyen faktörler ve gün içerisinde tercih ettikleri müziklerin nedenleri olarak iki aşamada cevap vermiştir. Bu bağlamda sorunun daha spesifikleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Çoğunlukla genel müzik tercihlerini etkileyen faktörler olarak müzik beğenisini oluşturan etkenler olarak soruya yanıt verilmiştir. Bu bağlamda müzik tercihlerini etkileyen faktörler yaş, aile, çevre, teknolojik gelişmeler, müzikal parametreler (vokal, enstrümanlar, ritmik yapı, tonalite) internet ve sosyo – kültürel diğer etkenler gibi çeşitli parametreler ile açıklanmıştır. Katılımcıların çoğu, gün içinde müzik tercihlerini etkileyen faktörleri ise “ruh hali”, “mod”, “enerji” ve “hissettikleri duygular” olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca müzik dinledikleri ortam ve içinde bulundukları çevre de katılımcılar için günlük müzik tercihlerinde önemli etkidir. Bunun yanı sıra “iyi kulaklık”, “iyi ses sistemi”, “dinledikleri sanatçıların politik duruşu”, parametreler de dinleyicilerin müzik tercihlerinde rol oynamaktadır.

Katılımcıların belli bir kısmı ise müzik tercihlerini etkileyen herhangi bir faktör bulunmadığını belirtmiştir. Bu katılımcılar daha önceki sorularda yer alan sevdikleri müzik türleri sorusuna net cevaplar vermiş, aynı zamanda müziği gün içerisinde belirli zamanlarda aktif olarak kullanan kişilerdir. Bu bağlamda müzik tercihlerini etkileyen faktörlerin olmaması, katılımcıların özgürce istedikleri müzikleri istedikleri yerde ve zamanda dinleyebileceklerini düşünmesi ve sorudaki faktör kavramını kısıtlayıcı etkenler olarak mı gördükleri, yoksa müzik tercihleri konusunda daha “edilgen” mi davrandıkları net olarak anlaşılamamıştır.

“Gündelik İşlerinizi Yaparken Müzik Dinler Misiniz?” ve “Yukarıdaki Soruya Cevabınız Evet İse, Yaptığınız İşlere Göre Müzik Türleri Tercihleriniz Nelerdir? Neden Bu Tercihleri Yaparsınız? (Örneğin Temizlik Yaparken Rock Müzik Tercih Ederim Ya Da Duş Alırken Klasik Müzik Dinlerim Vb.)”

Müzik algısı çalışmalarında DeNora popüler müzik yaklaşımlarının aksine, müziği sadece kültürel bir kimlikle değil benlik kimliği ile ilişkili olarak da ele alır. Dinleyicilerin müzikle ilgili “sıradan” deneyimlerinin yani gündelik hayat pratiği içindeki müzik deneyimlerinin incelenmesi gerekliliği üzerinden ele aldığı çalışmada, duygulanma, algı, biliş ve bilinç, kimlik, enerji gibi olgularla müziğin yakın ilişkisine vurgu yapar. Dolayısıyla DeNora’ya göre müziğin en önemli rolü, insan hayatındaki işlevi açısındandır. Müzik fenomenin sadece gösterge bilimsel rolü ve müziğin analizinin sadece estetik öğelerle sınırlandırılmasına eleştiri vardır (DeNora, 2000: 34).

Bu bağlamda yukarıda bahsedilen pilot çalışmanın iki sorusu, katılımcıların ifadeleri doğrultusunda birlikte açıklanacaktır. Bu sorularda katılımcıların gündelik yaşamlarında müzik kullanımlarında müzik tercihlerini etkileyen faktörleri inceleme amaçlanmıştır. Ayrıca diğer müzik tercihlerine etki eden etkenler sorularından farklı olarak bu sorular katılımcıların tamamen bireysel davranışları ve tercihleri üzerinden gündelik yaşamda müzik dinleme pratikleri üzerine verileri saptamayı amaçlamıştır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu gündelik rutin işleri sırasında müzik dinlemeyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Bazı katılımcılar ise gündelik işlerle birlikte müzik dinlemeyi doğru bulmadıklarını ve iş yaparken dinledikleri müziklerin bir şey ifade etmediğini açıklamışlardır.

Kimi katılımcılar müziği dinlemediklerini sadece duyduklarını ifade etmiştir. Bu bağlamda da bireysel müzik dinleme eylemi gerçekleşmemektedir. Onlar için müzik dinlemek başlıca bir etkinliktir ve bu etkinliğin kendine has parametreleri olması gerekir.

Duş alırken, yemek hazırlarken, temizlik, yürüyüş, spor, araba kullanma, kitap okuma, dans etme gibi pek çok aktivitede müzik, katılımcılar arasında aktif olarak kullanılmaktadır. Katılımcıların bu aktiviteler sırasında dinledikleri müzik tercihleri ile daha önceki sorularda sevdikleri müzik türleri birbirine uymaktadır. Müzik kullanımının temel motivasyonu katılımcıların “angarya” olarak belirttiği gündelik işleri daha rahatlıkla yapma istekleri sebebiyledir. Çoğu katılımcının müzik tercihi, sevdikleri türlere ait hareketli ve ritmik parçalardır. Bedensel eforun yoğun olduğu işler sırasında (temizlik, spor, yürüyüş vb.) katılımcılar müziği aktif olarak kullanma eğilimindedir. Parçaların ritmik yapısı ve temposu ile katılımcıların iş yapma hızları paraleldir.

Bir başka elde edilen veri de katılımcıların belli bölümünün iş yaparken vokal olmayan ya da bilmedikleri bir dilde şarkı sözüne sahip müzikleri tercih etmesidir. Bunun nedeninin odaklanma ve motivasyon sorunu olduğu belirtilmiştir. Örneğin klasik müzik türünü seven katılımcıların hemen hepsi iş yaparken klasik türü tercih ettiğini belirtmiş. Aynı zamanda rahatlamak için popüler türlere yöneldiğini ifade etmiştir.

Ruh Halinize Göre Hangi Türleri Tercih Edersiniz? Neden? Ruh Halinizi Değiştirmek İçin Müzik Dinler Misiniz? Eğer Cevabınız Evet İse Hangi Durumlarda Hangi Müzik Türlerini Dinleyerek Bu Değişimi Sağlarsınız?

Sloboda da “Music in Everyday Life: The Role of Emotions” (2010) çalışmasında katılımcıların müziği, hafıza, manevi konular, duygusal konular (zevk),

ruh hali değışikliği (mood), ruh halini pekiştirme ve aktivite gücü (egzersiz, banyo, çalışma, yemek yeme, uyuma için tercih edilen müzikler) olarak altı kategoriye ayırdığını açıklar. Sloboda'ya göre müzik bu kategoriler altında, bireyler tarafından devam eden yapıları ve sosyal, psikolojik ya da fizyolojik durumları için bir kaynaktır (Sloboda, 2010: 45). DeNora gibi Sloboda için de müzik, ruh hali, kimliğin inşası ve sürdürölmesi için bireylerin kendilerini düzenleme stratejileri ve sosyo-kültürel yapıya yönelik pratikler için güçlü bir zemindir.

Yukarıda yer alan sorular, katılımcıların müzik ve duygu-durum ilişkileri üzerine analizini yapmak adına hazırlanmıştır. DeNora'ya göre (2000) müzik, duygu durum ilişkisi ile birlikte olarak hafıza, kimlik, sosyal yaşam gibi pek çok olguyu düzenlemede etkindir. Müziği tanımlamak ya da anlamlandırmak için duygular en önemli olgulardan biridir.

Katılımcıların belli bir bölümü yaşadıkları duygu durumlara ve bu duyguları değıştirme isteklerine göre müzik türlerini sınıflandırmıştır. Burada ele alınması gereken iki nokta, ilk olarak katılımcıların yaşadıkları “ruh hallerini” değıştirme isteğine göre tercih ettikleri türlerdir. Katılımcılar örnek olarak üzęün, mutsuz ya da kızgın olduklarında, kendilerini depresif hissettiklerinde, müziği içinde bulundukları durumdan kurtulmak için önemli bir araç olarak görürler. Bu bağlamda müzik genel olarak “negatiften” “pozitifte” geçmek için kullanılan bir araçtır. Bu bağlamda da müzik tercihleri, katılımcıların kendi sevdikleri türlere ait “hareketli”, “enerjik”, “isyankâr”, “yüksek tempolu” şarkılardır.

İkincisi ise katılımcıların yaşadıkları mevcut duygu durumlarını daha da pekiştirme isteklerine göre dinledikleri müzik tercihleridir. Bu bağlamda da katılımcılar, yaşadıkları duyguları daha da derin yaşama isteği ile genel olarak, sevdikleri türe ait daha “melankolik”, “acılı”, “slow”, “hüzünlü”, “duygusal” gibi tanımladıkları müzikleri tercih etmişlerdir. Burada ise müziğin kullanılma amacı “negatiften” daha “negatife” dönme arzusudur. Katılımcılar bu durumlarda yaşadıkları duyguların pekişmesi, daha

anlam kazanması, daha çok hissetme gibi çabalardan ötürü müziği aktif olarak kullanmaktadır.

Katılımcıların bir bölümü ise duygu durum değişiklikleri için kesinlikle müzik dinlememeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar müzikten beslenmediklerini, sadece keyifliyen müziği eşlik olarak kullandıklarını belirtmiştir. Bu bağlamda katılımcılar “ruhlarını besleyen” parametrelerin başka şeyler olduğunu, müziğin sadece buna eşlik ettiğini ifade etmiştir. Bazı katılımcılar ise müziğin “manipüle” etmesinden dolayı, yaşamak istedikleri duyguları istedikleri şekilde yaşayamamaktan ötürü müzik dinlemeyi tercih etmemişlerdir.

Müziği Sıklıkla Nasıl (Hangi Araçlar ile) Dinlersiniz? (Örn, Pikap, Cd Player, Mp3 Player, Spotify, iTunes, Youtube, Deezer, Radyo vb.) Dijital Dinleme Platformlarını Kullanıyorsanız, Müzik Dinleme Tercihlerinizi Neye Göre Belirlersiniz?

Hargreaves ve diğerleri (2004:46) teknolojik gelişme ivmesinin hızla arttığı son 20-25 yılda, müzikal deneyim ve müzik değerinin doğasındaki değişikliklerin daha belirgin hale geldiğini ve müziğin kaydedilmesinden başlayarak işlenme, depolanma ve çalınması ile ilgili pek çok yenilik ile birlikte müzik bestecisi, icracısı ve dinleyicisinin geleneksel olarak tanımlanan hiyerarşi ve statüsünün muğlaklaştığını öne sürer. Günlük yaşamda bireysel müzik tercihleri, kalabalık alanlar ve ortak işyerleriyle başa çıkmak için etkili bir duygusal yönetim aracı haline gelmiş ve bir müzik kitaplığı olarak akıllı telefon, sürekli ve kolay bir kişisel müzik dinleme deneyimi sağlar (Fleischer, 2015: 259). Bu bağlamda müzik dinleme için üretilen birçok cihazın yanı sıra internet kullanımının yaygınlaşması ve diğer medya aygıtları ile müziğe erişimin kolaylaşması bu değişikliğin temel noktasıdır. Spotify, Youtube, Deezer, iTunes gibi pek çok sosyal müzik mecrasını, hemen her telefonda var olan uygulamalar ile takip etmek mümkündür. Dolayısıyla bireyler artık bunu günlük müzik dinleme eylemlerini çok daha fazla aktif olarak yapmaktadır. Bu bağlamda bireylerin müzik tercih ve beğenileri,

günlük yaşamda müziği kullanma biçimleri, dinlerkitlenin müzik endüstrisi hakkında da belirleyici olmasına yol açmıştır.

Katılımcıların müzik dinleme araçları ile ilgili deneyimlerine ve dijital müzik mecralarında müziği nasıl dinlediklerini inceleme üzerine hazırlanan bu sorularda, katılımcıların çok büyük çoğunluğu müziğe araba radyosu, spotify, iTunes, Youtube gibi dijital müzik platformları üzerinden ulaştıklarını ifade etmiştir. Bir kısım katılımcı ise akıllı telefonunda oluşturduğu kendi özel listelerini dinlediğini belirtmiştir. Katılımcılar arasında kasetçalar, cd player, mp3 player gibi müzik dinleme araçlarını söyleyen hiç olmamıştır. Az sayıda katılımcı pikap aracılığı ile plak dinlemeye özen gösterdiğini belirtmiştir.

Dijital platformları kullanan katılımcıların büyük bir çoğunluğu müzik dinlerken var olan türe ait platformların kendi belirlediği ya da başkalarının hazırlayıp koyduğu listeleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Örnek olarak Queen dinlemek isteyen bir katılımcı, Spotify üzerinden Queen yazıp, bir şarkı belirleyip, bu şarkıya benzer şarkıları göster diyerek Spotify'nın oluşturduğu algoritmik listeyi tercih etmektedir. Bu bağlamda katılımcıların büyük bölümü hazır listeler üzerinden müzik dinlediklerini ifade etmişlerdir. Az sayıda kullanıcı her şarkı bitiminde tek tek şarkı aradığını ve dinlediğini belirtmiştir.

Dolayısıyla çoğu katılımcıların müzik dinleme tercihleri, genel olarak dinledikleri tür ya da sanatçıların, dijital platformlar tarafından yapılan algoritmik müzik listeleriyle oluşmaktadır. Katılımcıların burada belirlediği şey aslında genel anlamda müzik türüdür. O türe ait rastgele çalınan şarkılar, katılımcılar tarafından kabul görmektedir.

Hangi Dinleme Durumunu Tercih Edersiniz?

- Belirli sanatçılar ya da albümler
- Hazır çalma listeleri
- Belirli türe ait karışık parçalar

- Kendi oluşturduğum listeler

Kendi Oluşturduğunuz Müzik Listeleri Var Mı? Varsa Bu Listeleri Oluşturma Amacınız Nedir?

Yukarıda sorulara paralel olarak kontrol sorusu olan bu soruda, katılımcıların büyük çoğu hazır çalma listeleri ya da belirli türe ait karışık parçaları seçmişlerdir. Az sayıda katılımcının kendi oluşturduğu liste vardır. Katılımcılara göre hazır listelerin daha önce hiç duymadıkları şarkılarla ya da sanatçılarla tanışma gibi avantajları vardır. Aynı zamanda katılımcılar, tek bir sanatçı ya da gruba bağlı kalmadan daha çeşitli şarkıları dinleme ve tek tek şarkı seçerek liste yapma işini “uğraştırıcı ve zaman kaybı” olarak gördüklerinden ötürü, hazır listelerin bu durumu ortadan kaldırması gibi faydalardan bahsetmişlerdir. Yine katılımcıların büyük çoğunluğu dijital müzik kütüphanesi oluşturma gibi işlerin kendilerine zor geldiğinden, anlık tercihlere göre müzik dinleme türlerini şekillendirdiklerinden bahsetmişlerdir. Aynı zamanda dinlemek istedikleri müzik türlerine ait karışık şarkılardan oluşan listeleri benimsediklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda çalma listelerini belirleyen temel etken müzik türüdür. Az sayıda katılımcı spesifik şarkı ya da sanatçıyı özellikle tercih ettiğini belirtmiştir.

NOT: Çalışmaya ait 12. Soru olan “Dinlemeyi en çok tercih ettiğiniz üç albüm, çalma listesi ya da sanatçı nelerdir?” sorusu, katılımcıların sevdikleri müzik türlerine ilişkin kontrol sorusu olduğu ve öznel cevaplar verildiği için bu çalışma raporunda yer verilmemiştir.

Bu pilot çalışma, müziğin günlük yaşam deneyimleri üzerindeki girift rolünü incelemektedir. Katılımcılar müziği, sosyo-kültürel değerlerden bağımsız olarak, günlük aktiviteleri eşliğinde etkin olarak kullanmaktadırlar. Müzik, duygu durumlar üzerindeki etkisi yanında motivasyon sağlama, dikkati dağıtmaya kadar çeşitli amaçlara hizmet etmektedir. Teknolojik gelişmeler, müzik dinleme pratiklerini çeşitlendirerek, dijital platformların müziğe erişimi kolaylaştırması ile daha etkin, kişiselleştirilmiş bir müzik etkileşimi sağlamaktadır. Bu bağlamda müzik dinleme pratiklerinin evrimi, günlük

yaşamda yeni boyutlar şekillendirmeye devam etmektedir. Müzik ile insan davranışı arasındaki bütünleşik ilişki, müziğin kişisel kimlikleri, kültürel değerleri ve sosyal dinamikleri şekillendirme ve yansıtma konusundaki merkezi rolünü göstermektedir. Bu bağlamda müzik, duygusal dinamikleri, sosyal etkileşimleri ve bireysel kimlikleri şekillendiren çok yönlü bir araçtır.

2.2 GÜNDELİK YAŞAMDA MÜZİK DİNLEME PRATİĞİ HAKKINDA ALAN ÇALIŞMA RAPORU

2.2.1 Alan Çalışması İçeriği

DeNora müzik algısını, müziğin sadece teknik içerikleri ile ilgili değil (tonalite, armoni, ritim, tını vb. müzikal bileşenler) daha ziyade müzik fenomeninin tüm anlam boyutlarının zaman içinde diyalektik bir birleşimi, çağrışımlar, koşullar ve durumlar arasında süre gelen bir bağlantı aracı olarak tasvir eder. DeNora'ya göre durumlar, biyografik konular, dikkat kalıpları, varsayımlar gibi müzik dışı materyallerin tümü, müziğin semiyotik gücünün açıklığa kavuşturulmasında rol oynar. DeNora'nın yukarıda belirttiği bu örnek ile ilgili vurgulanması gereken, motivasyon, duygusal bağ kurma, günlük işleri ve görevleri kolaylaştırma, anımsatma gibi müziğin pragmatik kullanımının bireyselliği ile ilgilidir. Dolayısıyla müzik fenomeni gündelik hayatın vazgeçilmez dinamiklerinden biridir. Ancak bu bağlamda müzik beğenisi, müzik tercihi, müzik ve duygu – durum ilişkisinin bireysel boyutlarını da ele almak gerekir.

Çalışmanın amacı ilk olarak, katılımcıların kendi müzik deneyimleri üzerine belli verileri gözden geçirmesi ve bireysel bağlamda müziği nasıl kullandıklarını sorgulaması üzerinedir. Katılımcıların müzikle kurduğu ilişkileri üzerinden, gündelik yaşamda müziği ne için ne kadar ve hangi araçlarla kullandıkları saptanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda pilot çalışma sonrası sonuçlar değerlendirilmiş ve alan çalışması için bazı sorular yeniden revize edilmiştir. Çalışma, müzik profesyonelleri ve müzik profesyonelleri olmayan bireyler ile yaş, cinsiyet, sosyo- ekonomik ya da sosyo-kültürel herhangi parametre gözetmeden, açık uçlu yanıtlar istenerek yapılmıştır. Müzik

profesyoneli olmayan 330 kişi ile e-mail ve Google Form yoluyla, 70 kişi ile de yüz yüze görüşme gerçekleştirilerek yapılmıştır

Gündelik yaşamda müzik, teknolojik gelişmelere paralel olarak belirginleşen bir kavram olarak da karşımıza çıkar. Kişisel müzik çalarların ve çok seçmeli müzik listelerine ulaşımın kolaylaşmasıyla müzik ve gündelik yaşam arasındaki ilişki daha da ön plana çıkar. Çerezcioğlu 1970’ler ve 1980’ler boyunca popüler müzik çalışmaları geniş biçimde üretim (production), icra (performance) ve metin (text) konuları merkezinde geliştiğini ancak 1990 sonrasında kişisel müzik çalarlar ile müziğin, bireyin tüm gün ve her gün yanında taşıyabildiği, bir “eşya” konumuna geçtiğini belirtir. Bu bağlamda DeNora ile birlikte, Sloboda ve Frith de müziğin kullanım biçiminin bireyselliğine işaret eder. Böylece bireyler müziği, gündelik hayat pratiklerine yönelik organizasyon ve motivasyon için rutin biçimde kullanır. Frith, gündelik yaşam pratiklerinde müzik kullanımındaki dinamiklerin, “kontrol ihtiyacıyla ilişkili olduğunu, bunun da duygusal ve estetik kontrolün tümleştirilmesi anlamına geldiğini, yani duyguları uygun biçimde sergileme düzenlemeleri yaratmakla ilgili olduğunu belirtir.

Bu bağlamda katılımcıların müziği hangi araçlar ile dinlediği ve günlük rutin işlerinde müzik beğeni ya da dinleme tercihlerini hangi kriterlere göre oluşturduğu incelenmiştir. Ayrıca dijital müzik dinleme mecralarını kullanım biçimleri araştırılmıştır. Bunun nedeni müzik dinleme biçimlerini inceleme amacıdır.

2.2.2 Alan Çalışması İçeriği

1. Neden müzik dinlersiniz?
2. Hangi müzik türlerini tercih edersiniz?
3. Gündelik işlerinizi yaparken müzik dinler misiniz?
4. Gün içerisinde belirli zaman dilimlerine göre müzik dinleme alışkanlıklarınız var mı?
5. Gündelik müzik tercihlerinizi etkileyen faktörler nelerdir?
6. Duygu durumunuza göre dinlemeyi tercih ettiğiniz müzik türleri var mı?

7. Müziği genelde hangi araçlarla dinlersiniz? (Pikap, cd player, mp3 player, radyo, telefon)
8. Bu araçları seçmedeki temel etkenleriniz nelerdir? (ses kalitesi, erişim kolaylığı vb.)
9. Spotify, itunes, youtube ve benzeri dijital dinleme platformlarını kullanıyor musunuz?
10. Bu platformları kullanma nedenlerini açıklar mısınız?
11. Dijital dinleme platformlarını kullanıyorsanız, müzik dinleme tercihlerinizi neye göre belirlersiniz?
 - a) Belirli sanatçılar ya da albümler
 - b) Hazır çalma listeleri
 - c) Belirli türe ait karışık parçalar
 - d) Kendi oluşturduğum listeler

1.Neden Müzik Dinlersiniz?

DeNora(2000) müziğin insan yaşamındaki rolünü temel olarak duygusal ifade ve deneyimleri sosyal kimlik ve bu bağlamda gelişen aidiyet, sosyal etkileşim, kişisel gelişim, öz benlik düzenleme gibi işlevler üzerinden ele alır. Bu bağlamda müzik, duygusal ifade ve deneyimler açısından farklı ifadeleri kullanmak ve işlemek için kullanılabilir. Müzik çeşitli duygusal durumlar yansıtılabilir ve dinleyicilerin bu duyguyu daha çok deneyimlemelerine yardımcı olabilir.

Sosyal kimlik ve aidiyet bağlamında müzik, bireylerin belirli bir toplulukla veya kültürel grupla kendilerini özdeşleştirmelerine olanak sağlar. Aynı zamanda diğer gruplarla kültürel ve sosyal farkları ortaya koyma, ayırt edilebilme eğilimleri açısından da müzik önemli bir araçtır Bireyler belirli müzik türlerini dinleyerek, belirli sanatçıları takip ederek ya da belirli müziksel pratikler içinde sosyal kimliklerini ifade edebilirler. Aynı zamanda müzik bireylerin iletişiminde ve sosyal bağlarını kurmalarını sağlamada önemli bir araçtır. Konserler, festivaller ve diğer müzik etkinlikleri bireylerin bir araya gelerek deneyimlerini paylaşmalarına olanak sağlar.

Müzik, belirli bir ruh hali yaratmak veya bir ortamı dönüştürmek (atmosfer oluşturma) için kullanılabilir. Örneğin, bir mekânda tercih edilen müzik türü o mekânın atmosferini belirleyebilir veya bir filmde kullanılan müzikler, sahnenin duygusal tonunu güçlendirebilir. müzik, insanları bir araya getiren bir araç ve topluluk oluşturma'nın yanı sıra sosyal sınırları da belirler.

Ayrıca bireyler müziği kişisel ilgi alanları aracılığıyla keşfedebilir ve geliştirebilirler. Müzik, sanatsal beğenileri ve kültürel bağlamları keşfetmede aktif rol oynayabilir. Bireyler aynı zamanda müziği bir duygu durum düzenleyicisi olarak kullanabilir. Bu bağlamda müzik günlük hayatın “streslerinden” ve “sorunlarından” bir kaçış sağlayabilir. Mevcut duygu durumlarını değiştirebilir ya da pekiştirebilir. Bu bağlamda müzik duygu durumları yönlendirme ve ifade etme gücüne sahiptir.

Katılımcıların çoğu bu soru karşısında müziğin gücünden etkin olarak yararlanma amacıyla müzik dinleme eyleminde bulunduğunu ifade etmiştir. Genel olarak “eğlenme, enerji arttırma, iş yerinde sıkılmama, iş yapmak için gerekli motivasyonu sağlama, kötü ruh halini değiştirme, dünyadan uzaklaşma, düşünmeme, huzur bulma, dertlerden sıkıntılardan uzaklaşma” gibi amaçları taşıyan cevaplar verilmiştir. Bunun yanı sıra “dertlenme, var olan sıkıntıları daha da derinlemesine yaşama, acı çekmeye yardımcı olma” gibi mevcut negatif duygu durumları pekiştirmeye yönelik müzik kullanımı amaçları da belirtilmiştir. Ancak katılımcıların belli bir bölümü bugüne kadar neden müzik dinlediği üzerine hiç düşünmediğini ifade etmiş, müzik dinlemenin kendileri hakkında ne ifade ettiğine dair açıklama yapmanın çok zor olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda bireylerin çeşitli duygusal, sosyal, bilişsel ve fiziksel etkiler nedeniyle müzik dinleme amaçlarını temel olarak gruplandırmak gerekirse;

- **Duygusal Tatmin:** Katılımcılar müziğin en temelde duygusal ifadeyi sağladığı belirtmiştir. Bu bağlamda katılımcılar müzik dinleme pratikleri ile mutluluk, hüzn, heyecan veya rahatlama gibi duygusal durumları deneyimle

eylemlerini, yeniden anlamlar ve duygular üreterek sürekli olarak gerçekleştirirler.

- **Stres Azaltma:** Katılımcıların çoğu müzik ile kurduğu ilişki bağlamında, müziğin temel işlevi olarak “stresi azaltma” durumunu belirtmişlerdir. Katılımcıların kendi beğenileri doğrultusunda tercih ettikleri belli müzik türlerinin, “rahatlama” ve zihinsel gerginliği azaltmada etkin rol oynadığını ifade ederler.
- **Motivasyon Sağlama:** Katılımcıların çoğu dinlenen müziğin fiziksel aktiviteler sırasında veya çalışma süreçlerinde motivasyon sağladığını belirtmiştir. Örneğin katılımcıların büyük çoğunluğu iş yerinde “ritmik” ve “enerjik” müzik dinlemenin, iş yapma ve işe motive olmada önemli bir etken olduğundan bahsetmişlerdir.
- **Sosyal Bağ:** Müzik, insanları bir araya getirebilir ve ortak bir ilgi noktası oluşturabilir. Katılımcılar, müzik dinleme pratiklerinde konserler, festivaller ve diğer müzik etkinliklerinde sosyal bağlarını güçlendirdiklerine vurgu yapmıştır.
- **Estetik (Sanatsal?) Tatmin:** Katılımcıların bir kısmı müzik dinleme eylemini, sadece kültürel ve estetik bağlamda haz alma, anlamlandırma ve sanatsal ifadeyi takdir etme bağlamında tercih edip değerlendirdiklerini, müziği bir tür ifade ve yaratıcılık aracı olarak gördüklerini belirtmiştir.
- **Bellek ve Anıları Canlandırma:** Belirli bir şarkı veya müzik, geçmiş anıları ve deneyimleri canlandırabilir. Bu bağlamda çalışma verilerine göre, müzik dinleme eyleminin temel nedenlerinden biri özel anları hatırlamak, tekrar canlandırmak veya nostaljik duygular yaşamak içindir.

Katılımcıların bir bölümü ise “neden müzik dinlediği üzerine düşünürse müzik dinlemenin büyüünün kaybolacağını ve müziğin kendileri için artık eskisi kadar çok şey ifade etmeyeceği” üzerine korktukları için hem soruyu cevaplamayı hem de müzik üzerine düşünmeyi reddettiklerini bildirmişlerdir. Bir kısım katılımcı ise müzik dinleme eylemini, müzik dinlemenin ya da dinlediği müziğin çok önemli olmadığını vurgulayarak, “sadece fonda ses olması”, “zaman geçirme”, “iş ya da arkadaş ortamını bozmama” amacıyla yaptıklarını belirtmişlerdir.

2. Hangi Müzik Türlerini Dinlemeyi Tercih Edersiniz?

Katılımcılar genel olarak gündelik yaşamları içinde birden fazla müzik türünü dinlemeyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu bağlamda tercih edilen müzik türleri katılımcıların amaçları, yaptıkları işler, bulundukları ortam, zaman, duygusal durum gibi birçok etkene göre farklılıklar göstermektedir. Katılımcıların tür ayrımları dikkate alındığında genel olarak müzik türlerini değerlendirmede ise;

- **Klasik Müzik:** Bu türü tercih eden katılımcıların birçoğu iş yapma sırasında odaklanmayı artırmak istediklerinden dolayı sözsüz müzikleri tercih ettiğini belirtmiştir. Şarkı sözlerinin dikkat dağıtıcı bir etkisi olduğunu ve anlam üretme açısından sözleri dinlediklerinde dikkat dağınıklığı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda katılımcılar, özellikle karmaşık ve yoğun işler ile uğraşırken veya sakin bir çalışma ortamı istediklerinde klasik müzik dinlemeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.
- **Caz ve Blues:** Caz ve blues türlerini tercih eden katılımcılar, bunun nedenini gündelik işlerini yaparken “arka plana” uygun olduğundan dolayı dinlemeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılara göre aynı zamanda bu türler genel olarak yaratıcılığı teşvik eder ve rahat bir ortam sağlar.
- **Pop ve Rock:** Katılımcıların büyük çoğunluğu, özellikle fiziksel aktivitelerle uğraşırken ya da efor gerektiren işler yaparken, motivasyonu arttırmasından

dolayı özellikle bu türlere yöneldiklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda motivasyonu arttırmak ve yapılan işlere kolaylık sağlaması gibi etkenler de katılımcılar açısından tercih sebepleri arasında yer almaktadır.

- **Rap ve Elektronik Müzik:** Bu türleri tercih eden katılımcılar da tıpkı rock ve pop türlerinde olduğu gibi, genelde hızlı ve yüksek tempolu işler yapılması gerektiğinde, gerekli motivasyonu ve uygun ortamı sağladığından dolayı tercih ettiklerini ifade ederler. Aynı zamanda bu türler, “modu yükseltme” “enerjiyi yüksek tutma” ve “monoton işleri daha eğlenceli hale getirme” açısından da katkı sağlamaktadır.
- **THM ve TSM:** Katılımcılar açısından bu türü tercih edenler, en çok seyahat ederken olmak üzere, “günün yorgunluğunu atma”, “rahatlama”, “stresten kurtulma” gibi amaçlarla bu müzik türlerini dinlediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar sakinlik, huzur, hüznün gibi anlık duygu durumlarını pekiştirme ya da değiştirme ihtiyaçları sırasında bu türleri dinlemeye daha eğilimli olduklarını ifade etmiştir.

3. Gündelik işlerinizi yaparken müzik dinler misiniz?

Müzik, insan deneyiminin evrensel bir yönü olarak, günlük yaşamımızda önemli bir rol oynar. Bu bağlamda müzik çeşitli biçimlerde duygusal, bilişsel ve sosyal ihtiyaçları karşılar. Bireyler çeşitli sebeplerle ve farklı bağlamlarda müzik dinlerler. Müzik, sadece bir eğlence formu olmanın ötesinde, duygusal durumları düzenleme, motivasyonu artırma, stresi azaltma ve bireysel kimlik ifadesi gibi çeşitli işlevlere sahiptir. Bunun nedenleri ise psikolojik, duygusal ve bilişsel faktörlerle ilişkilidir. Müzik türlerinin duygusal düzenleme süreçlerindeki rolleri, onların yarattığı çeşitli duygusal ve bilişsel etkilere bağlıdır. Örneğin katılımcılar, sevdikleri müzik türlerinin “neşeli” ve “enerjik” ritimlerinin, ruh hallerini iyileştirdiğini belirtirler. Yine bu müzikler onları özgürleştirir ve onlara bir yükseliş hissi verir. Diğer yandan katılımcılar, kendilerini hüzünlendiren müzikleri tercih ettiğinde ise katarsis sağlayarak aynı

zamanda duygusal bir rahatlama yaşadıklarını ifade ederler. Bu bağlamda katılımcıların neredeyse tamamı gündelik işlerini yaparken müzik dinlemeyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Katılımcılar gündelik yaşamları ve işleri sırasında çalışma verimliliğini arttırma, stresi azaltma, motive olma, enerjiyi yükseltme, verimliliği arttırma, odaklanma ya da dikkati dağıtma, duygusal deneyim, duygu durumlarını düzenleme, monotonluktan kaçma, zaman geçirme gibi temel nedenlerden dolayı müzik dinlemeyi tercih etmektedir.

Motivasyon ve Enerji: Katılımcıların büyük çoğunluğu enerjik, neşeli, yüksek tempolu ve ritmik müziklerin, enerji seviyelerini yükselttiğini ve motivasyonlarını arttırdığını ifade etmiştir. Bu durum ise gündelik işlerini daha etkili bir şekilde yapmalarına yardımcı olmaktadır. Katılımcılar özellikle monoton işler veya fiziksel çaba gerektiren işler sırasında müzikten etkin olarak faydalandıklarını ifade ederler. Bu durum işe odaklanma, motivasyon sağlama ve yaratıcılığı teşvik etme gücüne yardımcı olmaktadır. Katılımcıların bir kısmı müziğin ritmi veya sözleri tarafından ilham alarak daha üretken olabildiklerini belirtmiştir. Bu bağlamda müzik kognitif işlevi artırabilir ve enerjiyi yükseltebilir.

Duygusal Düzenleme: Katılımcıların tamamı müziğin, duygu durumlarını düzenleme, değiştirme, pekiştirme ya da modu değiştirme, iyileştirme etkisine sahip olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda müziğin kullanımı, duygu durumlarını düzenlemede etkin olarak kullanılmaktadır. Katılımcılara göre müzik, duygusal ifade ve bağlantı aracı olarak işlev görür ve kendi duygularıyla bağlantı kurmalarını sağlar. Melodiler ve ritimler, katılımcıların duygusal deneyimlerini yansıtarak duygularının ifade edilmesine yardımcı olur. Müzik hem olumlu hem de olumsuz tepkilerini uyandırarak, duygusal deneyimleri daha derinlemesine işlemelerine ve deneyimlemelerine olanak tanır. Katılımcılar açısından müzik, duygusal anlamda dengelenme ve düzenlenme aracı olarak işlev görür. Bu bağlamda dinledikleri müzikler ile duygu durumları birbirine paraleldir. Genel olarak katılımcılar hızlı, yüksek tempolu, enerjik pop, rock, caz, elektronik ve rap gibi türe ait şarkıları duygu durumlarını “iyileştirmek” için tercih etmektedir. Mutluluk, huzur veya rahatlama hissi veren

müzikler, genel duygusal deneyimi olumlu yönde etkilemekte ve bu nedenle tercih edilmektedir. Aynı zamanda düşük tempolu şarkılar ise katılımcılar tarafından sakinleşmek, hüzünlenmek, rahatlamak açısından tercih edilmektedir.

Stres Azaltma: Katılımcılara göre müzik, stres azaltma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu süreçte katılımcıların bir kısmı yavaş tempo ve yumuşak melodilerin, gerginliğini azalttığını ifade etmiştir. Bu bağlamda müziğin bilişsel yönlendirmesi de önemlidir. Katılımcılar açısından müzik zihinsel odakları değiştirerek stresli düşüncelerden uzaklaştırabilir ve olumlu bir ruh hali yaratmaya yardımcı olabilir. Yine katılımcılar açısından müzik, kişisel ve kültürel anlamlara sahiptir; bireyler için özel anlam taşıyan şarkılar ve melodiler, huzur ve rahatlama hissi uyandırır. Bu çok yönlü etkileşimler, müziğin stresle başa çıkmada nasıl kritik bir araç haline geldiğini açıklamaktadır. Rahatlatıcı ve melodik müzik, stres seviyelerini azaltabilir. Katılımcılar iş yoğunluğu, tikanıklık veya baskı altında çalışırken müzik dinleyerek rahatlayabildiklerini belirtmiştir. Özellikle yoğun çalışma ortamlarında veya zorlu görevlerle uğraşırken katılımcılar, sevdikleri sakin, neşeli ve düşük tempolu müzikler ile sakinlediklerini ifade eder.

Odaklanma ve Konsantrasyon: Müzikoloji disiplininde müzik dinlemenin odaklanma ve konsantrasyon üzerindeki işlevi, müziğin bilişsel süreçlere etkileri bağlamında incelenir. Bu alanda yapılan araştırmalar, müziğin bilişsel uyarılma seviyelerini etkileyebileceğini gösterir. Bu bağlamda katılımcılar da özellikle hafif tempolu ve sözsüz müziklerin odaklanma ve konsantrasyonlarını arttırabildiğini belirtmiştir. Katılımcılara göre müzik, dışsal dikkat dağıtıcı unsurları azaltarak görev üzerindeki odaklanmayı iyileştirebilir. Aynı zamanda müziğin duygu durumları düzenlemesi bağlamında duyguları “iyileştirmesi” katılımcıların motivasyonunu arttırabilir ve böylece daha uzun süreli konsantrasyona olanak tanır. Bellek ve öğrenme süreçleriyle de ilişkili olan müzik, bilgi işlemeyi ve öğrenmeyi destekleyebilir. Katılımcıların bir bölümü bir araştırma yaparken ya da ders çalışırken müzik dinlemenin akılda kalıcılık bağlamında çok işe yaradığını ifade eder. Bununla birlikte, kişisel müzik tercihleri ve alışkanlıkların da bu süreçte önemli bir rolü vardır.

Katılımcıların bir kısmı için sevdikleri müzikler odaklanmayı arttırırken, diğerleri için dikkat dağıtıcı olabilmektedir. Katılımcıların bir bölümü, “arka planda” çalan “hafif” müziklerin dikkatlerini dağıtmadan çalışmalarına yardımcı olduğunu belirtirler. Bu, özellikle tekrar gerektiren monoton işlerde odaklanmayı arttırmaktadır. Bu durum da uzun süren işleri daha keyifli hale getirebilir. Katılımcıların pek çoğuna göre başta klasik müzik olmak üzere sözsüz müziklerin, dikkatlerini artırdığını ve işlerine daha iyi odaklanmalarını sağladığını belirtirler. Müzik, güçlü bir motivasyonel araç olarak hizmet edebilir, üretkenliği ve performansı artırabilir. Katılımcıların bir kısmı için ise hızlı tempolu, güçlü ritimli ve olumlu sözlerle sahip müzikler, motivasyonu ve iş verimini önemli ölçüde artırabilir.

Alışkanlıklar ve Rutin: Katılımcılara göre müzik dinlemek, gündelik rutinin bir parçasıdır. Bu alışkanlık, onlara bir ritim ve günlük işlerini yaparken bir yapı sağlar. Müzik, nostaljik duyguları uyandırmada güçlü bir araçtır. Önemli hayat olayları sırasında sıkça çalınan müzikler, derin nostaljik duygusal deneyimleri tetikleyebilir. Katılımcılara göre günlük işler sırasında müzik dinlemek, zamanın daha hızlı geçmesini sağlayabilir. Bu durum sıkıcı veya rutin işlerle uğraşırken zaman algısını değiştirebilir. Katılımcılar açısından tekrarlayan veya monoton işler sırasında müzik dinlemek, sıkıntıyı giderir ve işleri daha katlanılır hale getirir. Ayrıca gündelik hayatın streslerinden ve monotonluğundan kaçmak için müzik dinlemek, bireylerin zihinsel ve duygusal olarak rahatlamalarına yardımcı olmaktadır.

İş Ortamında Atmosfer Oluşturma: Katılımcılara göre müzik özellikle kalabalık iş ortamında olumlu bir atmosfer yaratmada etkili olmaktadır. Bu bağlamda işyerinde müzik, ekip ruhunu güçlendirebilir ve çalışma ortamını daha keyifli hale getirebilir. Aynı zamanda katılımcılara göre başta iş arkadaşlıkları özelinde olmak üzere bir topluluk kurma ya da topluluğa dâhil olma ve kendini ifade etme açısından müzik etkin bir araçtır. Belirli müzik türlerini dinlemek, bireylerin sosyal kimliklerini ve gruplarıyla olan bağlarını ifade etmelerine yardımcı olur.

Yaratıcılığı Teşvik Etme: Katılımcıların bir kısmı, müzik dinlemenin yaratıcılıklarını teşvik etmelerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda müziğin düşünce süreçlerini zenginleştirdiğini, olaylara daha farklı çerçevelerden bakmalarına yardımcı olduğu ifade ederler.

Kişisel Tercih ve Estetik Zevk: Katılımcıların bir bölümü müziği sadece estetik bir zevk ve hazdan ötürü dinlediğini ifade eder. Bu bağlamda katılımcılara göre müziği sadece bir amaç uğruna dinlemek, müzik dinleme zevkini yok eder. Kişisel deneyim ve müziğe karşı tutum, estetik tepkilerde büyük rol oynamaktadır. Müzikal zevk katılımcılar için güçlü duygusal tepkilere yol açmaktadır. En temel sebep, katılımcıların müzik dinlemeyi sevmeleri ve bunu kişisel bir zevk olarak görmeleridir.

4.Gün İçerisinde Saatlere Göre Müzik Dinleme Alışkanlıklarınız Var Mı?

Katılımcıların çoğu gün içerisinde saatlere göre müzik dinleme alışkanlıkları olduğunu ifade etmiştir. Bu alışkanlıklar, kişisel tercihlerin yanı sıra gün içindeki aktiviteler, duygusal durumlar ve enerji seviyeleri gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak oluşabilir. Ayrıca, iş, okul veya günlük yaşamın diğer yükümlülükleri, bireyin müzik dinleme alışkanlıklarını etkileyebilir. Katılımcılar müziği, duygusal durumlarını ve enerji seviyelerini yönetmelerine yardımcı olabilecek güçlü bir araç olarak kullanma eğiliminde oldukları için gün içinde farklı müzik türlerini tercih etme durumları oldukça yaygındır. Katılımcıların gün içerisinde genel olarak günlük saatlerine göre tercih ettikleri müzik türleri ve bunların nedenleri şu şekilde özetlenebilir:

Sabah ve İşe Başlama Saatleri:

Katılımcıların büyük çoğunluğu sabah saatlerinde tercih ettikleri müzik türlerini genellikle günün başlangıcına enerji katmak ve güne motivasyonla başlamak amacıyla dinlemektedir. Bu nedenle daha hızlı tempolu, ritmik türler tercih ettiklerini belirtirler. Burada temel amaç günün başında enerjiyi yükseltmek ve motivasyonu arttırmak amaçlıdır. Katılımcıların bir kısmı ise sabah müzik dinlemeyi tercih etmediklerini, yapılacak işler öncesi dinlenen müziklerin odağı düşürüp, zihni yorduğunu belirtmiştir.

Çalışma Saatleri:

Katılımcılar genel olarak günlük işlerini yaparken, çalışma saatlerinde odaklanmak ve üretken olmak adına genellikle sözsüz müzikleri tercih ettiklerini belirtirler. Bunun nedeni ise bu tür müziklerin dikkati dağıtmadan çalışmaya odaklanmayı kolaylaştırmasıdır. Katılımcılar açısından yaratıcılığı arttırması, stresli iş ortamıyla başa çıkma, yalnızlık duygusunu giderme, çalışma ortamında diğer bireylerle bağ kurma gibi nedenler, müzik dinlemede temel etkenlerdir.

Öğlen Tatili, İş Arası ve Molalar:

Katılımcılar bu zaman dilimlerinde arasında müzik dinleme nedenlerinin dinlenmek ve rahatlamak için olduğunu ifade eder. Bu bağlamda tercih edilen müzik türleri daha “sakin” ve “melodik” müzikler tercih edilebilir. Bu durum katılımcılar açısından iş stresinden uzaklaşmak ve enerji depolamak amacına hizmet eder.

Öğleden Sonra:

Katılımcılar genel olarak öğle arası, yemek sonrası, günün yorgunluğu gibi nedenlerden dolayı öğleden sonra enerjilerinin düşebildiğini ifade eder. Bu nedenle katılımcılar genel olarak öğleden sonra daha tempolu, daha enerji veren müzikleri veya favori şarkılarını dinleme eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Temel amaç motivasyonu yükseltme ve iş yapmayı kolaylaştırmaktır.

Akşam ve Dinlenme Saatleri:

Genel olarak iş çıkışı herhangi bir programı olmayan katılımcılar, iş bitimine yakın ve özellikle iş çıkışı daha sakın ve rahatlatıcı müzikleri dinlemeyi tercih ettiklerini belirtmektedir. Bu bağlamda temel neden günün stresini azaltmak ve rahatlamaktır. Ancak katılımcıların büyük çoğunluğu iş saatleri sonrası dışarıda etkinliğe katılacaksa, günün yorgunluğunu atma ve enerjiyi yükseltme açısından yüksek tempolu, ritmik olan favori müzik türlerini dinlediklerini belirtirler.

Gece:

Katılımcıların bir kısmı gece saatlerinde herhangi bir etkinlikte bulunmuyorlarsa müzik dinlemeyi tercih etmediklerini belirtmiştir. Müzik dinlemeyi tercih eden katılımcılar ise sakin ve yavaş tempolu müzikler tercih ettiklerini ifade eder. Bu bağlamda temel nedenler günün yorgunluğunu atmak, meditasyon yapmak, uykuya geçişi hızlandırma veya sakin bir atmosferde dinlenmektir.

Katılımcıların gün içerisinde müzik dinleme alışkanlıkları, duygu durumlarına, çevresel etkileşimlerine ve sosyo – kültürel ilişkilerine, bireyin günlük rutinlerine, iş programına ve genel yaşam tarzına bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Buradaki neden, bireyin kişisel ihtiyaçları ve müzikle kurduğu bağın değişkenlik göstermesidir. Dolayısıyla müzik tercihleri de bu etkenlere göre şekillenir. Müzik, bireyin duygu durumunu değiştirmede veya mevcut duygusal durumunu desteklemede önemli bir rol oynar. Katılımcıların duygu durumları, bulunduğu yer, yaptığı iş, tek olarak ya da bir grupta bulunması gibi pek çok etken müzik tercihlerinde farklılıklara yol açmaktadır. Bu özellikler, genellikle bireysel tercihler ve yaşam tarzlarına göre farklılık gösterir. Katılımcılar genel olarak müziği, günün getirdiği zorluklara göre uyumlu bir şekilde kullanma eğilimindedir.

5. Gündelik Müzik Tercihlerinizi Etkileyen Faktörler Nelerdir?

Katılımcılar, düzenli aralıklarla tercih ettikleri müzikleri ve bu bağlamda tercihlerini etkileyen faktörleri temel olarak işlevsel, psikolojik ve sosyal etkenler üzerinden sınıflandırmaktadır. Buradan yola çıkarak katılımcılar ilk olarak müziğin hangi amaca hizmet ettiği ile ilgili genel bir değerlendirme yapmaktadır. Örneğin katılımcıların bir bölümü, gündelik işler esnasında odaklanması gerekiyor ise enstrümantal (daha az dikkat dağınık) müzikleri tercih etmektedir. Monoton işlerle meşgulken veya uzun bir yolculuk sırasında müzik dinlemek, zamanı daha hızlı geçirme hissi yaratabilir. Bu, işleri daha keyifli hale getirebilir. Diğer bölümü ise enerji toplamak veya motive olmak istiyorsa, ritmik ve yüksek tempolu müzik türlerini dinlemektedir.

Katılımcıların müzik tercihlerini etkileyen bir diğer parametre ise zaman ve yer olarak genel başlık altında toplanabilir. Katılımcılar gündelik işlerini yaparken müzik tercihlerini, bulundukları yere ve zamana bağlı olarak değişkenlik gösterdiğini belirtmişlerdir. Örneğin ofiste çalışırken, iş atmosferine ve saate göre belirli müzik türlerini tercih ederken, evden çalıştıklarında ise farklı müzik türlerini dinleyebildiklerini ifade etmişlerdir. Aynı bağlamda yapılan işlerin yoğunluk ve karmaşıklığı da müzik tercihlerini etkilemektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu iş yoğunluğunun arttığı zamanlarda daha sakin müzikleri dinleme eğilimindedir. Özellikle gürültülü ortamlarda çalışanlar, müziği bir tür "beyaz gürültü" olarak kullanarak dışarıdaki sesleri engelleyebilirler.

Katılımcıların müzik tercihlerini etkileyen en önemli faktörlerden biri duygusal durumlarıdır. Bu bağlamda katılımcılar stres seviyeleri yüksek olduğunda “yumuşak” ve “melodik” müzikleri tercih ettiklerini belirtirler. Yine katılımcılara göre zorlu bir günün ardından, “dinlendirici” müzik dinlemek birçok kişi için tercih edilen bir rahatlama yöntemidir. Müzik duygusal bir bağlantı kurmaya ve duyguları ifade etmeye yardımcı olabilir. Şarkı sözleri veya melodiler, insanların çeşitli duygu durumlarına hitap edebilir. Yine katılımcılara göre sessiz bir ortamda çalışmak istemeyen veya yalnızlık hissiyle başa çıkmak isteyenler için müzik bir tür sesli arkadaşlık sağlayabilir. Örneğin katılımcılar gündelik yaşamda iş stresiyle başa çıkmak veya sakinleşmek amacıyla “duygusal” ve “huzur veren” müzikleri tercih edebilirler. Bu tür müzikler, günlük işlerin getirdiği kolaylıkları hafifletmeye yardımcı olabilir.

Katılımcılara göre gündelik yaşam içerisinde sosyal etkileşim tercihleri de müzik türü tercihlerine etki eden etmenlerden biridir. Örneğin iş ortamındaki sosyal etkileşimler, bir grup insanın aynı çalışma çalışması durumu, ortak bir müzik tercihinin şekillendirebilir. Bu bağlamda bazen ortak bir müzik zevki ortaya çıkabilir veya bir rıza gösterme eğilimi söz konusu olabilir. Bu bağlamda katılımcılar aynı müzik türlerini tercih ettikleri diğer bireyler ile aralarında daha pozitif bir bağ oluştuğunu belirtmektedir. Buradan yola çıkarak popüler şarkılar, türler ya da sanatçılar arasındaki ortak ilgi, insanları bir araya getirebilir. Yine bu bağlamda arkadaşlarla veya aile üyeleriyle birlikte geçirilen zaman, müzik tercihinin etkileyebilir.

Bunun yanı sıra katılımcıların müzik tercihleri trend olan şarkılar ya da müzisyenlere göre de şekillenmektedir. Bazı insanlar, belirli türlerdeki müziğin odaklarını artırmasından yararlanabilirler. Ayrıca katılımcıların bir kısmı, hava durumunu da müzik tercihini etkileyen bir faktör olarak görürler. Örneğin katılımcıların bir kısmına göre güneşli bir gün, enerjik ve mutlu müziklere yönlendirebilirken, yağmurlu bir gün daha melankolik veya huzurlu müzikleri tercih ettirebilir. Mevsimlere göre müzik tercihinde değişiklikler görülebilir. Yaz aylarında enerjik, hareketli müzikler tercih edilirken, kış aylarında daha sakin ve hüzünlü melodilere yönelebilirler.

6. Duygu Durumunuza Göre Dinlemeyi Tercih Ettiğiniz Müzik Türleri Var Mı?

Katılımcıların çok büyük çoğunluğu gündelik yaşamda müzik tercihlerini belirlemede duygu durumlarının çok önemli bir etken olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar açısından bu tercihler sadece bireysel zevkler ve kültürel değişkenlerle sınırlı değildir. Müziğin türü, ritmi, melodisi, armonisi ve sözleri katılımcıların duygu durumları üzerinde belirgin biçimde etkilidir.

Mutluluk ve Neşe:

- **En Çok Tercih Edilen Müzik Türleri:** Pop, rock, metal, punk, elektronik dans, reggae

Katılımcılar genellikle bu türlere ait hızlı tempolu, ritmik, neşeli melodi ve pozitif sözler içeren şarkıların duygu durumlarını mutlu bir hale getirdiğini ifade eder. Bu bağlamda katılımcılar neşelenmek, mutlu olmak, hüzünden kurtulmak, iyi hissetmek için bu türlere yöneldiklerini belirtmiştir. Katılımcıların birçoğunda neşeli veya mutlu anlarda genellikle tempolu ve enerjik müzikleri tercih etme eğilimi vardır. “Pozitif enerjinin” yakalanması ya da pekiştirilmesi bu tercihlerin temel amacıdır.

Hüzün ve Melankoli:

- **En Çok Tercih Edilen Müzik Türleri:** Düşük tempolu müzikler, baladlar, akustik icralar, indie, arabesk, THM, TSM.

Katılımcılar daha çok hüzünlü, mutsuz bir duygu yaşarken, daha “dokunaklı” ve yavaş tempolu müziklerin, kendilerini daha çok ifade ettiğini belirtir. Bu durumda amaç bu duygu durumunu güçlendirmektir. Katılımcıların birçoğu kendilerini “dertli şarkılar” ile daha iyi ifade ettiklerini savunur. Hüzünlü müzikler, kendilerinin duygusal durumlarını ifade etmelerine ve anlamlandırmalarına yardımcı olmaktadır. Bu tür müzikler, dinleyicilerin kendi aralarında dağılmalarına ve kendilerini daha az yalnız hissetmelerine olanak tanır. Öte yandan, üzüntü veya melankolik zamanlarda, yavaş tempo ve duygusal müzikler öne çıkar.

Motivasyon ve Enerji:

- **En Çok Tercih Edilen Müzik Türleri:** Hip-hop, rock, rap, metal, pop, elektronik dans müziği (EDM).

Katılımcıların bu bağlamda tercih nedenleri genel olarak, türlerin güçlü, dinamik ve yüksek tempolu ritimlere sahip olması ve dinleyiciyi harekete geçirmek, enerji vermek ve motive etmek amacına hizmet etmesidir. Enerji ve heyecan dolu anlarda, hızlı tempo ve güçlü ritimler ön plandadır.

Stres ve Gerginlikle Başa Çıkma:

- **En Çok Tercih Edilen Müzik Türleri:** Caz, akustik, soft rock, klasik, ambient,

Katılımcıların bir kısmı daha “sakin” ve “huzurlu” melodilere sahip müziklerin, kendilerinde rahatlama ve stres seviyelerini azaltmalarına yardımcı olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar genelde bu duygu durumunda müziği, “arka planda çalan” bir sakinleştirici ve kafa dağıtıcı araç olarak görmektedir. Bu bağlamda bu tür müzikler, rahatlamayı ve olumsuz duyguları değiştirmeyi sağlar.

Buradan yola çıkarak katılımcılar arasında belirli duygu durumlara göre genel eğilimler olsa da, bireylerin müzik tercihleri kişiseldir ve bu tercihler zaman içinde değişebilir. Bireylerin sürekli ve yeniden anlam üretme eğilimine paralel olarak duygu durumlarına bağlı farklı müzik türleri dinleyerek duygusal durumunu yönetmesi yaygındır.

7.Müziği Genelde Hangi Araçlarla Dinlersiniz? (Pikap, Cd Player, Mp3 Player, Radyo, Telefon) ve 8.Bu Araçları Seçmedeki Temel Etkenleriniz Nelerdir? (Ses Kalitesi, Erişim Kolaylığı vb.)

Birbiriyle bağlantılı bu iki soruda katılımcıların tamamı birden fazla müzik dinleme aracı kullandığını belirtmiş ve bunu nedenleri ile açıklamışlardır.

1. Akıllı Telefonlar ve Mobil Cihazlar:

Katılımcılar açısından en popüler seçeneklerden biri akıllı telefonlardır. Katılımcılar açısından akıllı telefonlar, taşınabilirlikleri ve çok işlevlikleri sayesinde, müzik dinleme uygulamaları, çevrimiçi radyolar ve podcastler aracılığıyla kolayca müzik dinlemeye olanak tanır. Akıllı telefonlar her yere götürülebilir, bu da hareket halindeyken müziği dinlemek için idealdir. Akıllı telefonların çok işlevliliği de katılımcılar için önemli tercih sebebidir. Bu bağlamda akıllı telefonlarda müzik dinlemenin yanı sıra, arama yapma, mesajlaşma, internet erişimi, sosyal medya, oyunlar ve diğer birçok işlev bir aradadır. Katılımcılara göre akıllı telefonların bir diğer tercih sebebi kullanım kolaylığıdır. Uygulama mağazalarındaki çeşitli müzik uygulamaları ile kolayca müzik dinlenebilir.

2. Bilgisayarlar:

Katılımcılar açısından kişisel bilgisayarlar, özellikle evde veya odalarda müzik dinlemek için sıklıkla kullanılır. Bu noktada bilgisayarlar üzerinden sağlanan erişimler ile yayın hizmetleri, müzik indirme platformları ve çeşitli medya oynatıcılar,

katılımcıların tercih sebebidir. Aynı zamanda katılımcılara göre bilgisayarların genellikle daha geniş ekranları ve güçlü ses kartları çalışma esnasında kullanımı açısından tercih sebebidir. Özellikle ofis ortamında veya evde çalışırken arka planda müzik dinlemek için tercih edilir. Ayrıca yine bilgisayarlar da akıllı telefonlar gibi işlevsel olarak aynı anda çalışma, oyun oynama veya internet gezintisi sırasında müzik dinleme seçeneği sunduğundan dolayı tercih edilmektedir.

3. Akıllı Hoparlörler ve Ses Sistemleri:

Akıllı hoparlörler ve yüksek kaliteli ses sistemleri, özellikle ev ortamında kaliteli bir müzik deneyimi sunması açısından bazı katılımcılar tarafından tercih edilmektedir. Bunun nedeni bu cihazların genellikle Wi-Fi veya Bluetooth üzerinden akıllı telefonlar veya diğer dijital cihazlarla bağlantı kurarak, çevrimiçi müzik hizmetlerinden yararlanabilme özellikleridir. Katılımcılara göre bu durum hem akıllı telefonlar gibi çevrimiçi hizmetlerden yararlanabilme özelliğini sağlama hem de akıllı telefonlara göre daha yüksek ses kalitesine sahip olduğundan dolayı daha kaliteli ses seçenekleri sunmaktadır. Ayrıca otomasyon sağlama, ev otomasyon sistemleriyle entegre olarak kullanılabilme ve sesli komutlarla kontrol edilebilme açısından da tercih edilmektedir.

4. Dijital Müzik Servisleri:

Spotify, Apple Music, YouTube Music gibi çevrimiçi müzik yayın servisleri, geniş müzik katalogları ve kişiselleştirilmiş çalma listeleri ile günümüzde en popüler müzik dinleme yöntemlerinden biridir. Bu servisler, akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlarda ve akıllı hoparlörlerde mevcuttur. Katılımcıların neredeyse tamamı dijital müzik servislerini kullanmaktadır. Bunların nedenleri ise çeşitli türlerde ve sanatçılarda geniş seçenekler sunmasıdır Dijital müzik platformları, geniş ve çeşitli bir müzik kütüphanesi sunar. Kullanıcılar, favori sanatçılarından en yeni çıkışlara kadar birçok farklı müzik türünü keşfetme şansına sahiptir.

Katılımcılar, dijital müzik servislerinin kendi müzik zevklerine göre özelleştirilmiş çalma listeleri ve öneriler sunmasını ve internet bağlantısı olan her yerde, geniş müzik kataloglarına erişim imkânı sunmasını tercih sebebi olarak ifade etmektedir. Bu bağlamda dijital müzik servislerinin katılımcıların müzik tercihi algoritmalarına göre, kullanıcıların dinleme geçmişine, beğenilerine ve tercihlerine dayalı olarak kişiselleştirilmiş çalma listeleri ve öneriler sunması önemlidir. Bu durum katılımcılar açısından yeni müzikleri keşfetmelerini kolaylaştırır.

Aynı zamanda Birçok dijital müzik platformu, kullanıcılara çevrimdışı dinleme seçeneği sunar. Bu özellik, internet erişimi olmadığında müzik dinleme imkânı sağlar. Bunun yanı sıra dijital müzik platformları genellikle yüksek kaliteli ses sunma imkanı katılımcıların müziklerini iyi ses kalitesinde dinleyebilme olanakları açısından önemlidir.

Katılımcıların bir kısmı ise bazı platformların sanatçılarla doğrudan etkileşime geçme imkânı sağlamasını sevdiğini ve sanatçıların yeni müziklerini tanıtmaya, hayranlarına mesaj gönderme ve etkileşimde bulunma şansı sunmasından dolayı tercih ettiklerini ifade eder. Aynı zamanda katılımcıların favori şarkılarını diğer kullanıcılar ya da sosyal medya platformları üzerinden paylaşabilmesi, diğer kullanıcıların önerilerini görmesi ve müzikle ilgili topluluklara katılabilmesi önemli bir etkidir. Yine katılımcıların önemli tercih sebeplerinden biri yeni şarkılar ve albümlerin genellikle dijital platformlarda hızla yayımlanmasıdır. Bu bağlamda katılımcılar müzik dünyasındaki güncel gelişmeleri anında takip edebilirler.

5. Radyo:

Radyo dinlemeyi tercih eden katılımcıların en temel nedeni geleneksel alışkanlıklara dayanmaktadır. Katılımcılara göre FM/AM radyolar, araçlarda ve bazı ev elektronik cihazlarında, özellikle yerel müzik ve haberler için tercih edilen bir

yöntemdir. Bunun yanı sıra yerel haberler, hava durumu güncellemeleri ve yerel müzik içerikleri sunması ve nostaljik bir değer taşıması açısından tercih edilmektedir.

6. MP3 Çalarlar ve Diğer Taşınabilir Medya Oynatıcılar:

Akıllı telefonların yaygınlaşmasından önce daha popüler olan MP3 çalarlar ve benzeri taşınabilir medya oynatıcılar, hala bazı katılımcılar tarafından özellikle spor yaparken veya hareket halindeyken tercih edilmektedir. Katılımcıların temel tercih nedenleri arasında Sadece müzik dinlemeye odaklanan ve kullanım olarak basit olması gelmektedir. Ayrıca bu cihazların akıllı telefonlara göre uzun pil ömrü, özellikle seyahatlerde veya dış mekân aktivitelerinde avantajlıdır ve uzun süreli kullanımlarda avantaj sağlaması da katılımcılar açısından tercih sebebi olmaktadır.

7. Pikaplar

Pikaplar, özellikle ses kalitesine ve müzik dinlemenin fiziksel deneyimine değer veren katılımcılar tarafından tercih edilmektedir. Plakların son yıllarda yeniden popülerlik kazanmış olması, ses kalitesi, nostalji hissi, özellikle koleksiyoncular ve ses tutkunları tarafından benimsenmiştir. Bu türü tercih eden bazı katılımcılar plak koleksiyonları yaptıklarını da belirtmişlerdir.

8. CD Çalarlar:

Bazı katılımcılar açısından hala bazı ev ses sistemlerinde, araçlarda ve kişisel CD çalarlara sahip olmaları açısından CD'ler önemlidir. Bazı katılımcılar için CD'ler, dijital formatlardan daha tatmin edici bir fiziksel medya deneyimi sunar. Ayrıca plak gibi taşınması ve dinlenmesi zor veya zahmetli değildir. Ayrıca yine CD dinlemeyi tercih eden katılımcılar için ses kalitesi önemli bir ölçüttür. Bu bağlamda CD'ler, kayıpsız ses kalitesi sunar ve bazı katılımcılar için bu önemlidir. Ayrıca yine bazı katılımcılar da CD koleksiyonu yapmak ve albüm dağıtımları, kitapçıklar gibi verilen basılı materyalleri sevmeleri açısından CD çalarları tercih etmektedir.

12.Spotify, Itunes, Youtube Müzik ve benzeri dijital dinleme platformlarını kullanıyor musunuz? ve 13. Bu platformları kullanma nedenlerini açıklar mısınız?

Katılımcıların büyük çoğunluğu en az bir tane olmak üzere dijital dinleme platformlarına üyelikleri olduğunu belirtmiştir. Bu platformları da gündelik yaşamda müzik dinlemek için aktif olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların dijital müzik platformlarını kullanma nedenleri çeşitlidir ve bu tercihlerin arkasında birçok etken bulunmaktadır. Katılımcılar açısından dijital müzik platformlarını tercih etmelerinin nedenleri genel olarak ele alındığında, teknolojik gelişmeler ile müzik dinleme alışkanlıklarını temelden değiştirdikleri görülmektedir. Bu bağlamda fiziksel medya formatlarından (plak, kaset, CD) dijital dosyalara ve sonrasında streaming hizmetlerine (Spotify, Apple Music gibi) geçiş, müzik erişimini kolaylaştırmış ve genişletmiştir. Bu platformlar, algoritmalar ve yapay zekâ sayesinde kişiselleştirilmiş müzik deneyimleri sunarken, akıllı telefonlar ve mobil cihazlar müziği her yerde dinlenebilir hale getirir. Sosyal medya, müziğin paylaşımını ve keşfini arttıran bir etkidir. Ayrıca, podcastler ve sesli kitaplar gibi yeni sesli içerik formatları da popüler hale getirmiştir. Tüm bu gelişmeler, müziği daha interaktif, kişiselleştirilmiş ve her an ulaşılabilir bir deneyime dönüştürmektedir. Bu bağlamda katılımcıların dijital müzik platformlarını kullanma nedenleri genel olarak incelendiğinde;

Erişilebilirlik ve Kolaylık:

- Katılımcılar açısından dijital müzik platformları, müziğe her yerden ve her zaman erişim sağlaması açısından önemlidir. Bu bağlamda akıllı telefonları, tabletleri veya bilgisayarları aracılığıyla istedikleri müziği dinleyebilmektedir. Katılımcılar açısından bu durum özellikle hareket halindeyken veya farklı yerlerdeyken büyük bir avantajdır. Gündelik yaşam pratikleri içinde yaparken örneği evde, işte, seyahatte veya spor yaparken müzik dinleyebilirler. Bu, fiziksel medya formatlarının

sunduğu sınırlamaları ortadan kaldırır ve müziğe sürekli erişimi mümkün kılar.

Geniş Müzik Kütüphanesi:

- Katılımcıların tercih nedenleri arasında en temel nedenler arasında bu platformların, genellikle milyonlarca şarkı ve albümden oluşan geniş müzik kütüphanelerine sahip olmaları vardır. Bu durum katılımcılar açısından farklı türlerde, sanatçılarda ve dönemlerde müzik keşfetmelerine olanak tanımaktadır. Katılımcıların bir kısmı için en büyük avantaj bilinen sanatçıların yanı sıra yeni ve bağımsız sanatçıları keşfetme fırsatını sağlamasıdır.

Kişiselleştirilmiş Müzik Deneyimi:

- Algoritmalar ve kullanıcı tercihlerine dayalı öneri sistemleri sayesinde, dijital müzik platformları kullanıcıların zevklerine uygun müzikleri önerir. Bu durum dinleme alışkanlıklarını analiz ederek kişisel müzik zevklerine uygun yeni şarkılar ve sanatçılar keşfetmeyi kolaylaştırır. Bu bağlamda katılımcılar açısından da bu algoritmik öneri sistemleri önemli bir etkidir. Katılımcılar açısından kişisel zevklere uygun müzik keşfini kolaylaştırmakta ve yeni müziklerle tanışma şansını arttırmaktadır.

Çalma Listeleri ve Sosyal Paylaşım:

- Katılımcıların birçoğu kendi çalma listelerini oluşturmuş ve bunları arkadaşlarıyla paylaşmaktadır. Ayrıca, diğerk kullanıcıların hazırladığı çalma listelerine de erişebilirler, bu da müzik keşfini sosyal bir deneyim haline getirir. Bu bağlamda katılımcılar müzik üzerinden sosyal bağlar kurarlar. Bunun yanı sıra dinledikleri müzikleri sosyal medya platformları üzerinden paylaşabilme olanağı da katılımcılar açısından

önemlidir. Bu aynı zamanda hem sosyal bağ kurma hem de duygu durum ifadesidir.

Taşınabilir Müzik Koleksiyonu:

- Katılımcılar açısından dijital müzik platformları, fiziksel medya formatlarına kıyasla, çok daha büyük müzik koleksiyonlarını saklamak ve taşımak için daha pratik bir çözüm sunar. Bu durum katılımcılar açısından “cebindeki” cihazla geniş bir müzik koleksiyonuna erişebilmek demektir. Ayrıca dijital müzik platformlarının çevrimiçi veya çevrimdışı dinleme olanağı sunması da önemlidir.

Müzik Endüstrisi ile Etkileşim:

- Katılımcılar açısından dijital müzik platformları, sanatçılar ve dinleyiciler arasında daha doğrudan bir etkileşim sağlamaktadır. Bu bağlamda herhangi fiziksel bir medyaya ihtiyaç duymadan yeni çıkan albümleri ve şarkıları hızlı bir şekilde keşfedebilir ve sanatçıların en güncel çalışmalarına erişebilirler. Bu platformlar, sanatçıların yeni çalışmalarını hızla ve doğrudan dinleyicilere ulaştırmasına olanak tanır. Bu durum sanatçı ve dinleyici arasındaki mesafeyi azaltır ve dinleyicilerin en güncel müzikleri takip etmelerini sağlar. Dijital müzik platformları, müzik endüstrisinin yapılanmasını ve sanatçıların gelir modellerini de değiştirmiştir.

Üyelik Seçenekleri ve Maliyet Etkinlik:

- Çoğu dijital müzik platformu, ücretsiz ve premium üyelik seçenekleri sunar. Premium üyelikler, reklamsız dinleme, daha yüksek ses kalitesi ve çevrimdışı dinleme gibi ek özellikler sunarken, ücretsiz sürümler de geniş müzik erişimi sağlar. Bu bağlamda katılımcılar açısından tercih

nedenlerinden biridir. Aile paketleri, üyelik ücretlerinin çok yüksek olmaması, birden fazla kişinin kullanımı gibi etkenler, katılımcılar açısından önemlidir.

11.Dijital dinleme platformlarını kullanıyorsanız, müzik dinleme tercihlerinizi neye göre belirlersiniz?

- a) Belirli sanatçılar ya da albümler
- b) Hazır çalma listeleri
- c) Belirli türe ait karışık parçalar
- d) Kendi oluşturduğum listeler

Dijital müzik platformlarının kullanımı, müzik dinleme pratiklerine farklı ve yeni bir boyut kazandırmış ve kullanıcıların tercihlerini çeşitlendirmiştir. Bu bağlamda katılımcılar açısından belirli sanatçılar veya albümlere odaklanma, müzikal tercihlerin derinlemesine incelenmesini sağlar; bu, özellikle belli sanatçıların sanatsal gelişimlerini takip etmek veya özellikle albümlerin detaylarını keşfetmek isteyen katılımcılar için önemlidir. İkincisi, hazır çalma listeleri, tematik ve ruh haline bağlı müzik seçimleri sunarak, katılımcılara çeşitlenen duygusal ve sosyal kontekstlerde geniş bir müzikal yelpaze sunar. Üçüncüsü, belirli bir müzik türüne yönelik karışık parçalar, türe özgü müzikal keşifler için bir platform sağlar ve bu, türün hayranları için yeni sanatçılar ve eserler keşfetme fırsatı sunar. Son olarak, kişisel çalma listelerinin oluşturulması, katılımcılara tamamen özelleştirilmiş bir müzik deneyimi sunar; bu, bireyin kendi estetik ve duygusal tercihlerine uygun bir müzikal seçim yapmasına olanak tanır. Bu bağlamda dijital platformların bu çeşitlilik sunduğu mecrada, müzik dinleme alışkanlıkları artık sadece kişisel zevklerle sınırlı olmayıp, aynı zamanda sosyo-kültürel faktörler ve algoritmik öneri sistemlerinin etkileşimiyle de şekillenmektedir. Bu durum, müzik dinleme deneyiminin giderek katmanlı, zengin ve kişisel hale gelmesine katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların tercihi açısından;

Belirli Sanatçılar ya da Albümler: Bu durumu tercih eden katılımcılar belirli sanatçıların veya albümlerin müziklerini dinlemeyi tercih ettiklerini ifade eder. Bu, genellikle katılımcıların zaten hayranı olduğu sanatçıları takip etmesi veya belirli bir albümün tamamını keşfetmek istemesine bağlıdır. Bu yaklaşım, genellikle müzik dinleyicilerinin önceden bildiği ve sevdiği sanatçıları veya albümleri içerir. Örneğin katılımcılar açısından tercih edilmesinin nedeni, favori sanatçısının tüm albümlerini dinleyebilme veya belirli bir albüme yoğunlaşma imkânı sunmasıdır. Ayrıca katılımcılar açısından bu tercih, genellikle sanatçının tarzını, temalarını ve müzikal gelişimini daha derinlemesine anlama çabası içerir. Ayrıca, favori sanatçıların yeni çıkan albümlerini takip etmek veya geçmişte kaçırılan eserleri keşfetmek için de kullanılır.

Hazır Çalma Listeleri: Streaming platformları, genellikle çeşitli temalara, türlere, duygu durumlara veya aktivitelere göre düzenlenmiş hazır çalma listeleri sunar. Bu listeler, yeni müzikler keşfetmek veya belirli bir duygu durumuna uygun şarkıları bulmak için idealdir. Katılımcılar açısından tercih noktasında en temel etken keşif kolaylığı sağlamasıdır. Ayrıca keşif için “çaba harcamak istemeyen” kullanıcılara algoritmalar tarafından hazır listeler düzenlenir. Örneğin, katılımcılar "Sabah Kahvesi", "Yağmurlu Hava" veya "Rock Treni" gibi temalara göre hazırlanmış listeleri seçebilmektedir. Bu listeler, katılımcıların duygu durumlarına veya o anki aktivitesine uygun bir müzik seçimi sunmakta ve sürekli güncellenmektedir. Bu bağlamda pek çok katılımcı tarafından hazır çalma listeleri tercih edilmektedir.

Belirli Türe Ait Karışık Parçalar: Türe özel çalma listeleri veya radyo istasyonları, belirli bir müzik türüne odaklanır. Bu durum özellikle bir türün hayranı veya o türdeki yeni sanatçıları ve şarkıları keşfetmek isteyen katılımcılar tarafından tercih sebebidir. Katılımcıların bir kısmı belirli bir müzik türüne odaklanmayı tercih ettiklerini belirtmiştir. Platformlar bu türdeki popüler parçaları bir araya getirerek geniş bir yelpazede seçenek sundukları için katılımcılar tarafından tercih etkenlerinden biridir.

Kendi Oluşturduğum Listeler: Katılımcılar açısından kendi çalma listelerini oluşturmak, kişisel bir deneyim yaşama açısından önemlidir. Katılımcıların bir kısmı

belirli şarkıları, sanatçıları veya albümleri seçerek, duygu durumları, aktiviteleri, ortamları ve bu bağlamda kendi zevklerine uygun bir liste hazırladıklarını ifade eder. Burada temel etken katılımcılara tam kontrol sunmasıdır. Bu yaklaşım, belirli şarkıları, sanatçıları, albümleri veya türleri kişisel zevklere göre seçerek özelleştirilmiş bir deneyim sağlar. Ayrıca katılımcılar açısından bu listeler arkadaşlarla paylaşılabilir ve sosyal etkileşim için bir araç olarak kullanılabilir.

Bu seçeneklerin her biri, katılımcıların müzik zevkine, duygu durumlarına, ilgi alanlarına ve keşfetme isteklerine göre değişiklik göstermektedir. Genelde katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlemişlerdir. Dijital platformların bu çeşitliliği destekleyecek şekilde tasarlanmış olması ve kullanıcıların her bir tercihiine uygun içerikler sunması katılımcıların dijital müzik platformlarını kullanmasındaki temel etkindir. Her bir yaklaşım, kullanıcının müzikal tercihlerine, duygusal durumuna, günlük aktivitelerine ve keşfetme isteklerine göre farklı deneyimler sunar. Katılımcılar açısından müzik dinleme deneyiminin daha zengin ve kişiselleştirilmiş olmasını sağlar.

SONUÇ

Müzik dinlemenin insan deneyimi üzerindeki etkisini inceleyen bu araştırma, müziğin salt bir sanat formu olmaktan öte, bireylerin sosyal, duygusal ve kültürel yaşamlarında merkezi bir rol oynadığını göstermektedir. Katılımcılar arasında gerçekleştirilen detaylı görüşmeler, müzik dinlemenin bireylerin duygusal tatmini, stres azaltma, motivasyon sağlama, sosyal bağlantı kurma ve estetik zevkleri gibi çeşitli ihtiyaçlarını nasıl karşıladığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, müziğin insan hayatındaki çok yönlü ve işlevsel rolünü anlamak için önemlidir. Müziğin bireyler ve toplumlar için taşıdığı anlamı derinlemesine incelemeye olanak tanımaktadır. Bu bölümde, araştırmanın bulguları geniş bir perspektiften ele alınarak, müziğin günlük yaşamda nasıl dinamik bir rol oynadığı ve bireylerin farklı durumlarında nasıl farklı işlevler gördüğü detaylıca incelenmiştir.

Müzik dinlemenin sosyolojik boyutları hem bireysel hem de toplumsal düzeyde incelenmesi gereken zengin ve çok katmanlı bir alanı temsil eder. İlk olarak, kültürel kimlik ve aidiyet bağlamında ele alındığında, müzik insanların kendilerini kültürel olarak ifade etme ve topluluklarına aidiyetlerini pekiştirme yollarını sunar. Bu bağlamda müzik, bireylerin kültürel miraslarını sahiplenmelerine ve bunları gelecek nesillere aktarmalarına olanak tanır. Bireyin sosyo – kültürel dinamikleriyle ilişkisi açısından incelendiğinde müzik, belirli sosyal grupların veya alt kültürlerin dinamiklerinin oluşumunda merkezi bir rol oynar. Sosyal etkileşim ve iletişim açısından müzik, insanların bir araya gelip etkileşimde bulunmaları için önemli platformlar sunar. Konserler, müzik festivalleri gibi etkinlikler, ortak bir ilgi alanı üzerinden topluluk oluşturmayı ve farklı sosyal gruplar arasında köprüler kurmayı mümkün kılar. Müzik, bu anlamda, sosyal etkileşimi kolaylaştıran ve çeşitli toplulukları birleştiren bir araçtır. Müzik, duygusal ifade ve psikolojik etkisi açısından bireylerin duygusal deneyimlerini ifade etme ve işleme kapasitesini ortaya koyar. Müziksel öğeler aracılığıyla bireyler, kendi duygusal durumlarını daha iyi anlayabilir ve ifade edebilirler. Müzik, karmaşık duygusal süreçleri anlamlandırma ve dışa vurma aracı olarak kullanılabilir.

Müzik dinlemenin insanlar için birçok farklı anlamı ve sebebi olabilir. Bireyler üzerinde geniş bir yelpazede duygusal, sosyal, bilişsel ve fiziksel etkiler yaratabilir. Bu bağlamda müzik duygusal tatmin önemli bir faktördür. Müzik, insanların mutluluk, hüznün, heyecan veya rahatlama gibi duyguları ifade etmelerine ve deneyimlemelerine olanak tanır. Bu, müziğin duygusal bir ifade aracı olarak kullanılmasını sağlar. Ayrıca katılımcılara göre müzik stresi azaltmada etkili bir yöntem olarak görülebilir. Özellikle bazı müzik türleri, dinleyicilerin rahatlmasına ve zihinsel gerginliği hafifletmesine yardımcı olabilir. Bu, müziğin terapötik özelliklerinden biri olarak kabul edilir. Üçüncüsü, müzik, insanlara motivasyon sağlama yeteneğine sahiptir. Özellikle fiziksel aktiviteler sırasında veya çalışma süreçlerinde, ritmik ve enerjik müzikler kişinin enerji seviyesini ve motivasyonunu artırabilir. Dördüncü olarak, müzik sosyal bir bağ oluşturabilir. Konserler, festivaller ve diğer müzik etkinlikleri, insanları bir araya getirerek sosyal bağlarını güçlendirebilir ve ortak bir ilgi alanı oluşturabilir. Ayrıca müzik sanatsal bir tatmin sağlar. Müzik, bir sanat formu olarak, insanların yaratıcılık ve ifade ihtiyacını karşılayabilir ve sanatsal değerini takdir etmelerini sağlayabilir. Bir diğer etken olarak müzik bellek ve anıları canlandırma işlevi görebilir. Belirli şarkılar veya müzik parçaları, geçmiş anıları ve deneyimleri hatırlatmak için kullanılabilir, bu da insanların özel anları hatırlamasına veya nostaljik duygular yaşamasına olanak tanır. Bu nedenler, bireylerin müzik dinleme tercihlerini, ruh hallerini ve ihtiyaçlarını şekillendirerek, müzik dinlemenin popüler bir aktivite olmasını sağlar. Her birey, müzikten farklı şekillerde ve farklı nedenlerle yararlanabilir.

Bu bağlamda araştırmanın başlangıç sorusu olan "Neden müzik dinlersiniz?" katılımcılardan, müzik dinlemenin kendileri için ne anlam ifade ettiğini ve bu eylemi hangi amaçlarla gerçekleştirdiklerini açıklamalarını istemiştir. Bu soruya verilen cevaplar, müziğin katılımcılar için çok çeşitli ve geniş kapsamlı işlevler üstlendiğini göstermiştir. Katılımcılar, müziği eğlenme, enerji artışı sağlama, iş yerinde monotoniyi kırma, negatif ruh hali değişiklikleri, zihinsel dinlenme, huzur bulma ve günlük stresten kaçış gibi çeşitli amaçlar için dinlediklerini belirtmişlerdir.

Bunun yanı sıra, bazı katılımcılar müzik dinlemenin daha pasif nedenlerle de gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Bu nedenler arasında müziğin "sadece arka planda bir ses olması", "zaman geçirme aracı olarak kullanılması", "iş ya da sosyal ortamları rahatsız etmemek" gibi unsurlar yer almaktadır. Bu tür pasif kullanımlar, müziğin günlük yaşamda sadece aktif bir dinlenme şekli olmanın ötesinde, çeşitli bağlamlarda farklı roller üstlenebildiğini göstermektedir.

Bu cevaplar, müziğin, katılımcılar için duygusal, sosyal ve işlevsel açılardan farklı roller oynadığını ve çok yönlü bir araç olarak hizmet ettiğini ortaya koymaktadır. Müzik, bireylerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları çeşitli ihtiyaçları ve durumları yönetmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda kişisel zevkler ve sosyal dinamiklerle de etkileşim içerisindedir. Bu bağlamda müziğin insanlar üzerindeki etkisinin sadece estetik bir keyif olmaktan öte, daha geniş ve karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, müziğin günlük yaşamda işlevsel ve duygusal ihtiyaçları nasıl karşıladığına dair daha derin bir anlayış geliştirmemize olanak tanır.

Araştırmanın ikinci sorusu olan "Hangi müzik türlerini tercih edersiniz?" katılımcıların müzik türü tercihlerini ve bu tercihlerin altında yatan motivasyonları ele almaktadır. Katılımcılar, klasik müzikten pop ve rock'a, caz ve blues'tan elektronik müziğe kadar geniş bir yelpazede müzik türlerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu çeşitlilik, katılımcıların farklı müzik türlerinin sağladığı duygusal, bilişsel ve fiziksel faydalara dikkat çekmeleriyle daha da anlam kazanmaktadır.

Katılımcıların tercihlerinin arkasında, odaklanma ihtiyacı, enerji artışı, rahatlama ve yaratıcılığı teşvik etme gibi farklı motivasyonlar bulunmaktadır. Klasik müzik, özellikle odaklanma ve zihinsel performansı artırma ihtiyacında tercih edilirken, pop ve rock gibi daha enerjik türler, enerji kazanma ve motivasyon artışı amaçları için tercih edilmektedir. Caz ve blues gibi türler ise, duygusal ifade ve rahatlama ihtiyacını karşılamakta ön plana çıkmaktadır. Elektronik müzik, özellikle genç katılımcılar arasında, yaratıcılığı teşvik etme ve sosyal etkinliklerdeki enerjiyi artırma gibi nedenlerle popülerdir.

Bu bulgular, katılımcıların günlük yaşamlarında farklı durumlara göre nasıl çeşitli müzik türlerini tercih ettiklerini ve bu tercihlerin altında yatan spesifik ihtiyaçları göstermektedir. Ayrıca, bu çeşitli müzik türlerinin insanların duygusal, bilişsel ve fiziksel ihtiyaçlarını nasıl karşıladığına dair detaylı bir anlayış sunmaktadır. Bu bağlamda müziğin insan yaşamında çok yönlü ve dinamik bir rol oynadığını ve bireylerin farklı durumlarında farklı işlevler gördüğünü vurgulamaktadır. Müzik tercihlerinin ve müzik dinlemenin çeşitli bağlamlarda nasıl farklı anlamlar ve işlevler kazandığını ortaya koymaktadır.

Araştırmanın üçüncü sorusu olan "Gündelik işlerinizi yaparken müzik dinler misiniz?" ile katılımcıların çoğunluğu, günlük işleri yaparken müzik dinlemenin motivasyonlarını artırdığını ve konsantrasyonlarını iyileştirdiğini belirtmiştir. Katılımcılar ayrıca, müzik dinlemenin rahatlama ve genel ruh hallerini iyileştirme gibi duygusal faydalar sağladığını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, müziğin günlük işler yapılırken farklı işlevlere hizmet ettiğini ve bireylerin verimliliği ve duygusal durumu üzerinde nasıl pozitif bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların ifadelerine göre, müzik dinleme, sıkıcı veya monoton işleri daha keyifli hale getirme potansiyeline sahiptir ve stres seviyelerini düşürerek genel ruh hallerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu bulgular, müziğin günlük işler yapılırken nasıl önemli bir destekleyici rol oynadığını ve bireylerin verimliliği ve duygusal iyilik hali üzerinde nasıl olumlu etkiler yarattığını göstermektedir. Bu bağlamda müzik, sadece estetik bir keyif olmanın ötesinde, bireylerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları çeşitli duygusal, sosyal ve işlevsel ihtiyaçları karşılayan çok yönlü bir araçtır.

Çalışmanın dördüncü sorusu, katılımcıların günlük rutinleri içerisinde farklı zaman dilimlerine göre müzik dinleme eğilimlerini inceler. Elde edilen veriler, katılımcıların günün çeşitli saatlerinde farklı müzik türleri ve stillerini tercih ettiklerini göstermektedir. Sabah saatlerinde genellikle enerji verici ve motivasyon artırıcı nitelikte müzikler tercih edilirken, akşam üzeri ve gece saatlerinde daha çok rahatlatıcı ve

sakinleştirici müzik türlerine yönelim görülmüştür. Bu sonuçlar, müziğin bireylerin günlük yaşamındaki enerji düzeyleri ve ruh hallerine adaptasyon yeteneğini vurgulamaktadır.

Araştırmanın dördüncü sorusuna verilen yanıtlar, katılımcıların gün içindeki farklı zaman dilimlerinde müzik tercihlerinde belirgin değişiklikler olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle sabah saatlerinde enerji ve motivasyon artırıcı özelliklere sahip, hızlı tempolu ve ritmik müzikler ön plana çıkmaktadır. İş saatlerinde ise dikkat ve odaklanmayı destekleyen, genellikle daha düşük tempolu ve sakin müzikler tercih edilmiştir. Akşam ve gece saatlerinde ise rahatlama ve sakinleşmeyi sağlayan, genellikle yavaş tempolu ve huzur verici müzikler öne çıkmıştır. Bu bulgular, müziğin bireylerin günlük yaşamındaki değişen ihtiyaçlarına ve ruh hallerine nasıl uyum sağladığını göstermektedir ve müziğin insanlar için günün farklı saatlerinde çeşitli işlevler üstlendiğini belirtmektedir.

Çalışmanın beşinci sorusu 'Gündelik müzik tercihlerinizi etkileyen faktörler nelerdir?' başlığı altında katılımcıların müzik tercihlerini belirleyen çeşitli etmenleri incelemektedir. Elde edilen bulgular, müzik tercihlerinin birden fazla faktör tarafından etkilendiğini göstermektedir. Bu faktörler arasında bireylerin kişisel duygusal durumları, günlük fiziksel aktiviteler, bulundukları çevre, sosyal etkileşimler ve rutinler önemli bir yer tutmaktadır.

Kişisel deneyimler ve anılar, müzik tercihleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Geçmiş yaşantılardan kaynaklanan özel anılar ve duygusal deneyimler, bireylerin belirli şarkıları veya türleri tercih etmelerine yol açabilir. Örneğin, bir şarkı, kişinin yaşamındaki önemli bir anıyı canlandırabilir. Bir bireyin duygusal durumu ve ruh hali de müzik tercihlerini etkileyebilir. Mutlu bir ruh hali içindeki insanlar genellikle enerjik ve neşeli müziklere yönelirken, stres altındaki insanlar daha sakin ve huzurlu melodilere yönelebilir. Her bireyin benzersiz bir müzik zevki vardır ve bu zevk, tercih edilen enstrümanlar, melodiler, ritimler ve vokal tarzları gibi unsurlar tarafından şekillendirilir. Bu kişisel tercihler, bireyin müzikal deneyimini önemli ölçüde etkiler.

Kültürel ve sosyal bağlam da müzik tercihlerinde etkilidir. Bir kişinin büyüdüğü coğrafi bölge ve sosyal çevresi, onun belirli müzik türleri veya sanatçılarla tanışıklığını etkileyebilir. Toplumsal etkiler, arkadaşlar, aile ve genel müzik kültürü de bireyin müzik tercihlerini şekillendirir. Grup normları ve popüler trendler, kişinin belirli müzik türlerine yönelimini etkileyebilir. Müziğin fonksiyonu, insanların müzik tercihlerini belirlemede önemli bir rol oynar. İnsanlar, eğlenmek, dinlenmek, çalışmak, odaklanmak veya bir duygu durumunu ifade etmek için farklı türde müzikleri tercih edebilirler. Sanatçıların ve müzik gruplarının tarzları ile performansları da dinleyicilerin tercihlerini etkiler. Sanatçıların kişilikleri, müzikal yetenekleri ve sahne performansları, dinleyicilerin onları tercih etme nedenleri arasında yer alır. Son olarak, medya ve teknoloji, müzik keşfi ve yeni türlerin deneyimlenmesi konusunda önemli bir rol oynar. Medya araçları, reklamlar ve dijital platformlar aracılığıyla sunulan müzik, popüler kültür ve müzik endüstrisinin etkisi altında bireylerin tercihlerini şekillendirebilir. Bireylerin müzik tercihleri, bu çeşitli faktörlerin birleşimi sonucunda oluşur ve zaman içinde evrilebilir. İnsanlar, farklı müzik türleriyle deneyimler kazanarak ve yaşam deneyimleriyle birlikte müzik zevklerini genişletebilirler.

Katılımcılar, farklı duygusal durumlarında (mutluluk, hüzn, stres gibi) farklı müzik türlerine yönelme eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir. Örneğin, stresli veya üzgün hissettiklerinde rahatlatıcı müzikleri, neşeli ve enerjik anlarında ise daha canlı ve ritmik müzikleri tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca, fiziksel aktiviteler sırasında, özellikle egzersiz yaparken veya ev işleriyle uğraşırken, motivasyon ve enerji artırıcı özellikteki müziklere yönelim gösterilmiştir. Çalışma ortamlarında ise konsantrasyonu artırmak amacıyla daha sakin ve az sözlü müzikler tercih edildiği belirtilmiştir.

Sosyal etkileşimler ve bulundukları ortam da müzik tercihlerini etkileyen diğer önemli faktörlerdir. Katılımcılar, sosyal ortamlarda grup içindeki dinamiklere ve etkinliğin türüne göre farklı müzik türlerini seçtiklerini ifade etmişlerdir. Örneğin, arkadaşlarla veya aile ile geçirilen zamanlarda, sosyal ortamın atmosferine ve grubun genel tercihlerine uygun müzik türleri öne çıkmıştır.

Günün farklı zamanları da müzik tercihlerinde önemli bir etken olarak belirlenmiştir. Sabah saatlerinde genellikle daha enerjik müzikler tercih edilirken, akşam ve gece saatlerinde rahatlatıcı ve sakinleştirici müzikler tercih edilmiştir. Bu bulgular, müzik tercihlerinin yalnızca bireysel zevk ve tercihlere dayanmadığını, aynı zamanda çevresel faktörler, duygusal durumlar ve günlük aktiviteler tarafından da şekillendirildiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak verilen yanıtlar, müziğin bireylerin yaşamlarında nasıl çok yönlü ve esnek bir rol oynadığını ve farklı ihtiyaç ve durumları nasıl desteklediğini göstermektedir. Katılımcıların müzik tercihlerinin karmaşık ve çok katmanlı doğası, müziğin günlük yaşamdaki çeşitliliğini ve kişisel etkileşimini vurgulamaktadır.

Çalışmanın altıncı sorusu, katılımcıların duygusal durumlarına göre müzik tercihlerini incelerken, bu tercihlerin duygu durumlarıyla nasıl ilişkilendirildiğini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, katılımcıların duygusal durumlarının, müzik tercihlerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Özellikle mutlu, enerjik veya coşkulu anlarında tempolu, ritmik ve hareketli müzik türlerine yönelim sergilenirken, melankolik, yorgun veya stresli zamanlarda daha sakin, melodik ve rahatlatıcı müziklerin tercih edildiği belirlenmiştir.

Bu bağlamda bulgular müziğin bireylerin duygusal durumlarını düzenleme ve ifade etme konusunda önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Katılımcılar, duygusal durumlarına uygun müzik türlerini seçerek, bu tercihlerle kendi duygusal ihtiyaçlarını karşıladıklarını ve duygusal durumlarını ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Örneğin, sevinçli anlarda seçilen şarkılar genellikle enerji ve neşe verici nitelikte olurken, hüzünlü anlarda daha duygusal ve yavaş tempolu şarkılar tercih edilmiştir. Bu, müzik tercihlerinin kişisel duygusal deneyimlerle ne kadar yakından ilişkili olduğunu ve bireylerin ruh hallerine göre nasıl değişebildiğini göstermektedir.

Ayrıca müzik dinleme alışkanlıklarının, bireylerin duygusal yaşamlarını nasıl yansıttığını ve etkilediğini ortaya koymaktadır. Katılımcıların duygusal durumlarına uygun müzikleri seçme eğilimleri, müziğin duygusal deneyimleri zenginleştirme ve

duygusal durumları düzenleme yeteneğini göstermektedir. Sonuç olarak, çalışmanın altıncı sorusuna verilen yanıtlar, müziğin bireylerin duygusal durumlarına uyum sağlama ve bu durumları ifade etme konusundaki etkili rolünü göstermektedir. Bu, müzik tercihlerinin yalnızca bireysel zevklere dayanmadığını, aynı zamanda bireylerin duygusal durumları ve ihtiyaçlarıyla da yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Müzik dinleme alışkanlıkları üzerine yapılan bir çalışmanın yedinci sorusu, "Müziği genellikle hangi araçlarla dinlersiniz?" şeklinde olup, katılımcıların müzik dinleme yöntemlerini ve tercih ettikleri teknolojik araçları inceler. Bu soru, katılımcıların müzik dinleme tercihlerindeki teknolojik araçların rolünü araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışma sonuçlarına göre, katılımcılar müzik dinleme için pikap, CD player, MP3 player, Spotify, iTunes, YouTube, Deezer ve radyo gibi çeşitli platform ve cihazları kullanmaktadır. Bu tercihlerin altında yatan sebepler arasında ses kalitesi, erişim kolaylığı ve kullanım alışkanlıkları gibi faktörler bulunmaktadır.

Katılımcıların verdiği yanıtlar, müzik dinleme deneyiminin sadece müzik türleri veya duygusal durumlarla sınırlı olmadığını, aynı zamanda teknolojik tercihler ve kullanılabilirlik gibi faktörlerin de önemli olduğunu göstermektedir. Dijital platformların yaygın kullanımı, müziğe kolay ve hızlı erişim sağlarken, geleneksel medya araçları belirli bir ses kalitesi ve nostaljik deneyim arayışını yansıtmaktadır. Katılımcıların bu çeşitli araçları tercih etme nedenleri arasında erişilebilirlik, kullanım kolaylığı, ses kalitesi ve kişisel tercihler yer almaktadır. Bu çeşitlilik, günümüzdeki müzik dinleme deneyiminin teknolojik ve kişisel tercihlere göre nasıl farklılaştığını gösterirken, gelecekteki araştırmalar için yeni yollar sunmaktadır.

Sonuç olarak, çalışmanın yedinci sorusu ve elde edilen bulgular, katılımcıların müzik dinleme yöntemleri ve tercih edilen araçları hakkında kapsamlı bir anlayış sunar. Bu bulgular, müzik dinleme deneyiminin nasıl teknolojik ve kişisel tercihlere göre şekillendiğini gösterirken, müzik dinleme alışkanlıklarının anlaşılmasında ve gelecekteki araştırmalarda dikkate alınması gereken önemli faktörleri ortaya koyar. Müzik dinleme pratiklerinin teknolojik gelişmelerle nasıl evrildiğini ve bireylerin bu

araçları nasıl entegre ettiğini vurgulayan bu sonuçlar, müzik dinleme deneyiminin teknolojik ve pratik yönlerini anlamak için gelecekte yapılacak araştırmalara zemin hazırlamakta ve bu alanda daha derinlemesine incelemeler için yeni perspektifler sunmaktadır.

Çalışmanın sekizinci sorusu, katılımcıların müzik dinleme alışkanlıkları ve tercih ettikleri dijital platformlar hakkında ayrıntılı bilgiler sunmaktadır. Bu soru, katılımcıların neden belirli platformları tercih ettikleri, bu platformları kullanma motivasyonları ve tercihlerini nasıl şekillendirdikleri hakkında derinlemesine bir anlayış sağlar. Araştırma bulguları, kullanım kolaylığı, erişilebilirlik, müzik seçimindeki çeşitlilik ve kişisel zevkler gibi faktörlerin katılımcıların tercihlerinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, dijital müzik dinleme platformlarının kullanımının bireysel müzik tercihlerini nasıl etkilediğini ve bu tercihlerin altında yatan motivasyonları açıklamada önemli bir rol oynamaktadır.

Katılımcıların müzik dinleme tercihleri, duygusal durum, günlük aktiviteler, sosyal etkileşimler, çevresel faktörler ve kişisel zevkler gibi çeşitli faktörler tarafından etkilenmektedir. Katılımcılar genellikle, mutlu veya enerjik olduklarında canlı müzik türlerini, stresli veya yorgun olduklarında ise daha sakin ve rahatlatıcı müzikleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu, müziğin duygusal durumları düzenlemede oynadığı kritik rolü vurgulamaktadır. Ayrıca, katılımcılar müzik tercihlerinin günlük aktiviteleri ve sosyal etkileşimleriyle yakından ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir; örneğin, iş yerinde veya evde farklı türlerde müzik dinlenirken, sosyal ortamlarda veya seyahat esnasında farklı türler tercih edilmektedir.

Ayrıca katılımcıların yaklaşımları müzik tercihlerinin çok katmanlı doğasını ve bireysel, sosyal ve çevresel faktörlerle nasıl şekillendiğini göstermektedir. Müzik tercihleri, bireylerin duygusal, sosyal ve çevresel ihtiyaçlarına nasıl yanıt verdiğini ve bu ihtiyaçlarla nasıl etkileşimde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda müzik dinleme alışkanlıklarının kişisel tercihlerin ötesinde, bireylerin günlük yaşamlarında oynadığı daha geniş rolleri vurgulamaktadır. Katılımcıların ifadeleri, müzik

tercihlerinin, duygusal durumlar, günlük aktiviteler, sosyal etkileşimler ve çevresel faktörler gibi bir dizi etken tarafından nasıl etkilendiğini göstermektedir. Örneğin, mutlu ve enerjik hissedildiğinde genellikle canlı müzikler tercih edilirken, melankolik veya yorgun anlarda daha sakin ve rahatlatıcı müzikler ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, katılımcılar müzik tercihlerinin günlük aktiviteler ve sosyal etkileşimlerle ilişkili olduğunu belirtmişlerdir; çalışma veya ders çalışma sırasında odaklanmayı artıran müzikler, spor yaparken veya arkadaşlarla bir aradayken ise daha enerjik ve hareketli parçalar tercih edilmektedir. Sosyal ortamlarda genellikle grup zevklerine uygun müzikler seçilirken, kişisel dinleme anlarında daha öznel tercihler yapılmaktadır. Bu çeşitlilik, müzik dinleme tercihlerinin bireyin mevcut durumuna, çevresine ve sosyal bağlamına nasıl uyum sağladığını göstermektedir. Bu faktörler, müziğin kişisel bir tercih olmanın ötesinde, günlük yaşamın çeşitli yönlerine entegre edilmiş bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmanın dokuzuncu sorusu, katılımcıların müzik dinleme sırasında kullandıkları başlıca ekipmanları ve bu ekipmanları tercih etme nedenlerini derinlemesine incelemektedir. Katılımcılar tarafından sıklıkla tercih edilen müzik dinleme ekipmanları arasında kulaklıklar, hoparlörler, ev sinema sistemleri ve taşınabilir müzik çalarlar gibi çeşitlilik gösteren seçenekler yer almaktadır. Bu ekipmanların seçiminde öne çıkan faktörler arasında ses kalitesi, taşınabilirlik, kullanım kolaylığı ve kişisel zevkler bulunmaktadır.

Katılımcıların bu ekipmanları tercih etme sebepleri, ses kalitesine verilen önem, müziği hareket halindeyken rahatça dinleyebilme imkânı, kullanım kolaylığı ve kişisel estetik zevkler gibi çeşitli faktörlere dayanmaktadır. Örneğin, bazı katılımcılar, üstün ses kalitesi sunan ekipmanları tercih ederken, diğerleri mobilite ve taşınabilirlik açısından avantajlı olan cihazlara yönelmişlerdir. Ayrıca, bazı katılımcılar, müzik dinleme deneyimlerini kişiselleştirmek ve daha etkileyici kılmak amacıyla özel ekipmanları tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Bu bulgular, müzik dinleme deneyiminin yalnızca müzik türü veya içeriği ile sınırlı olmadığını, aynı zamanda kullanılan dinleme ekipmanlarının da bu deneyimi şekillendirmede önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Katılımcıların ekipman tercihleri, müzik dinleme deneyiminin kişiselleştirilmesini ve müzikten alınan zevkin maksimize edilmesini yansıtmaktadır. Katılımcıların müzik dinleme ekipmanları arasında kulaklık, hoparlör, ev sinema sistemi, taşınabilir müzik çalarlar gibi çeşitli seçenekler bulunmakta ve bu tercihlerin arkasındaki motivasyonlar ses kalitesi, taşınabilirlik, kullanım kolaylığı ve kişisel zevkler gibi faktörlerle açıklanmaktadır. Bu sonuçlar, müzik dinleme deneyiminin hem teknolojik hem de estetik bir deneyim olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın onuncu sorusu, dijital müzik dinleme platformlarını kullanan katılımcılara, müzik tercihlerini belirleme süreçlerini sorgulamaktadır. Bu soru, katılımcıların dijital ortamda müzik seçimleri yaparken hangi kriterlere öncelik verdiklerini anlamaya yönelik stratejik bir yaklaşım sergilemektedir. Katılımcılar, müzik tercihlerini belirli müzik türleri, sanatçılar, albümler, duygu durumları veya diğer özel kriterlere dayanarak yapabilirler. Bulgular, katılımcıların müzik dinleme alışkanlıklarının çeşitli faktörlere bağlı olarak şekillendiğini göstermektedir. Bu faktörler arasında kişisel zevkler, duygusal durumlar ve yeni müzik keşfetme arzusu bulunmaktadır. Katılımcıların müzik dinleme alışkanlıklarının bu kadar çeşitli ve kişiselleştirilmiş olması, müzik endüstrisinin ve dijital platformların, dinleyici tercihlerini daha iyi anlamalarını ve buna göre hizmetlerini şekillendirmelerini gerektirir. Bu çeşitlilik, müzik dinleme alışkanlıklarının kişisel ve durumsal faktörlere göre nasıl farklılık gösterebileceğini ve bu tercihlerin anlaşılmasının, müzikle ilgili ürün ve hizmetlerin daha iyi tasarlanmasına nasıl yardımcı olabileceğini ortaya koymaktadır.

On birinci soru ise, katılımcıların tercih ettikleri dinleme senaryolarını sorgulamaktadır. Bu soru, katılımcıların müzik dinleme tercihlerini daha da detaylandıran seçenekler sunmakta ve katılımcıların belirli sanatçılar, albümler, hazır çalma listeleri, belirli türlere ait karışık şarkılar ve kendi oluşturdukları çalma listeleri arasından tercih yapmalarını sağlamaktadır. Bu soru, katılımcıların müzik dinleme

alışkanlıklarını, tercih ettikleri türleri, sanatçıları, albümleri ve çalma listelerini daha geniş bir perspektiften anlamaya olanak tanımaktadır.

Bu soruların analizi, katılımcıların müzik dinleme alışkanlıklarının oldukça çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle, on birinci soruya verilen yanıtlar, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun kendi oluşturdukları listeleri tercih ettiğini göstermektedir. Bu tercih, kişiselleştirilmiş bir müzik dinleme deneyimi arayışını yansıtmakta ve katılımcıların müzik seçimlerinde özgürlüğe ve kişisel zevklere büyük önem verdiklerini göstermektedir. Ayrıca, belirli sanatçılar ve albümler ile karışık tür şarkıları içeren listelerin de popüler olduğu görülmektedir, bu da katılımcıların hem sadık hayranlık hem de çeşitliliğe açık olduğunu işaret etmektedir. Hazır çalma listelerinin tercih edilmesi ise, kullanıcıların yeni müzik keşfetmeye ve farklı türlerdeki müzikleri deneyimlemeye olan açıklığını vurgulamaktadır.

Bu araştırma, günlük müzik dinleme alışkanlıkları üzerine derinlemesine bir analiz sunarak, müziğin insan hayatında oynadığı çok yönlü ve işlevsel rolü ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçları, katılımcıların müziği, duygusal tatmin, stres azaltma, motivasyon sağlama, sosyal bağlantı kurma, estetik beğeni ve geçmişle bağlantı kurma gibi çeşitli amaçlar için kullandıklarını göstermektedir. Müzik tercihlerinin, bireylerin bulundukları çevre, duygusal durum, günlük aktiviteler ve günün farklı zamanlarına göre değişiklik gösterdiği belirlenmiştir.

Katılımcıların, konsantrasyon gerektiren işlerde klasik müzik gibi daha sakin türleri tercih etmeleri, enerji ve motivasyon artışı ihtiyacında ise pop ve rock gibi daha canlı türleri seçmeleri, müziğin günlük işlevselliğini ve bireysel ihtiyaçlara nasıl uyum sağladığını göstermektedir. Ayrıca, sabah saatlerinde enerjik müziklerin, akşam saatlerinde ise daha rahatlatıcı türlerin tercih edilmesi, müziğin günün farklı zamanlarına nasıl adapte olduğunu vurgulamaktadır. Araştırma aynı zamanda, müzik dinleme araçlarının ve dijital platformların kullanımının da önemli bir yönünü ele alarak, katılımcıların büyük çoğunluğunun dijital platformlar aracılığıyla müzik

dinlediğini ortaya koymuştur. Bu, müziğin günümüz teknolojik ortamında nasıl tüketildiği ve yaygınlaştığına dair değerli bilgiler sunmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, müzik dinlemenin insanlar üzerindeki çok yönlü ve derinlemesine etkilerini açığa çıkarmıştır. Müzik, bireylerin duygusal, sosyal ve kültürel yaşamlarında önemli bir rol oynamakta ve günlük rutinler, duygusal durumlar ve sosyal etkileşimler üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Araştırma bulguları, müzik dinlemenin sadece bir hobi veya eğlence formu olmadığını, aynı zamanda insanların duygusal ihtiyaçlarını karşılamak, sosyal ilişkilerini güçlendirmek ve kişisel kimliklerini ifade etmek için kullandıkları önemli bir araç olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmanın ortaya koyduğu bulgular, müzik ve sosyal bilimler arasındaki kesişim noktasında yeni araştırma yollarını aydınlatmaktadır. Müziğin bireylerin ruh hali, sosyal etkileşimler ve kimlik oluşturma süreçleri üzerindeki etkileri, gelecekteki çalışmalarda daha detaylı bir şekilde incelenmeye değerdir. Ayrıca, müzik dinleme alışkanlıkları ve tercihleri ile kişilik özellikleri, sosyoekonomik durum ve kültürel etkiler arasındaki ilişkiler, bu alandaki araştırmaları daha da zenginleştirecektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Attali, J. (2017). *Gürültüden Müziğe: Müziğin Ekonomi-Politiği Üzerine*, çev. Gülüş Gülcügil Türkmen, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Ayas, G. (2015). *Müzik Sosyolojisi: Sorunlar, Yaklaşımlar, Tartışmalar*, İstanbul: Doğu Kitabevi.

Bilgin, N. (1994). *Kimlik Sorunu*. İzmir: Ege Yayıncılık.

Bourdieu, P. (2017). *Ayırım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi*, çev. Derya Fırat ve Günce Berkkurt, Ankara: Heretik Yayınları.

Denora, T. (2000). *Music in Everyday Life*, Cambridge: Cambridge University Press.

Erdoğan, İ. (2002). *İletişimi Anlamak*, Ankara: Erk Yayınları.

Erinç, M. S. (2011). *Sanat Psikolojisine Giriş*, Ankara: Ütopya Yayınevi.

Gardiner, M. (2016). *Gündelik Hayatın Eleştirileri*, Çev. Deniz Özçetin, Babacan Taşdemir ve Burak Özçetin, Ankara: Heretik Yayınları.

Gürsoy, K. (2007). *Maurice Merleau-Ponty'de Algı Problemine Giriş*, Ankara: Lotus Yayınevi.

Güvenç, B. (1994). *İnsan ve Kültür*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hall, S. (1996). *Who needs 'identity'? - Questions of cultural identity*. ed. S. Hall, P. Du Gay, London: Sage Publications.

Hobsbawm, E. (2006). *Kısa 20. Yüzyıl, 1914-1991 Aşırılıklar Çağı*, çev: Yavuz Alogan, İstanbul, Everest Yayınları.

Hogg, M. & Vaughan, G. (2017). *Sosyal Psikoloji*, çev. İbrahim Yıldız ve Aydın Germen, Ankara: Ütopya Yayınevi (7. Baskı).

Lefebvre, H. (2013). *Gündelik Hayatın Eleştirisi II*, Çev. Işık Ergüden, İstanbul: Sel Yayıncılık.

Rice, T. (2007). *Reflections On Music and Identity in Musicology*, Musicologia, s.17-38.

Stokes, M. (2016). *Türkiye’de Arabesk Olayı*, çev. Hale Eryılmaz, İstanbul: İletişim Yayınları.

Swanwick, K. (1988). *Music, Mind and Education*, London: Routledge Publications, s. 22-96

Swingewood, A. (2010) *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*, Çev. Osman Akınbay, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Tunalı, İ. (1996). *Greks Estetiği*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dergiler ve Makaleler

Cavicchi, D. (2002). *From the Bottom Up Thinking About Tia Denora’s Music in Everyday Life*, ed. Thomas A. Regelski, Wayne Bowman, Darryl A. Coan, Action, Criticism, and Theory for Music Education, Cilt:1, Sayı: 2, s.4-19.

Collier, G. (2007), *Beyond Valence and Activity in the Emotional Connotations of Music*, Psychology of Music, Cilt: 35, Sayı: 1, s. 110–131.

Çerezcioğlu, A. B. (2013). *Popüler Müzik ve Gündelik Yaşam Deneyimi*, Folklor ve Edebiyat, Cilt: 19, Sayı: 75, sf. 159-172.

Fitzgerald, T. K. (1993). *Metaphors of Identity: A Culture-Communication Dialogue*, New York: State University of New York Press.

Fleischer, R. (2015). *Towards a Postdigital Sensibility: How to get Moved by too Much Music* Culture Unbound: Journal of Current Cultural Research, Cilt:7, Sayı: 2, sf. 255-269.

Frith, Simon (2000). *Music and Identity*, Questions of Cultural Identity, ed. S. Hall ve P. D. Gay, Londra: Sage Publications, sf.108-127.

Frith, S. (2003). *Music and Daily Life*, The Cultural Study of Music, ed. M. Clayton, T. Herbert, R. Middleton, New York: Routledge Publications, s. 92-101.

Gaunt, K. & Feld, S. & Keil, C. (2000). *Music Grooves: Essays and Dialogues*, Yearbook For Traditional Music, Cilt: 32, Sayı: 178, sf. 178-181.

Heyner, K. (1936) *Experimental Studies of the Elements of Expression In Music*, Minnesota: The American Journal of Psychology, Cilt: 48, Sayı: 2, s. 246-268.

Houston D. & Haddock, G. (2007). *On Auditing Auditory Information: The Influence of Mood on Memory for Music*, Psychomusicology of Music, Cilt: 35, Sayı: 2, s. 201-212.

Juslin, P. & Laukka, P. (2004) *Expression, Perception, and Induction of Musical Emotions: A Review and a Questionnaire Study of Everyday Listening*, Journal of New Music Research, Cilt: 33, Sayı: 3, sf. 217-238.

Juslin, P. & Lindström, E. (2010). *Musical Expression of Emotions: Modelling Listeners' Judgements of Composed and Performed Features*, Music Analysis, Cilt:29, Sayı: 1-3, s. 334-364.

Kaçmaz, D. (2017). *Müzik Tercihlerine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme*, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 15, sf.141-152.

Kallinen, K. (2005). *Emotional Ratings of Music Excerpts in the Western Art Music Repertoire and their Self-Organization in the Kohonen Neural Network*, Psychology of Music, Cilt: 33, Sayı: 4, s.373-393.

Koelsch S. & Siebel W. (2005) *Towards a Neural Basis of Music Perception*, Cognitive Sciences, Cilt: 9, Sayı: 12, sf. 578-583.

Konecni, V. (1982). *Social Interaction and Musical Preference*, The Psychology of Music, New York: Academic Press, sf. 497-516.

Konecni, V. & Brown, A. & Wanic R. (2007). *Comparative Effects of Music and Recalled Life-Events on Emotional State*, Society for Education: Music and Psychology Research, Cilt: 36, Sayı: 3, s. 289-308.

Leblanc, A. & Sims, W. & Siivola, C. & Obert, M. (1996), *Music Style Preferences of Different Age Listeners*, Journal of Research in Music Education, Cilt: 44, Sayı: 1, s. 49-59.

Lowell, P. B. (1958). *Reviewed Work: Emotion and Meaning in Music by Leonard B. Meyer*, The Christian Scholar, Penn State University Press, Cilt: 41, Sayı: 2, sf. 175-178.

Morgan C. T. (1994). *Psikolojiye Giriş*, çev. Sibel Karakaş ve Rükzan Eski, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları No:1.

North, A. & Hargreaves D. (1999). *The Functions of Music in Everyday Life: Redefining the Social in Music Psychology*, Psychology of Music, Cilt:27, Sayı: 1, s.71-83.

North, A. & Hargreaves D. & Hargreaves Jon J. (2004). *Uses of Music in Everyday Life*, Music Perception, Cilt:22, Sayı: 1, s.41-77.

Özdemir, E. (2010). *Kimlik Kavramı ve Teorik Yaklaşımlar*, Eğitim Bilim Toplum, Yıl: 8, Sayı: 32, s. 9-29.

Rawlings, D. & Leow S. (2008). *Investigating The Role of Psychoticism and Sensation Seeking in Predicting Emotional Reactions to Music*, Psychology of Music, Cilt: 36 Sayı: 3, s. 269-287.

Rentfrow, P. J. & Gosling, S. D. (2003). *The Do Re Mi's of Everyday Life: The Structure and Personality Correlates of Music Preferences*, Journal of Personality and Social Psychology, Sayı: 84, No: 6, sf. 1236–1256.

Rentz, E (1994), *Music Opinions and Preferences of High School Students in Select and Nonselect Choruses*, Bulletin of the Council for Research in Music Education, Sayı: 121, s. 16-28.

Rodero, E. (2015). *The Spark Orientation Effect for Improving Attention and Recall*, Communication Research, Cilt: 41, Sayı: 7, s. 965-985.

Sazak, N. (2005). *Müziksel Algılamının Temel Boyutları*, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1, sf. 1 – 11.

Siciliano, M. (2013). *Tia DENORA, Music in Everyday Life*, Cambridge: Cambridge University Press, Cilt:10, Sayı:1, s.306-309.

Sloboda, J. & O'Neill, S & Ivaldi, A. (2001). *Functions of Music in Everyday Life: An Exploratory Study Using The Experience Sampling Methodology*, Musicae Scientiae, Cilt: 5, Sayı: 1, s. 9-32.

Sloboda, J. (2010). *Music in Everyday Life: The Role of Emotions*, s.410-422

Sloboda, J. & O'Neill, S. (2001). *Emotions in Everyday Listening to Music*, Music and Emotion: Theory and Research, ed. P. N. Juslin & J. A. Sloboda, Oxford: Oxford University Press, s. 415-430.

Smith, T. W. (1994) *Generational Differences in Musical Preferences*, Popular Music and Society, Cilt:18, Sayı: 2, s.43-59.

Şenel, O. (2014). *Müzik Tercihi ve Sosyal Kimlik İlişkisi*, İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi Türk Dünyaları Araştırma Vakfı, Akademik Bakış E-Dergisi, Sayı: 41.

Thompson, W.F. & Day, R.A. (2019), *Measuring the Onset of Experiences of Emotion and Imagery in Response to Music*, Psychomusicology: Music, Mind, and Brain, Cilt: 29, Sayı: 2-3, s. 75–89.

Timmers, R. (2006), *Listeners' Emotional Engagement With Performances of a Scriabin Étude: An Explorative Case Study*, Society for Education, Music and Psychology Research, Cilt: 34, Sayı: 4, s. 481-510.

Walker, R (1996). *Open Peer Commentary: Can We Understand the Music of another Culture*, Psychology of Music, Cilt: 24, Sayı: 2, sf. 103-130.

Basılmamış Kaynaklar

Albayrak, U. (2015) *Müzik Beğenisinde Kültürel Sermaye ve Kültürel Elitizm: Kıbrıs Örneği*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Bozkır, B. (2009). *Profesyonel Müzisyenlerde Müzik Algısı Farklılıkları: Bir fMRI Çalışması* Dnş: Prof. Dr. Fırat Kutluk., İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Doktora Tezi.

Çallı, B. (2011), *Tonal ve Atonal Müziklerin Beyindeki Yansıması: Bir fMRI Çalışması* Dnş: Prof. Dr. Fırat Kutluk., İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Doktora Tezi.

Erdal, B. (2009). *Müzik Türlerinin Tercih Edilmesinde Kişilik Özellikleri ve Beğeni İlişkisi*, Dnş: Prof. Dr. Fırat Kutluk., İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Doktora Tezi.

Galioglu, A. (2015). *Tonal ve Atonal Akorlara Beyin Yanıtlılığı: Bir EEG Çalışması*, Dnş: Prof. Dr. Fırat Kutluk., İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Doktora Tezi.

Gedik, A. C. (2007). *Popüler Müzikte Beğeni Farklılıkları: Bir fMRI Çalışması*, Dnş: Prof. Dr. Fırat Kutluk., İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Doktora Tezi.

Karşıcı, G. (2007). *Müzik Beğenisinde Kültürel Etkenler: Bir fMRI Çalışması*, Dnş: Prof. Dr. Fırat Kutluk., İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Doktora Tezi.

Sezer, A. (2019). *Klasik Müzik Performansçılarındaki Müzik Algısı ve Diğer Müzik Türlerine Yönelik Yaklaşımlar*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayımlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi.

Şenel, O. (2013). *Müzik Algısı, Müzik Tercihi ve Sosyal Kimlik Bağlamında Müzikte Önyargı ve Kalıpyargı*, Dnş: Prof. Dr. Fırat Kutluk., İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Doktora Tezi.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Bekir Bora Kumpasoğlu

EĞİTİM

Yüksek Lisans: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Ana Bilim Dalı

Lisans: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Ana Bilim Dalı 2013

Lise: İzmir Anadolu Lisesi- 2007

YAYINLAR

Makaleler

Yaltırık B. & Kumpasoğlu B.B. (2015). *Kültürel Kimliğin İnşası ve Kültürel Aracılık Özelinde Hasan Rodoplu Örnek Olayı*, Uluslararası Hakemli Müzik Araştırmaları Dergisi, International Refereed Journal of Music Researches, Ocak– Şubat – Mart - Nisan 2015 Sayı: 03 Cilt: 02, s.37-45

Kumpasoğlu, B. B. (2022). *Müzik Dinlemeye Sosyolojik Yaklaşım; Denora ve “Gündelik Yaşamda Müzik”*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi, VIII(16), s.234-244.

Kumpasoğlu, B. B. & Kutluk, F. (2022). *Gündelik Yaşamda Müzik Dinleme Pratikleri; Pilot Çalışma*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi, VIII(ÖZEL SAYI), s.431-442.

Kitaplar

Kumpasoğlu, B.B (2021). “Türk Siyasal Hayatında Seçimler – I” *Müziğin Pragmatik Kullanımı: Türkiye’de Seçim Şarkıları 2014 Seçimleri Örneği*, ed. Edi A. & Atlı C. Ekin Yayınevi, ISBN: 9786256952065.

Sempozyum ve Kongreler

Kumpasoğlu, B. B. (2018). *Müziğin Pragmatik Kullanımı: Türkiye’de Seçim Şarkıları 2014 Seçimleri Örneği*”, Uluslararası Etnomüzikoloji Sempozyumu, Etnomüzikoloji Dergisi, Bursa, 22-24 Mart.

Kumpasoğlu, B. B. (2018). *Müzik Dinlemeye Sosyolojik Yaklaşım; Denora ve “Gündelik Yaşamda Müzik”*, Karadeniz 13. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu St. Petersburg, Temmuz 21 – 24, ISBN: 978-625-6830-10-3.